

รายงานโครงการวิจัยฉบับสมบูรณ์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

แผนงานวิจัย

เรื่อง

การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

Promotion of tourism,the way of playing folk songsNong Khai Province.

รหัสโครงการ 200335

โดย

พระครูพิศาลสารบัณฑิต,รศ.ดร.

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

เดือน กุมภาพันธ์ ปี พ.ศ. 2568

งบประมาณสนับสนุนงานมูลฐาน (Fundamental Fund)

ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567

จากกองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

MCU RS 80076786

Complete the Research Project Report

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Title of the Research Project

Promotion of tourism, the way of playing folk songs Nong Khai Province

Project Code 200335

Prepared by

Phrakhru Phisan Sarabandit, Associate ProfessorDr.

Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus

Month and Year: February, 2568

Funded by

National Science, Research and Innovation (NSRF)

Fiscal Year: B.E.2567

Grant Number: MCURS 80076786

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

ชื่อรายงานการวิจัย: การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย
ผู้วิจัย: พระครูพิศาลสารบัณฑิต,รศ.ดร.
ส่วนงาน: วิทยาลัยสงฆ์หนองคาย
ปีงบประมาณ: ๒๕๖๗
ทุนอุดหนุนการวิจัย: กองทุนส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี่มีวัตถุประสงค์ คือ ๑)เพื่อศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย ๒)เพื่อพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ๓)เพื่อยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า

๑.ศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบเทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายในระดับท้องถิ่นในการท่องเที่ยว จะให้มีการประกวดการแสดงหมอลำพื้นบ้านหรือเยาวชนตัวแทนนักเรียนที่มีอยู่ในชุมชนคือ (๑)ได้วิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านที่เป็นอัตลักษณ์ของจังหวัดหนองคาย (๒) ได้มีกิจกรรมปลูกจิตสำนักให้เยาวชนรักษาประเพณีรีต ๑๒ คอง ๑๔ (๓) เพื่อให้ชุมชนได้มีความตะหนักและอนุรักษ์ไว้ให้เป็นอย่างดีควบคู่ไปกับเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคาย เช่น งานบุญหลังสงกรานต์ชุมชนวัฒนธรรมตำบลเวียงคุก บุญแห่ปั้งไฟพญานาค บุญกำข้าวชุมชนบ้านเดื่อและชุมชนเวียงคุก แต่ละชุมชนมีแหล่งประจำชุมชนเล่าเรื่องวิถีชีวิตมีเพลงมีดนตรีประกอบเป็นเอกลักษณ์ (๓) มีการพัฒนากิจกรรมของการแสดงสดบนเวทีของหมอลำกลอน ที่มีทำนอง คำร้อง จังหวะจากการเป่าแคนเพื่อเป็นคนตรีประกอบและในเวลาเดียวกันที่ปรับคำร้อง ทำนองที่วิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายพบว่า เพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายเป็นแหล่งรวมกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกัน จึงมีเพลงพื้นบ้านแบ่งเป็น เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว ใช้ภาษาถิ่น คือ ภาษาอีสาน เพลงพื้นบ้านของกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว มี ๒ ประเภท คือ หมอลำ และลำเซิ้ง ประกอบด้วยหมอลำและเซิ้งโดยหมอลำแบ่งการลำและการร้องออกเป็น ๕ ประเภทคือ ลำเรื่อง ลำกลอน ลำหมู่ ลำเพลิน และลำผีฟ้า ส่วนเซิ้งหรือคำร้อง จะใช้คำร้องรื่นเริง เช่น การแห่ปั้งไฟพยานาค การแข่งเรือ การแห่นางด้งโดยเนื้อเรื่องในการเซิ้งอาจเป็นการขอบริจาคเงินในงานบุญการเซิ้งอวยชัยให้พร หรือการเซิ้งเล่านิทานชาดกตามแต่โอกาส การเซิ้งแห่เรื่องเล่าตำนาน และการลำหมอลำกลอน ส่วนหมอลำเป็นกลอนก็จะนำมาเล่าเรื่อง การจีบกันของคู่รักและการเล่านิทานเป็นตอนๆ โดยใช้ดนตรีแค่แคน โดยมี

คนเป่าแคนเป็นดนตรีเข้าจังหวะกับเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคาย

๒.พัฒนาคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษาคุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายพบว่า เพลงพื้นบ้านเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เดิมเพลงพื้นบ้านปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยทุกเพศทุกวัย เราใช้เพลง พื้นบ้านในการประกอบพิธีกรรม ประกอบการงานอาชีพ ใช้เป็นการละเล่นเพื่อความบันเทิง ใช้เป็นสื่อ ในการสอนใจและระบายความทุกข์ คนไทยจึงมีความผูกพันกับเพลงพื้นบ้านมาช้านาน ปัจจุบันแม้ว่าสภาพ สังคมจะเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้เพลงพื้นบ้านบางเพลงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการแสดงพื้นบ้าน และบางเพลงก็สูญหายไปตามกาลเวลา แต่เพลงพื้นบ้านก็ยังคงอยู่ในจิตวิญญาณของความเป็นชาตินักกลอน เช่นคนไทยเรื่อยมา ในสภาวะที่สังคมของจังหวัดหนองคไทยปัจจุบัน คนไทยต้องหันย้อนกลับมาหาสิ่งซึ่งจรรโลงใจ เพื่อสร้างพลังให้สามารถดำรงชาติอยู่ได้ เพลงพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในฐานะที่เป็นทรัพย์ซึ่ง ให้ปัญญาแก่คนไทยอย่างหนึ่ง ในการพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายในปัจจุบันมีการคัดเลือกชุมชนที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านระดับประเทศและการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยนำงานวิจัยไปมอบให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเมื่อได้ผลผลิตสิ้นสุดโครงการส่วนสำนักงานท่องเที่ยวในการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านอย่างไรซึ่งตอนนี้กำลังทำเรื่องเกษตรสุขภาพการทำบุญไหว้พระหลวงพ่อพระใสมีการกราบไหว้บูชาพญานาคและมีการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายมีความสนุกสนานความร่วมมือเป็นหลักศิลปะในงานประจำปีของจังหวัดหนองคายจะมีหมอลำกลอนแสดง เช่น งานบุญ สำหรับคนรุ่นใหม่อยากให้มีการผสมผสานเพลงพื้นบ้านให้เข้ากับดนตรีปัจจุบันเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เป็นวัยรุ่นวัยเยาวชนมากขึ้น

๓.การยกระดับการยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย เป็นการยกระดับในการพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้แสดง การปรับรูปแบบ ของเนื้อหาให้เหมาะกับสภาพสังคม การให้การศึกษาและปลูกจิตสำนึกแก่ชุมชน การส่งเสริมให้เป็นส่วนหนึ่ง ของชีวิต การมีระบบปะทะสังสรรค์ ทางวัฒนธรรม การใช้เป็นสื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ต้องเกิดจาก มีการเรียนรู้และมีความรอบรู้ เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน อีกยังต้องหมั่นฝึกฝนเอง และพัฒนาตนเองโดยการศึกษา หาความรู้เพิ่มเติมเพื่อจะ ได้เกิดประโยชน์ร่วมกันด้านกระบวนการส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้ จะต้องได้รับ ประโยชน์จากการจัดศูนย์การเรียนรู้ ได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง จากพ่อเพลง แม่เพลง และการเข้าถึง แหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาเรียนรู้ จะต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วนในการจัดการศูนย์การเรียนรู้ อีกทั้งต้องสร้างความเข้า ในคุณค่าของวัฒนธรรมทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น ให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนา อนุรักษ์ และสืบทอดวิถีชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้เป็น ศูนย์การเรียนรู้

ของ ชุมชนให้คงอยู่และยั่งยืนต่อไป

สรุปด้วยเหตุนี้ลักษณะเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคายที่ยกระดับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมของแต่ละสังคมจึงอยู่กับบริบทของสภาพความเป็นจริงของสังคมในจังหวัดหนองคายนั้น ดังนั้นหมอลำกลอนจึงเป็นสื่อหรือตัวกลางทำให้คนในจังหวัดหนองคายได้รู้จักอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านที่เป็นกลอนลำให้ดำรงอยู่ต่อไปเพราะเป็นอัตลักษณ์เด่นประเภทหนึ่งของจังหวัดหนองคาย การส่งเสริมและการสืบทอดของเพลงพื้นบ้าน หมอลำกลอนเป็นสื่อพื้นบ้านที่ทรงคุณค่าทางด้านจิตใจคือการกล่อมเกลาจิตใจของชาวหนองคาย เนื่องจากเป็นสื่อพื้นบ้านที่คงอยู่กับชาวบ้านมาอย่างยาวนานและมีบทบาทในวิถีชีวิตสังคมอีสานเป็นอย่างมาก เพื่อไม่ให้เพลงพื้นบ้านที่เป็นกลอนลำของหมอลำกลอนสูญหายไปจากวัฒนธรรมของจังหวัดหนองคาย จึงมีหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนส่งเสริมและการสืบทอดของหมอลำ กลอนยกตัวอย่างเช่น เพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายเกิดการเรียนรู้เป็นกระบวนการของการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเนื่องมาจากประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับมา ผลของการเรียนรู้จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้ด้านความรู้ทักษะและความรู้สึกกระบวนการเรียนรู้เป็นไปตามขั้นตอน ซึ่งจากกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมดที่กล่าวมาข้างต้นประการหนึ่งเป็นข้อสำคัญมากในการเรียนรู้คือแรงจูงใจ หากการเรียนรู้ด้วยการบังคับผลลัพธ์คือ ความรู้ย่อมไม่เต็มที่หรืออาจจะได้ผลตามเกณฑ์ที่คาดหวัง แต่ความรู้นั้นไม่คงทนถาวร หลังจากการเรียนรู้สักพักความรู้นั้นก็จะเลือนหายไปไม่สามารถอธิบายได้ แรงจูงใจเป็นสิ่งที่สร้างขึ้นในมโนสำนึกที่ลักษณะไม่คที่ และไม่สามารถประเมินได้โดยตรง เป็นจำนวนพลังงาน เป็นความพยายามที่บุคคลจะใช้เพื่อให้บรรลุเป้าหมายใดเป้าหมายนั้น ย่อมให้การเรียนรู้ประสบผลความสำเร็จ ซึ่งอาจเกิดขึ้นเพราะมีปัญหาความคาดหวังของแต่ละบุคคล ที่จะทำให้เกิดเป้าหมายหรือการเรียนรู้และการนำไปใช้ ดังนั้น เพื่อไม่ให้หมอลำกลอนหายไปจากจังหวัดหนองคายและภาคอิสาน จึงมีการส่งเสริมให้กับเยาวชนได้ฝึกฝนเรียนรู้ถึงวัฒนธรรรมของตนเองโดยมีการจัดการเรียนการสอนวิชาหมอลำ เช่น หมอลำกลอน เป็นต้น

คำสำคัญ:การส่งเสริมการท่องเที่ยว, วิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน, จังหวัดหนองคาย

Research Title: Promotion of tourism, the way of playing folk songs Nong Khai Province
Researcher: Phrakhru Phisan Sarabandit, Associate Professor Dr.

Department: Nongkhai Buddhist College
Fiscal Year: ๒๐๒๔
Reserch Scholaship Sponsor: Science, Research and Innovation Promotion Fund

Abstract

This research aims to study the way of playing folk songs in Nong Khai Province, content, melody, lyrics, format, folk song festival of Nong Khai Province, ๒. to develop activities and promote participation in playing folk songs in Nong Khai Province, ๓. to elevate folk song playing and promote cultural tourism in Nong Khai Province. This is a qualitative research. The research results found that

1. Study the way of playing folk songs in Nong Khai Province. Content, melody, lyrics, format, Nong Khai Folk Song Festival, promoting tourism in the way of playing folk songs in Nong Khai Province at the local level in tourism. There will be a competition for the performance of folk songs or youth representatives of students in the community, which is (1) to get the way of playing folk songs that are the identity of Nong Khai Province. (2) There are activities to instill consciousness in the youth to preserve the traditions of 12 Kong 14. (3) To make the community aware and preserve them well along with the folk songs of Nong Khai Province, such as the merit-making event after Songkran of Wiang Kuk Subdistrict Cultural Community, the Naga Firecracker Procession, the Rice Rice Bun of Ban Duea Community and Wiang Kuk Community. Each community has a place for the community to tell stories of life with unique songs and music. (3) There is the development of activities of live performances on stage of folk songs with melodies, lyrics, rhythms from playing the Khaen to be the accompanying music and at the same time adjusting the lyrics and melodies that the way of playing folk songs in Nong Khai Province, content, melody, lyrics, format, Nong Khai Folk Song Festival, found that folk songs in Nong Khai Province are a center of groups of people with different cultures. Therefore, there are folk songs that are divided into Thai-Lao folk songs use the local language, which is Isan. There are two types of Thai-Lao folk songs: Morlam and Lam Seing. Morlam and Seing are divided

into five types: Lam Rueang, Lam Klon, Lam Mu, Lam Plearn, and Lam Phi Fa. As for Seing or lyrics, they use cheerful lyrics, such as the Naga rocket procession, boat races, and Nang Dong processions. The content of Seing may be asking for donations at a merit-making event, Seing to bless and give blessings, or Seing to tell Jataka tales depending on the occasion. Seing parades legends and Lam Morlam Klon. As for Morlam in Klon, it tells stories, courtship stories of lovers, and storytelling in episodes, using only the Khaen, with a Khaen player playing the music to match the rhythm of the folk songs of Nong Khai Province.

2. Develop lyrics and melodies of folk songs for tourists on the basis of preserving the value of cultural heritage. Folk songs in Nong Khai Province found that folk songs are creative works that originate from the wisdom of local people in various areas, which have been passed down for many generations. Originally, folk songs appeared in the way of life of Thai people of all ages. We used folk songs in ceremonies, in occupations, as entertainment, as a medium to teach and relieve suffering. Therefore, Thai people have been attached to folk songs for a long time. At present, even though the social conditions have changed to the point that some folk songs have had to be changed into folk performances and some songs have been lost over time, folk songs still remain in the soul of the poetic nation, such as Thai people. In the current social situation of Nong Khai Province, Thai people must turn back to things that encourage their hearts in order to create the power to sustain the nation. Folk songs are therefore interesting as a kind of asset that provides wisdom to Thai people. In developing activities and promoting participation in playing folk songs in Nong Khai Province, there is currently a selection of communities that are suitable for promoting folk songs at the national level and development that is linked to research. The research will be submitted to the Provincial Cultural Office and the Provincial Tourism Office when the results are completed. As for the Tourism Office, how does it promote folk songs? Currently, it is working on health agriculture, making merit, paying homage to Luang Por Phra Sai, paying homage to the Naga, and tourism in Nong Khai Province is fun. Cooperation is the main art in the annual event of Nong Khai Province. There will be a folk song performance, such as the merit-making event. For the new generation, I would like to see folk songs combined with current music

to attract more teenagers and young tourists.

3. The elevation of folk music performance and the promotion of cultural tourism in Nong Khai Province is an elevation in the development of the knowledge and skills of the performers, the adjustment of the content format to suit the social conditions, the provision of education and the cultivation of community awareness, the promotion of it as a part of life, the establishment of a cultural interaction system, and the use of it as a medium for advertising and public relations. It must come from learning and having knowledge about folk music. It must also be practiced by oneself and developed by studying and seeking additional knowledge in order to create mutual benefits. In terms of the process of promoting it as a learning center, it must benefit from organizing a learning center, learning real experiences from fathers and mothers of the music, and accessing information sources for learning and learning. It must be integrated with all sectors in the management of the learning center. In addition, it must create an understanding of the value of culture, making the community proud of its local arts and culture, allowing the community to participate in the development, conservation, and continuation of the community's way of life continuously, and promoting it to be a learning center for the community to continue and be sustainable.

In conclusion, the characteristics of folk songs in Nong Khai Province that enhance cultural tourism in each society depend on the context of the real situation of society in Nong Khai Province. Therefore, Mor Lam Klon is a medium or a medium that allows people in Nong Khai Province to know how to preserve folk songs that are Lam Klon to continue because it is a prominent identity of Nong Khai Province. The promotion and inheritance of folk songs, Mor Lam Klon is a valuable folk media in terms of mind, which is to refine the minds of Nong Khai people. Because it is a folk media that has been with the villagers for a long time and plays a significant role in the way of life of Isan society. In order not to let the folk songs that are Lam Klon of Mor Lam Klon disappear from the culture of Nong Khai Province, there are both government and private agencies promoting and inheriting Mor Lam Klon. For example, folk songs in Nong Khai Province are learned as a process of changing behavior due to the experiences that each person has received. The results of

learning will help change behavior in terms of knowledge, skills, and feelings. The learning process is step by step. Of all the learning processes mentioned above, one thing is very important in learning: motivation. If learning is forced, the result is knowledge, which will not be complete or may be as expected. But the knowledge is not permanent. After learning for a while, that knowledge will disappear and cannot be explained. Motivation is something that is created in the consciousness that is not invariable and cannot be directly assessed. It is the amount of energy, the effort that a person will use to achieve a goal. It will make learning successful. It may occur because of the problem of each person's expectations that will cause goals or learning and application. Therefore, in order not to let Mor Lam Klon disappear from Nong Khai Province and the Isan region, there is promotion for the youth to practice and learn about their own culture by organizing the teaching of Mor Lam subjects, such as Mor Lam Klon, etc.

Keywords : tourismpromotion, folk song playing style, Nong Khai Province

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัย เล่มนี้สำเร็จลุล่วงไปด้วยทุกท่านที่มีส่วนช่วยให้ข้อมูลสำคัญและเป็นประโยชน์ต่องานวิจัยเล่มนี้โดยเฉพาะ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย ตัวแทนขบวนแห่ปังไฟพญานาค คณะหมอลำสายทอง ผาจวง และคณะหมอลำกลอนจังหวัดหนองคาย คณะครูอาจารย์ ผู้บริหารโรงเรียนหนองคายวิทยา รวมทั้งประชาชน พระสงฆ์อำเภอเมืองจังหวัดหนองคาย ผู้วิจัยมีความซาบซึ้งในความเมตตากรุณาของทุกท่านเป็นอย่างยิ่ง ขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

ขอขอบคุณผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัยทุกท่าน ได้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้ผู้วิจัยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน และกรุณาให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย

พระครูพิศาลสารบัณฑิต,รศ.ดร.

๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๗

สารบัญ

เรื่อง **หน้า**

บทคัดย่อภาษาไทย.....ก

บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....ง

กิตติกรรมประกาศ.....ซ

สารบัญ.....ฌ

สารบัญแผนภาพ.....ญ

บทที่ ๑ บทนำ.....๑

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....๑

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....๕

๑.๓ ปัญหาการวิจัย.....๕

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย.....๕

๑.๕ นิยามศัพท์การวิจัย.....๗

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....๘

บทที่ ๒ แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....๙

๒.๑ แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว.....๙

๒.๒ แนวคิดเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม.....๑๕

๒.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย.....๓๒

๒.๔ แนวคิดและหลักการวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน.....๓๖

๒.๕ บริบทพื้นที่.....๔๗

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....๔๙

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....๕๖

บทที่ ๓ ระเบียบวิธีวิจัย.....๕๘

๓.๑ รูปแบบการวิจัย.....๕๘

๓.๒ พื้นที่ในการวิจัย.....๖๐

๓.๓ วิธีการดำเนินงาน.....๖๐

๓.๔ การวิเคราะห์ข้อมูล.....๖๑

บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....๗๘

๔.๑ สรุปผลการวิจัย.....๗๘

๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย.....๘๕

บทที่ ๕ สรุปอภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....๘๖

๕.๑ สรุปผลการวิจัย.....๘๖
๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย.....๘๗
๕.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัย.....๙๐
บรรณานุกรม.....๙๑
ภาคผนวก.....๙๓
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....๙๔
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ, ผู้ให้ข้อมูล.....๙๙
ภาคผนวก ค ภาพการลงพื้นที่ทำงานวิจัย, ผู้ให้ข้อมูล.....๑๐๐
ภาคผนวก ง การรับรองการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์.....๑๐๑
ภาคผนวก จ ผลผลิต, ผลลัพธ์, และผลกระทบจากงานวิจัย.....๑๐๒
ภาคผนวก ฉ ประวัติคณะผู้วิจัย.....๑๐๓

สารบัญแผนภาพ

ภาพที่ **หน้า**

แผนภาพที่ ๒.๑ กรอบแนวคิดในการวิจัย.....๕๖
แผนภาพที่ ๔.๑ องค์ความรู้ที่ได้ในการวิจัย.....๘๕

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเปรียบเสมือนพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจที่แสดงบทบาทเด่นชัดในแต่ละปีที่ผ่านมาความสำเร็จโดยรวมหรือบางส่วนนั้นย่อมมาจากพลังของฟืนเฟืองหรือพลังขับเคลื่อนทั้งส่วนเล็ก และส่วนน้อยที่ช่วยกันผลักช่วยกันดันให้การท่องเที่ยวนี้เคลื่อนไหวไปข้างหน้าอย่างไม่หยุดยั้ง และแสดงบทบาทนำในการเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจซึ่งไปสู่การจ้างงาน การสร้างอาชีพการกระจายรายได้และการลงทุนในธุรกิจที่เกี่ยวเนื่องมากมายเมื่อมีสิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นสิ่งที่จะต้องตามมาคือ“ผู้ประกอบการ”ผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องมีสัญชาตญาณของความเป็นผู้ประกอบการ และมีความขวนขวายในการหาช่องทางในการลงทุนทำธุรกิจอยู่เสมอดังนั้นผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการจำเป็นจะต้องไม่สะทกสะท้านกับปัญหาอุปสรรคใดๆที่จะเกิดขึ้นมีแต่ความตั้งใจแน่วแน่ว่าจะทำต้องทำให้ได้แม้จะเหน็ดเหนื่อยอย่างไรก็ต้องอดทนทำงานหนักต่อไปและมีความผูกพันกับงานที่ทำเพื่อให้เกิดความสำเร็จและจะต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและทบทวนกระบวนการทำงานขั้นตอนต่างๆอาจจะมี “กลุ่มผู้ประกอบการ”เพื่อช่วยส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจของตนเองก็ได้สำหรับภาคีเครือข่ายนั้นจะทำงานร่วมกันกับหน่วยงานหรือองค์กรอื่นในลักษณะของเครือข่ายย่อมขึ้นอยู่กับระดับของความร่วมมือของแต่ละหน่วยงานจากสิ่งเหล่านี้จึงมีการวิจัยการท่องเที่ยวให้กลายเป็น“บทบาทความร่วมมือของผู้ประกอบการในการส่งเสริมการท่องเที่ยว”ที่สอดคล้องถึงพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่ประทานแก่คณะกรรมการและพนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๖๒ ว่า “พยายามเผยแพร่วัฒนธรรม และนิสัยใจคอที่ดีของคนไทยพร้อมทั้งประวัติศาสตร์ และความเป็นอยู่ของคนไทยให้ชาวต่างประเทศทราบมากที่สุดเมืองไทยเราก็มีของดีมากทั้งในทางวัตถุทั้งในทางจิตใจเราควรจะทำให้เกิดผลทั้งหมดทั้งนี้เพื่อประโยชน์เพื่อความมั่นคงและเพื่อความเป็นอยู่ของเราแท้ๆเพราะว่าเมื่อมีคนที่ปรารถนาดีต่อเราทั่วโลกก็จะทำให้เราปลอดภัยและมีมิตรมากขึ้น[๑]

การท่องเที่ยวในประเทศได้มีการกำหนดยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวในแต่ละภูมิภาคใน

---

[๑]กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. โครงการ “**ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สัมผัสภูมิปัญญาท้องถิ่น** ปี2”.สืบค้นเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖, จาก http://www.thaicreativetourism.com/ aboutus1, ๒๕๖๗.

ลักษณะการสร้างความแตกต่างให้แตกต่างกันโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้กำหนดกลยุทธ์สร้างความรับรู้ความเป็นเอกลักษณ์ของพื้นที่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือให้เป็น “แหล่งเรียนรู้สู่อารยธรรม”ของภาคอีสานด้วยการนำเสนอขายสินค้าทางการท่องเที่ยวแบบมีเรื่องราวในลักษณะ Slow Travel ใน ๖ เส้นทาง ได้แก่เส้นทางตามรอยไดโนเสาร์ เส้นทางตามรอยอารยธรรมขอม เส้นทางอารยธรรมโบราณ เส้นทางเยือนถิ่นคาทอลิก ๒ Unseen เส้นทางตามรอยพระอาจารย์มั่น และเส้นทางเสน่ห์มนตราริมส่งโขงและชูจุดเด่น“วัฒนธรรมล้ำค่างามผืนป่าธรรมชาติ” ของภาคเหนือให้เป็นที่จดจำได้ด้วยการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อโทรทัศน์ และสิ่งพิมพ์ รวมทั้งจัดกิจกรรม ล่องแก่งแหล่งเหนือ (Department of Tourism, ๒๐๐๙)[๒]

สำหรับเพลงพื้นบ้านเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เดิมเพลงพื้นบ้านปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของคนไทยทุกเพศทุกวัย เราใช้เพลงพื้นบ้านในการประกอบพิธีกรรม ประกอบการงานอาชีพ ใช้เป็นการละเล่นเพื่อความบันเทิง ใช้เป็นสื่อในการสอนใจและระบายความทุกข์ คนไทยจึงมีความผูกพันกับเพลงพื้นบ้านมาช้านาน ปัจจุบันแม้ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้เพลงพื้นบ้านบางเพลงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการแสดงพื้นบ้านและบางเพลงก็สูญหายไปตามกาลเวลา แต่เพลงพื้นบ้านก็ยังคงอยู่ในจิตวิญญาณของความเป็นชาตินักกลอน เช่น คนไทยเรื่อยมา ในสภาวะที่สังคมไทยปัจจุบัน คนไทยต้องหันย้อนกลับมาหาสิ่งซึ่งจรรโลงใจเพื่อสร้างพลังให้สามารถดำรงชาติอยู่ได้ เพลงพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในฐานะที่เป็นทรัพย์ซึ่งให้ปัญญาแก่คนไทยอย่างหนึ่ง[๓]

บทเพลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมที่สร้างขึ้นมาแล้วบังเอิญอารมณ์และความรู้สึกของบทเพลงนั้นไปกระทบต่อความทุกข์ความสุข ความตระหนัก สำนึกชุมชน ค่านิยม และอุดมการณ์ก็จะเกิดคุณค่าของความซาบซึ้ง ตลอดจนเป็นผลทำให้เกิดพลังขับเคลื่อนของสังคมได้ทั้งในทางบวกและลบ แสดงให้เห็นว่าบทเพลงสามารถสะท้อนสภาพวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของกลุ่มชนในแง่มุมต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน ตลอดจนการมองเห็นภาพมิติเชิงซ้อนในการเปลี่ยนแปลงของสังคมในช่วงกว่าทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยประสบภาวะวิกฤตทางด้านเศรษฐกิจอย่างรุนแรง ภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมเกิดการชะลอตัวล่งผลให้ราคาสินค้าตกต่ำมูลค่าการส่งออกลดลง ประชาชนมีรายได้น้อยการเลิกจ้างและภาวะว่างงานเกิดขึ้นเป็นจำนวนมากแนวทางหนึ่งที่รัฐบาลนำมาแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นคือการส่งเสริมศักยภาพการผลิตของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้มากขึ้นโดยเฉพาะสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งมีรากฐานมาจากความรู้ ความชำนาญ ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ที่สืบต่อกันมาจากรุ่นสู่

---

[๒] Department of Tourism, พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘, เล่ม ๑๔๑ ตอนที่ ๕๙ กรมการท่องเที่ยว , ๒๕๖๗, หน้า ๑๔.

[๓] ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ. **การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย.** กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยรามคำแหง, ๒๕๔๓.

รุ่นให้ทำการผลิตเพื่อการค้าเชิงพาณิชย์ได้มากขึ้นอันจะนำไปสู่การสร้างอาชีพสร้างรายได้ให้ครอบครัวล่งผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนในแต่ละท้องถิ่นให้มีความเข้มแข็งสามารถพึ่งพาตนเองได้แล้วจึงขยายไปสู่ระดับจังหวัด ระดับภาค ระดับประเทศ และนำไปสู่การส่งออกอันเป็นเป้าหมายของการพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืนจากนโยบายดังกล่าวก่อให้เกิดการฟื้นฟูของภูมิปัญญาท้องถิ่นมากมายไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของการพัฒนาสินค้าหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์หรือผลิตภัณฑ์ของกลุ่มวิสาหกิจชุมชนต่างๆจนสามารถก่อให้เกิดรายได้และสืบทอดภูมิปัญญาที่เกือบจะสูญหายไปให้กลับคืนมาอีกครั้งผ้าทอพื้นเมืองเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมจากนโยบายดังกล่าวและทำให้กลุ่มผ้าทอหลายๆ กลุ่มประสบความสำเร็จสามารถพลิกผันชุมชนให้มีความเข้มแข็ง อยู่ดีกินดีพึ่งพาตนเองด้วยการนำทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มีอยู่ในท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้[๔]

เพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคายที่ใช้ร้องเพื่อความสนุกสนานในงานรุ่งเรืองต่าง ๆ สามรถแต่งได้ตามกลุ่มวัฒนธรรม ๓ กลุ่มใหญ่ ๆ คือ กลุ่มวัฒนธรรมหมอลำ กลุ่มวัฒนธรรมเพลงแห่ปั้งไฟพยานาค กลุ่มเพลงไทย - ลาว กลุ่มเพลงแข่งเรือ ดังนี้เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมหมอลำในจังหวัดหนองคาย ประกอบด้วยหมอลำ และเซิ้งโดยหมอลำแบ่งการลำและการร้องออกเป็น ๕ ประเภท คือ ลำเรื่อง ลำกลอน ลำหมู่ ลำเพลิน และรำผีนฟ้าส่วนเซิ้งหรือคำร้อง จะใช้คำร้องรื่นเริง เช่น การแห่ปั้งไฟการแห่นางแมว การแห่นางด้งโดยเนื้อเรื่องในการเซิ้งอาจเป็นการขอบริจาคเงินในงานบุญการเซิ้งอวยชัยให้พร หรือการเซิ้งเล่านิทานชาดกตามแต่โอกาสเพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรม เป็นเพลงพื้นบ้านที่เล่นกันมานานในจังหวัดหนองคาย ซึ่งเนื้อเพลงมีลักษณะเด่นการเล่นสัมผัสอักษรและสัมผัสสระทำให้เพลงน่าฟังยิ่งขึ้น และยังมีเพลงของดีเมืองหนองคายร้องโดยนักร้องชื่อดังที่นำไปแต่งเนื้อร้องทำนองเป็นเพลงบอกเล่า ประชาสัมพันธ์ของดีแต่ละอำเภอแต่ละหมู่บ้านเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว รวมทั้งการกระจายรายได้ด้านเศรษฐกิจ จะเห็นได้ว่าเป็นการร้องเพื่อรณรงค์ให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดหนองคายโดยผ่านทางบทเพลงของนักร้องชื่อดังที่นำไปร้องเหมือนกับจังหวัดอื่นๆ ในเขตภาคอิสาน[๕]

แต่ในจังหวัดหนองคายยังมีเพลงที่เป็นอัตลักษณ์แต่ยังไม่เด่นชัดในการสื่อสาร เนื้อร้องทำนอง เพลงพื้นบ้าน เหมือนกับจังหวัดนครราชสีมาจะเป็นเพลงโคราช แต่จังหวัดหนองคายยังไม่มีเพลงพื้นบ้านที่บอกได้ว่าเป็นบทเพลงพื้นบ้านที่สื่อถึงความเป็นจังหวัดหนองคาย ที่สามารถร้องเล่นได้ทุกโอกาสโดยไม่จำกัดฤดูหรือเทศกาลสืบทอดวัฒนธรรมมาจากกลุ่มวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำโขงที่เรียกว่า กลุ่มน้ำไทย-ลาว หรือกลุ่มหมอลำหมอแคน ซึ่งเป็นกลุ่มคนที่มีจำนวนมากที่สุดในภาคอีสาน

---

[๔] องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). การจัดการการท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖, จาก http://www.dasta.or.th/creativetourism/th/article/156-notice4.htm, ๒๕๖๖.

[๕] สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย, ๒๕๖๗.

รวมถึงจังหวัดหนองคาย เพลงพื้นบ้านได้จัดแบ่งเป็นหมวดหมู่ไว้ ๒ ประเภทคือ ๑) เพลงพิธีกรรม ๒) เพลงร้องสนุกสนาน ส่วนวัฒนธรรมประเพณี จังหวัดหนองคายที่เชื่อมโยงกับเพลงพื้นบ้านที่เป็นงานเทศกาลประจำปีของจังหวัดหนองคาย เช่น งานวันสงกรานต์งานประจำปี จัดขึ้นที่วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวงชั้น ๓) มีการอัญเชิญหลวงพ่อพระใสแห่รอบเมือง เพื่อประชาชนได้สรงน้ำมีการทำบุญตักบาตรวันสงกรานต์ เฉลิมฉลองหลวงพ่อพระใสที่วัดโพธิ์ชัยมีงานรื่นเริงการละเล่นพื้นเมือง การกีฬาท้องถิ่นและมหรสพครบครัน ๕ วัน ๕ คืน เริ่มจัดขึ้นในวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปีงานนมัสการหลวงพ่อพระเจ้าองค์ตื้อประดิษฐานอยู่ที่วัดศรีชมภูองค์ตื้อ บ้านน้ำโมง เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่หล่อด้วยทองฝีมือของช่างฝ่ายเหนือและช่างล้านช้าง เป็นพระพุทธรูปที่มีลักษณะงดงาม นั่งขัดสมาธิปางมารวิชัยเป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนทั้งสองส่งแม่น้ำโขงเคารพนับถือมาก สร้างเมื่อพุทธศักราช ๒๑๐๕ ผู้สร้างคือ พระไชยเชษฐา กษัตริย์นครเรียง หล่อโดยใช้ทองคำ ทองเหลือง และเงินผสมกัน รวมน้ำหนักได้ ๑ ตื้อ (ตื้อ เป็น มาตราโบราณของอีสาน) ใช้เวลาในการสร้าง ๗ ปี ๗ เดือน ทางจังหวัดได้จัดงานนมัสการหลวงพ่อพระเจ้าองค์ตื้อ เป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔ งานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อจัดประมาณเดือนมีนาคม ที่บริเวณอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ภายในงานจะมีการแสดง และการละเล่น มีการออกร้านจำหน่ายสินค้าราคาถูกงานบุญบั้งไฟเป็นประเพณีเก่าแก่ที่ได้ปฏิบัติกันมานาน เกี่ยวกับการบูชาเทวดาขอฟ้าขอฝน ตามความเชื่อและโบราณกาล เป็นงานใหญ่โตมาก มีการจัดประกวดบั้งไฟประเภทตกแต่งสวยงาม ความคิดสร้างสรรค์ ประกวดขบวนแห่ และการจุดขึ้นสูงสุด จัดทำในวันเพ็ญเดือน ๗ ของทุกปี จังหวัดหนองคายได้จัดเป็นการแสดง แสง สี เสียง ตำนานบั้งไฟพญานาค เกี่ยวกับเรื่องพระพุทธเจ้าเสวยชาติเป็นพญาคันคาก (คางคก) แล้วมี เรื่องราวไม่ถูกใจกับพญาแถน (พระอินทร์) จึงสาบให้แผ่นดินแห้งแล้งจนพญาคันคาก แนะนำให้ชาวบ้านจุดบั้งไฟถวายจนฝนตกลงมาในที่สุดงานแห่เทียนเข้าพรรษาเป็นงานประเพณีท้องถิ่นที่จัดขึ้นก่อนวันเข้าพรรษา ประชาชนตามคุ้มต่าง ๆ ได้จัดทำด้นเทียนขี้ผึ้งล้วน ทำลวดลายสวยงามประดับดอกไม้ มีการประกวดลวดลายสวยงามของต้นเทียนขบวนแห่มีรางวัล จัดให้มีในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปีงานแข่งเรือเป็นงานประเพณีของท้องถิ่นที่จัดขึ้นก่อนวันออกพรรษา จัดให้มีการแข่งเรือยาวในลำน้ำโขง โดยประชาชนในคุ้มต่าง ๆ ได้จัดเรือแข่งจากอำเภอ และบางปีก็มีเรือจากสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มาร่วมการแข่งขันด้วย เป็นการแสดงถึงความสามัคคีไมตรีที่มีต่อกันมานานโดย จัดให้มีขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปีนั้น[๖]

ดังนั้นคณะนักวิจัยจึงได้มีความสนใจการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย โดยศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย (เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย) การพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย และยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการ

[๖] สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย, ๒๕๖๗.

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย เป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน และสนับสนุนการจัดกิจกรรมด้านการท่องเที่ยวเส้นทางตามรอยความเชื่อ และสร้างเส้นทางที่เชื่อมต่อกันที่สะท้อนถึงอัตลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่น ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น รวมไปถึงการดูแลรักษาทรัพยากรทางการท่องเที่ยว อีกทั้งมีการนำผลความรู้จากการวิจัยนำมาเป็นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมประเทศไทยที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว และประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นเป็นกลุ่มคนที่สามารถถ่ายทอดความรู้ด้านวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว และประชาชนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.เพื่อศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบเทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๒. เพื่อพัฒนากิจกรรมและล่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย

๓. เพื่อยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย

๑.๓ ปัญหาการวิจัย

การล่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย อย่างไรบ้าง

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย โดยศึกษาด้าน เอกสาร การพัฒนา และการยกระดับวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย การจัดทำคู่มือวิถีการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย และการพัฒนากิจกรรมเตรียมความพร้อม ชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ คณะกรรมการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงพื้นที่สนทนากลุ่ม คืนข้อมูลแก่ชุมชน/สรุป วิเคราะห์ผลการประเมิน และ สร้างกระบวนการพัฒนาละพัฒนา เป็นหลักสูตรวิถีวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนท่องเที่ยวต้นแบบฝึกอบรมผู้นำเที่ยวชุมชน พัฒนาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เพิ่มมูลค่าของวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย นักเล่าเรื่องชุมชน การแสดงบนเวทีในงานเทศกาลประจำปีของจังหวัดหนองคาย สรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานโครงการ และการถ่ายทอดสู่ระบบออนไลน์

๑. ขอบเขตด้านเนื้อหา : ศึกษาวิจัยในหัวข้อดังนี้ ๑) ศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายเนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย ๒) พัฒนา

กิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ๓) ยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย

๒. ขอบเขตด้านประชากรในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย

๒.๑ ตัวแทน ศิลปิน ผู้ประกอบการด้านเพลงพื้นบ้าน

๒.๒ ตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

๒.๓ ตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย

๒.๔ ตัว แทนชาวบ้านในชุมชน

๓. ขอบเขตด้านพื้นที่ : ศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดหนองคายที่มีวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๔. ขอบเขตด้านระยะเวลา : ทำการศึกษาวิจัยเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และทำการสำรวจข้อมูล ตลอดจน รวบรวมข้อมูล ทั้งจากการสัมภาษณ์ การพัฒนากิจกรรม และการแจกแบบสอบถาม ใช้ระยะเวลา ตั้งแต่ปี ๒๕๖๗ - ๒๕๖๘

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ ๑ ศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายเนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงคุณภาพ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนร่วมในการศึกษา/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล (Document Analysis) ดังนี้

๑. สถานการณ์การท่องเที่ยว

๒. เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๓. ปัจจัยของการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดของเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๔. ศึกษาข้อมูลหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดของเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายโดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนนี้ทั้งหมดมาประมวลข้อมูลเพื่อหาตัวแปรที่ต้องการศึกษาต่อไป

ด้านขอบเขตด้านประชากร จำนวน ๑๘ คน

๑.ตัวแทน ศิลปิน ผู้ประกอบการด้านเพลงพื้นบ้าน

๑.๑ ตัวแทนสมาคมหมอลำกลอน จำนวน ๒ คน

๑.๒ ตัวแทนกลุ่มงานบุญแห่ปังไฟพญานาค ๒ คน

๑.๓ ตัวแทนกลุ่มเซิ้งล่วง บ้านเวียงคุก ๒ คน

๒. ตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย ๑ คน

๓. ตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย ๑ คน

๔. ตัวแทนชาวบ้านในชุมชน ๑๐ คน

ระยะที่ ๒ การพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายเป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงปฏิบัติการและวิจัยคุณภาพ พัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายการถ่ายทอดทำนองเพลงพื้นบ้านการออกแบบการแสดงให้เป็นยุคปัจจุบันด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดนักร้องเพลงพื้นบ้าน ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ครอบคลุมทั้งจังหวัดหนองคาย เป็นการสนทนากลุ่ม และการพัฒนากิจกรรมแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (Content Analysis) โดยใช้แนวทางการอบรมกลุ่มเยาวชนเพื่อเป็นการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับคนรุ่นใหม่และบุคคลที่สนใจในวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จากการจัดกิจกรรมจำนวน ๑๐๐ คน

ระยะที่ ๓ ยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัด หนองคายโดยการสื่อสารประชาสัมพันธ์การส่งเสริมการท่องเที่ยวการละเล่นเพลงพื้นบ้านการตลาดออนไลน์การถ่ายทอดการละเล่นเพลงพื้นบ้านใน ยูทูป สร้างเพจ เฟสบุ๊ค ติ๊กต๊อก และ Reels การแสดงโชว์ในงานเทศกาลประจำปีของจังหวัดหนองคาย

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Method) และ วิจัยเอกสาร การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล การวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยนี้ ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหากับทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการวิจัย ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย และเกณฑ์ของกรมการท่องเที่ยว โดยอ้างอิงจากเอกสาร บันทึก สถิติที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ การแปลผล ใช้การแปรผลตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย โดย ยึดหลักที่เป็นมาตรฐานที่ได้จากการทบทวน วรรณกรรม ทฤษฎี และแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๑.๕ นิยามศัพท์การวิจัย

การส่งเสริมการท่องเที่ยว หมายถึงการสงเสริมให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางเขามาในแหล่งท่องเที่ยวของทองถิ่นหรือชุมชน และใช้บริการทองเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

รูปแบบการท่องเที่ยว หมายถึงรูปแบบการจัดการทองเที่ยวในลักษณะการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย

การท่องเที่ยว หมายถึงกิจกรรมเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงานประจำของประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดหนองคาย ซึ่งเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดตามวิถีของพื้นถิ่น

เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะมีการร้องเล่นที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ นิยามเล่นกันในเทศกาลต่าง ๆ หรืองานที่มาร่วมรื่นเริงกัน หรือแม้แต่ในขณะทำงาน และยามว่างจากการทำงานด้วย เป็นเพลงที่มีทำนองง่าย ๆ ถ้อยคำภาษาที่ใช้ในเพลงก็เป็นคำที่เรียบง่าย แต่ฟังแล้วกินใจ เช่น เพลงแห่งานบุญปั้งไฟพยานาค

เพลงแข่งเรือ เพลงเซิ้งไทย-ลาว และเพลงออกมาเป็นกลอนลำ หมอลำกลอน ตามลักษณะทำนองของการลำในจังหวัดหนองคายเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวัฒนธรรมจังหวัดหนองคายตามป คติชาวบ้าน คำประพันธ์ ภาษาถิ่น และวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตผ่านบทเพลงที่สนุกสนานและไพเราะ แม้ว่าในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยจะทำให้หลาย ๆ อย่างเปลี่ยนไปทำให้เพลงบางเพลงสูญหายไปเพราะไร้คนสืบทอด ดังนั้นเราจึงควรช่วยกันรักษาเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคายไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ความงดงามทางภาษาและวัฒนธรรมอันดีงามไว้

๑.๘ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.ได้มีองค์ความรู้เรื่องวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย (เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย)

๒.ได้พัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย

๓.ได้มีการยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย

บทที่ ๒

แนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย คณะผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งทบทวนเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดและทิศทางในการศึกษา โดยมีสาระสำคัญ ดังนี้

๒.๑ แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

๒.๒ แนวคิดเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยว

๒.๓ งานประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๒.๔ แนวคิดและหลักการวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน

๒.๕ บริบทพื้นที่

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

รายละเอียดดังนี้

๒.๑ แนวคิดเรื่องเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมสำคัญที่นำรายได้เข้าสู่ประเทศไทย และยังช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม อย่างไรก็ดีสถานการณ์ตลาดการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ได้มีการแข่งขันอย่างรุนแรง ทำให้ประเทศไทยต้องปรับทิศทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยใช้อัตลักษณ์ของประเทศ เช่น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขั้นตอนการพัฒนาการตลาดการเสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มีความสมดุลในมิติทางวัฒนธรรม และเศรษฐกิจอันจะนำไปสู่การจัดการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน สังคมในปัจจุบันมีความตระหนักถึงความสำคัญของศิลปะวัฒนธรรมและเทศกาล รวมถึงมรดกทางวัฒนธรรมพื้นบ้านมากขึ้น ทั้งนี้การตื่นตัวต่อวัฒนธรรมประกอบกับความหลากหลายทางวัฒนธรรมของในแต่ละพื้นที่เป็นจุดกำเนิดของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ดังจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยงเชิงวัฒนธรรมได้กลายเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวในยุโรป อีกทั้งประเทศอื่นๆ ได้พยายามที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศของตนเอง Nzama, Magi & Ngocoho (๒๐๐๕)

นอกจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะสามารถนำรายได้เข้าสู่ประเทศ และนำไปสู่การ

พัฒนาเศรษฐกิจทั้งระดับประเทศ และระดับภูมิภาคแล้ว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมยังเป็นเครื่องมือสำคัญในการสืบทอดวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป สำหรับประเทศไทยแล้วการท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมบริการที่สร้างรายได้ และการจ้างงานให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ดีท่ามกลางการแข่งขันของตลาดท่องเที่ยวที่สูงขึ้น กระแสการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงได้รับความสนใจเพิ่มสูงขึ้นเนื่องจากแหล่งท่องเที่ยว และมรดกทางวัฒนธรรมของประเทศไทย มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และได้มีการถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมสืบเนื่องมาเป็นเวลานาน ดังนั้น บทความวิชาการนี้ จะเน้นการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อการวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยจะแสดงถึงแนวทางในการพัฒนาการท่องเทียวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย โดยคำนึงถึงการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีเพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

อีกประการหนึ่งคือ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นแนวคิดใหม่ในการพัฒนา และเป็นการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดผลกระทบในทางลบน้อยที่สุด แนวคิดนี้ได้รับความสนใจจากประเทศต่างๆ นับตั้งแต่ พ.ศ. ๒๕๓๐ เป็นต้นมา โดยได้รับความสนับสนุนจากองค์การสหประชาชาติ และองค์การการท่องเที่ยวโลก ประเทศไทย ก็ได้รับเอาแนวคิดนี้มาศึกษาและดำเนินการจนปรากฏผลเป็นรูปธรรมมากพอสมควร

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (๒๕๕๘)[๗] กล่าวว่า แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ก็เหมือนแนวคิด การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชนในการตระหนักถึงการ ท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็น หลักประกันให้ การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับ ในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

พะยอม ธรรมบุตร (๒๕๕๘)[๘] กล่าวว่า การท่องเที่ยวซึ่งให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว และสถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นจุดหมายปลายทางของการเดินทางท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวจะสนใจวิถีชีวิต มรดก วัฒนธรรม ศิลปะอุตสาหกรรม และกิจกรรมนันทนาการของชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะเยี่ยมชมและศึกษาแหล่งประวัติศาสตร์มหกรรมการแสดงสินค้าหัตถกรรมตลอดจนแหล่งมรดกต่าง ๆ รสิกา อังกูร (๒๕๕๙)[๙] กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น

---

[๗]บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **การพัฒนาท่องเที่ยวแบบยั่งยืน**,(พิมพ์ครั้งที่ ๒.นนทบุรี บริษัท ธรรมสาร จำกัด, ๒๕๕๘)

[๘] พยอม ธรรมบุตร.เอกสารประกอบการเรียนการสอนเรื่องหลักการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์.กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, ๒๕๔๙.

[๙] รสิกา อังกูร .**แนวทางการพัฒนารูปแบบการอาบป่าในบริบทของการท่องเที่ยวในประเทศไทย**, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๕๙.

เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ความรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตและความงดงามศิลปวัฒนธรรมไทยที่มีความวิจิตรอลังการและแต่งต่างไปจากชาติ อื่น ๆเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่กำลังได้รับความนิยมในหมู่นักท่องเที่ยวการพัฒนาการทองเที่ยวก่อให้เกิดผลประโยชนต่อชุมชนทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคม คือเกิดร้างงาน พัฒนาอาชีพที่เกี่ยวเนื่อง มีแหล่งรายได้ใหม่ระบบสาธารณูปโภคได้รับการพัฒนาหรือปรับปรุงเนื่องจากระบบการทองเที่ยว และมีความก้าวหนาทางสาธารณสุขปลอดภัยจากโรคภัยแต่ในขณะเดียวกันชุมชนจะได้รับผลกระทบด้านลบด้วยเช่นกัน ชุมชนที่เติบโตเร็วเกินไปโครงสร้างของชุมชนอาจเปลี่ยนแปลงไปวัฒนธรรมเดิมและวิถีชีวิตของชุมชนถูกกลืนไปกับอิทธิพลของวัฒนธรรมจากภายนอกที่ผ่านมาชุมชน แทบไม่ได้รับประโยชนที่แท้จริงจากการทองเที่ยวเนื่องจากผู้มีโอกาสมากกว่าได้แสวงหาผลประโยชนจากชุมชนและทรัพยากรโดยให้ประโยชนต่อชุมชนเพียงเล็กน้อย และสร้างผลกระทบทางลบไวมาก การลกผลกระทบของการทองเที่ยวต่อชุมชนการสร้างโอกาสและประโยชน์ที่แท้จริงแกชุมชนและท้องถิ่นจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อชุมชนมีโอกาสในการเข้ามามีสวนร่วมในกระบวนการพัฒนาการทองเที่ยวเท่านั้น

การท่องเที่ยว หมายถึงการเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ โดยองค์การการท่องเที่ยวโลกแห่งสหประชาชาติ (อังกฤษ: World Tourism OrganizationUnited Nations World Tourism Organization: UNWTO) กำหนดไว้ว่าการท่องเที่ยวหมายถึงการเดินทาง โดยระยะทางมากกว่า ๔๐ กิโลเมตรจากบ้าน เพื่อจุดประสงค์ในการพักผ่อนหย่อนใจ สำหรับการท่องเที่ยวในประเทศไทยได้มีพัฒนาการมาตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๖๗ สมัยพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงเพชรอัครโยธิน ครั้งทรงดำรงตำแหน่งผู้บัญชาการรถไฟ ซึ่งในครั้งนั้นการท่องเที่ยวในประเทศไทย ยังเป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมธรรมชาติและสถานที่ราชการ หรือสถานที่สำคัญที่ชาวต่างชาติที่เข้ามาในประเทศไทยสร้างขึ้น แต่เมื่อประมาณ ๑๐ ปี ที่ผ่านมาทางองค์การการท่องเที่ยวโลก (www.unwto.org) ได้มีการกำหนดรูปแบบการท่องเที่ยวเป็น ๓ รูปแบบหลัก ได้แก่

๑) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism)

๒) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism)

๓) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism)

รูปแบบการท่องเที่ยว

๑. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural based tourism) ประกอบด้วย

๑.๑ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึงการท่องเทียวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศโดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวของภายใต้การจัดการสิงแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๑.๒ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine ecotourism) หมายถึงการท่องเที่ยว อย่างมี

ความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวของภายใต้ การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั้งยืน

๑.๓ การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยา (Geo-tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติเป็น หินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อดูความงามของภูมิทัศน์ที่มีความแปลกของการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่โลก ศึกษาธรรมชาติของหิน ดิน แร่ต่างๆ และฟอสซิลได้ความรู้ได้มีประสบการณ์ใหม่ บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

๑.๔ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังพื้นที่เกษตรกรรมสวนเกษตร วนเกษตร สวนสมุนไพร ฟาร์มปศุสัตว์และเลี้ยงสัตว์เพื่อชื่นชมความสวยงาม ความสำเร็จและเพลิดเพลินในสวนเกษตร ได้ความรู้มีประสบการณ์ใหม่บนพื้นฐานความรับผิดชอบ มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่แห่งนั้น

๑.๕ การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อการไปชมปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ที่เกิดขึ้นในแต่ละวาระ เช่น สุริยุปราคา ฝนดาวตกจันทรุปราคา และการดูดาวจักราศรีที่ปรากฏในท้องฟ้าแต่ละเดือน เพื่อการเรียนรู้ระบบสุริยะจักรวาลมีความรู้ความประทับใจ ความทรงจำและประสบการณ์เพิ่มขึ้น บนพื้นฐานการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการร่วมกันอย่างยั่งยืน

๒. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ประกอบด้วย

๒.๑ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า ของสภาพแวดลอมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่น มีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

๒.๒ การท่องเที่ยวชมวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and traditional tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยว เพื่อชมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้นได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์เพื่อศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่างๆ และมีความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยว

๒.๓ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural tourism / village tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้าน ชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่นเพื่อความเพลิดเพลินได้ความรู้ดูผลงานสร้างสรรค์และภูมิปัญญาพื้นบ้าน มีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว

๓. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest ourism) ประกอบด้วย

๓.๑ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) หมายถึงการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายใจได้รับความเพลิดเพลิน และสุนทรียภาพ มีความรู้ต่อการรักษาคุณค่า และคุณภาพชีวิตที่ดี มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน อนึ่ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพนี้บางแห่งอาจจัดรูปแบบเป็นการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม (healthbeauty and spa)

๓.๒ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation tourism) หมายถึง การเดินทางเพื่อทัศนศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา หาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิตมีการฝึกทำสมาธิเพื่อให้มีประสบการณ์และความรู้ให้มีเพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน นอกจากนั้น นักท่องเที่ยวบางกลุ่มมุ่งการเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย เช่น การทำอาหารไทย การนวดแผนไทย รำไทย มวยไทย การช่างและงานศิลปหัตถกรรมไทย รวมถึงการบังคับช้างและเป็นควาญช้าง เป็นต้น

๓.๓ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุหรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (Ethnic tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่วัฒนธรรมของชาวบ้าน วัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่าง ๆ เช่น หมู่บ้านชาวไทยโซ่ง หมู่บ้านผู้ไทย หมู่บ้านชาวกะยอ หมู่บ้านชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านชาวจีนฮ่อ เป็นด้น เพื่อมีประสบการณ์และความรู้ให้มีเพิ่มขึ้นมีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้นมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๔ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports tourism) หมายถึงการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อเล่นกีฬาตามความถนัดความสนใจ ในประเภทกีฬา เช่น กอล์ฟ ดำน้ำ ตกปลา สนุกเกอร์ กระดานโต้คลื่น สกีน้ำ เป็นต้น ให้ได้รับความเพลิดเพลินความสนุกสนานตื่นเต้น ได้รับประสบการณ์และความรู้ให้มีเพิ่มขึ้น มีคุณค่าและคุณภาพชีวิตที่ดีเพิ่มขึ้น มีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดลอมและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๕ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure travel) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไป

ยังแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีลักษณะพิเศษ ที่นักท่องเที่ยวเขาไปเที่ยวแล้วได้รับความสนุกสนานตื่นเต้น หวาดเสียว ผจญภัย มีความทรงจำ ความปลอดภัย และได้ประสบการณ์ใหม่

๓.๖ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ (Home stay &farm stay) หมายถึง นักท่องเที่ยวกลุ่มที่ต้องการใช้ชีวิตใกล้ชิดกับครอบครัวในท้องถิ่นที่ไปเยือนเพื่อการเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและวัฒนธรรมท้องถิ่น ได้รับประสบการณ์ในชีวิตเพิ่มขึ้น โดยมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการจัดการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนในท้องถิ่นที่ยั่งยืน

๓.๗ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long stay) หมายถึง กลุ่มผู้ใช้ชีวิตในบั้นปลายหลังเกษียณอายุจากการทำงานที่ต้องการมาใช้ชีวิตต่างแดนเป็นหลัก เพื่อเพิ่มปัจจัยที่ห้าของชีวิตคือ การท่องเที่ยวโดยเดินทางท่องเที่ยวต่างประเทศเฉลี่ย ๓-๔ ครั้งต่อปีคราวละนานๆอย่างน้อย ๑ เดือน

๓.๘ การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive travel) หมายถึงการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของบริษัทที่ประสบความสำเร็จ (มีความเป็นเลิศ) ในการขายสินค้านั้นๆ ตามเป้าหมายหรือเกินเป้าหมาย เช่น กลุ่มผู้แทนบริษัทจำหน่ายรถยนต์ ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องใช้ไฟฟ้า ผู้แทนบริษัทจำหน่ายเครื่องสำอาง จากภูมิภาคหรือจังหวัดต่างๆ ที่สามารถขายสินค้าประเภทนั้นได้มากตามที่บริษัทผู้แทนจำหน่ายในประเทศตั้งเป้าหมายไว้เป็นการให้รางวัลและจัดนำเที่ยว โดยออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าพักแรมและค่าอาหารระหว่างการเดินทางให้กับผู้ร่วมเดินทาง เป็นการจัดรายการพักแรมตั้งแต่ ๒-๗ วันเป็นรายการนำเที่ยวชมสถานท่องที่ต่างๆ อาจเป็นรายการนำเที่ยวแบบผสมผสาน หรือรายการนำเที่ยวในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง

๓.๙ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม (MICE หมายถึง M=meeting/I = incentive/ C=conference / E=exhibition) เป็นการจัดนำเที่ยวให้แก่กลุ่มลูกค้าของผู้ที่จัดประชุม มีรายการจัดนำเที่ยวก่อนการประชุม (pre-tour) และการจัดรายการนำเที่ยวหลังการประชุม (post-tour) โดยการจัดรายการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ ไปทั่วประเทศ เพื่อบริการให้กับผู้เข้าร่วมประชุมโดยตรง หรือสำหรับผู้ที่ร่วมเดินทางกับผู้ประชุม (สามีหรือภรรยา) อาจเป็นรายการท่องเที่ยววันเดียวหรือรายการเที่ยวพักค้างแรม ๒- ๔ วัน โดยคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการท่องเที่ยว

๓.๑๐ การท่องเที่ยวแบบผสมผสานเป็นอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดการการท่อง เที่ยวคัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวที่กล่าวมาแล้วข้างต้น นำมาจัดรายการนำเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างระหว่างการเดินทางท่องเที่ยวในระยะยาวนานตั้งแต่ ๒- ๗ วันหรือมากกว่านั้นเช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและเกษตร (eco-agro tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและประวัติศาสตร์ (agro-historical tourism) การท่องเทียวเชิงนิเวศและผจญภัย (eco-adventure travel) การท่องเที่ยวเชิงธรณีวิทยาและประวัติศาสตร์ (geo- historical tourism) การท่องเที่ยวเชิงเกษตรและ

วัฒนธรรม (agro-cultural tourism) เป็นต้น

นอกจากนี้ในปัจจุบัน การท่องเที่ยวได้พิจารณาจากความต้องการหรือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวเพิ่มเติมทำให้มีรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีแนวคิดใหม่ ขึ้นมาเช่น Green tourism ที่คนมาท่องเที่ยวจะต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติหรือช่วยลดภาวะโลกร้อน เช่น การท่องเที่ยวในเกาะสมุย หรือ War tourism ที่นักท่องเที่ยวต้องการสัมผัสกับอดีตในสมัยสงคราม เช่น การท่องเที่ยวสะพานข้ามแม่น้ำแคว จังหวัดกาญจนบุรี หรือ Volunteer tourism ที่นักท่องเที่ยวเป็นอาสาสมัครมาช่วยทำกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ ในสถานที่และเดินทางท่องเที่ยวต่อ เช่น การที่มีอาสาสมัครมาช่วยงานสึนามิในประเทศไทย เป็นต้น

โดยสรุป การท่องเที่ยวในประเทศไทย มีหลากหลายขึ้นอยู่กับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเองและขึ้นอยู่กับการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม ผลของการท่องเที่ยวจะเกิดมิติในแง่บวกหรือลบ ขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยวว่ามีพฤติกรรมอย่างไร

๒.๒ แนวคิดเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

๑. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการอธิบายที่มาและความหมายของการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งในระดับสากลและในประเทศไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในฐานะเป็นการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ซึ่งเป็นการใช้ทุนทางประวัติศาสตร์ สังคมวัฒนธรรม และประเพณีเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน พร้อมกับระบุตัวอย่างการศึกษาวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างลุ่มลึกมากขึ้น

ก่อนศตวรรษที่ ๑๘ การท่องเที่ยวมีความเกี่ยวพันกับความต้องการพักผ่อนหย่อนใจ (Leisure) การหาประสบการณ์ (Experience) และการตากอากาศ (Vacation) อย่างยิ่ง โดยเป็นที่รู้จักกันว่า แกรนด์ทัวร์ (Grand Tour) ซึ่งแม้ว่าส่วนหนึ่งจะหมายถึงการท่องเที่ยวของชนชั้นสูง (Aistocrats) ที่แสดงถึงความมั่งคั่ง และความมีอำนาจในชนชั้นของตนด้วยการส่งลูกหลานให้เดินทางไปศึกษาภายในทวีปยุโรป เพื่อนำความรู้ มาปกครองประเทศตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างรัฐ แต่อีกนัยหนึ่งยังเป็น การเรียนรู้วัฒนธรรม ทั้งการไปชมภาพจิตรกรรม ชมอนุสาวรีย์ และยังหมายถึงการตากอากาศ

๒. ยลประเด็นร่วมสมัยในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการนำเสนอประเด็นร่วมสมัยในการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่วงวิชาการด้านมาบุษยวิทยาและสังคมวิทยาตลอดจนวัฒนธรรมศึกษาให้ความสนใจ ในการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยประเด็นทุนทางวัฒนธรรม สินค้าทางวัฒนธรรม การสร้างวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมตลอดจน

การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ในมิติทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวซึ่งกำลังอยู่ในกระแสนิยม พร้อมกับการทำความรู้จักและเข้าใจ ความหมายและประเภทนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังนั้นในบทที่ ๒ จึงเป็นความพยายามทำความเข้าใจ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านมุมมองที่หลากหลายและมีชีวิตมากขึ้น

๓. นโยบายการเยี่ยมชมวัฒนธรรมไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ แต่ละประเทศได้แก่ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวซึ่งได้แก่หน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ ความหมายของหน่วยงานรัฐดังกล่าวมิใช่เพียงรัฐบาลของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้นหากแต่ยังหมายรวมถึงหน่วยงานนานาชาติที่รัฐบาลในแต่ละประเทศให้การรับรองว่ามีบทบาทสำคัญด้านการกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวของโลกอีกด้วยทั้งนี้อาจแบ่งได้ดังนี้นโยบายการท่องเที่ยวเชิง

วัฒนธรรมในองค์กรระดับนานาชาติเมื่อกล่าวถึงองค์กรในระดับนานาชาติที่กล่าวถึงนโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้วหน่วยงานลำดับแรกซึ่งมีบทบาทด้านการท่องเทียวเป็นที่รู้จักกันดีได้แก่องค์การท่องเที่ยวโลก(World Tourism Organization:UNWTO) เป็นบทวงการชำนาญพิเศษแห่งองค์การสหประชาชาติกล่าวคือมิติการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) และมิติของการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการลดความยากจน (Poverty Reduction) และเกิดการพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนายังนับเป็นเจตจำนงหนึ่งขององค์การสหประชาชาติอีกด้วย

๔.การจัดการเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะเป็นการให้ภาพกว้างของการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแง่หลักการจัดการมากกว่าจะลงรายละเอียดของวิธีการจัดการ อันเนื่องมาจากรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมมีความหลากหลาย ตลอดจนมีวิธีการจัดการในร้ายละเอียดที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านทรัพยากร สถานที่ และกิจกรรม โดยในบทนี้จะนำเสนอแนวทางเบื้องต้นในการบริการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของที่ระลึก (Souvenirs) ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสรุปให้เห็นภาพของการเป็นนวัตกรรมในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในอนาคต

๕.เหย้าที่ถูกท่องเที่ยวเมื่อกล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดได้แก่คนในชุมชนเจ้าของ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในฐานะเจ้าของบ้าน (Hosts) ให้นักท่องเที่ยวมาเยือนโดยวันนี้คนในชุมชนจึงอยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งในด้านนโยบาย เศรษฐกิจ หรือแม้แต่การใช้ชีวิตประจำวัน ในบทที่ ๕ จึงเป็นการนำเสนอผลกระทบอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมที่มีต่อชุมชน รวมถึงทางออกของคนในชุมชนต่อการจัดการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสร้างพลังอำนาจในชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ที่มีล้วนเกี่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ดังรายละเอียดต่อไปนี้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชนเมื่อกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยทั่วไปมักจะมีความเข้าใจถึงรูปแบบการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ศาสนาเกษตรกรรม ฯลฯ แม้แต่การค้นหาความหมายขอ วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวในมิติทางมนุษยวิทยา หรือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นต้น ซึ่งล้วนเป็นการกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการเป็นอุปสงค์ (Demand Side) ของการท่องเที่ยว ขณะที่ด้านอุปทาน (supply side) ทางการท่องเที่ยว

๖. บทสรุปการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรรควิธีเพื่อความยั่งยืนในอนาคตสรุปว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งได้กล่าวมาแล้ว มาก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกและทางลบ โดยเฉพาะประเทศเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว จนถึงระดับจุลภาคซึ่งได้แก่ชุมชนเจ้าของบ้านที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ขณะเดียวกันยังได้นำเสนอ แนวทางป้องกันและแก้ไขผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นด้วยการนำเสนอสาเหตุประการหนึ่งก็คือการขาด การพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวดังนั้นเราจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไปสู่มรรควิธีเพื่อความยั่งยืนได้อย่างไร และทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยจะ เป็นอย่างไรต่อไป อันเป็นการสิ้นสุดเนื้อหาของหนังสือเล่มนี้

๒.๒.๑ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม “ยล เยี่ยม เยือน เหย้า: แนวคิดและทฤษฎีว่าด้วยการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม” ฉบับนี้ เป็นการรวบรวมแนวคิด และทฤษฎี ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งไม่พบบ่อยนักที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะถูกถ่ายทอดอย่างเป็นเรื่องราวในประเทศไทยเนื่องด้วยในสังคมไทยส่วนใหญ่มักจะมีความเข้าใจว่าการท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น เชิงนิเวศ (Ecotourism) หรือเชิงวัฒนธรรม (Cultural Tourism) มีความคล้ายคลึงกันในแง่ความหมาย กิจกรรม การเรียนรู้ และการตลาดการท่องเที่ยวแทบทั้งสิ้นเห็นได้จากข้อเสนอถึงกิจกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์วัฒนธรรม แม้แต่การคำนึงถึงขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวก็ถูกอธิบายควบคู่กันระหว่างการคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรมในท่องถิ่นจนบางครั้งความแตกต่างระหว่างการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจึงอยู่เพียงเป้าหมายของการนำเสนอเรื่องราวเสียมากกว่าจะให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศไปในลักษณะใด

๑. การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการอธิบายที่มาและความหมายของการท่องเที่ยวและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมทั้งในระดับสากลและในประเทศไทย โดยเฉพาะการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในฐานะเป็นการท่องเที่ยวแบบมวลชน (Mass Tourism) ซึ่งเป็นการใช้ทุนทางประวัติศาสตร์ สังคม วัฒนธรรม และประเพณีเพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวในรูปแบบที่แตกต่างกัน พร้อม

กับระบุตัวอย่างการศึกษาวัฒนธรรมในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เพื่อให้เข้าใจการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างล้ำลึกมากขึ้นก่อนศตวรรษที่ ๑๒ การท่องเที่ยวมีความเกี่ยวพันกับความต้องการพักผ่อนหย่อนใจ (Leisure) การหาประสบการณ์ (Experience) และการตากอากาศ (Vacation) อย่างยิ่ง โดยเป็นที่รู้จักกันว่า แกรนด์ทัวร์ (Grand Tour) ซึ่งแม้ว่าส่วนหนึ่งจะหมายถึงการท่องเที่ยวของชนชั้นสูง (Aistocrats) ที่แสดงถึงความมั่งคั่ง และความมีอำนาจในชนชั้นของตนด้วยการส่งลูกหลานให้เดินทางไปศึกษาภายในทวีปยุโรป เพื่อนำความรู้ มาปกครองประเทศตลอดจนสร้างความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างรัฐ แต่อีกนัยหนึ่งยังเป็น การเรียนรู้วัฒนธรรม ทั้งการไปชมภาพจิตรกรรม ชมอนุสาวรีย์ และยังหมายถึงการตากอากาศ

๒. ยลประเด็นร่วมสมัยในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการนำเสนอประเด็นร่วมสมัยในการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งเป็นประเด็นที่วงวิชาการด้านมนุษยวิทยาและสังคมวิทยาตลอดจนวัฒนธรรมศึกษาให้ความสนใจ ในการศึกษาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประกอบด้วยประเด็นทุนทางวัฒนธรรม สินค้าทางวัฒนธรรม การสร้างวัฒนธรรม มรดกทางวัฒนธรรมตลอดจนการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมกับแนวคิดเชิงสร้างสรรค์ในมิติทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวซึ่งกำลังอยู่ในกระแสนิยม พร้อมกับการทำความรู้จักและเข้าใจ ความหมายและประเภทนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมดังนั้นในบทที่ ๒ จึงเป็นความพยายามทำความเข้าใจ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผ่านมุมมองที่หลากหลายและมีชีวิตมากขึ้น

๓ .นโยบายการเยี่ยมชมวัฒนธรรมไม่อาจปฏิเสธได้ว่า ผู้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ แต่ละประเทศได้แก่'ผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวซึ่งได้แก่หน่วยงานรัฐ ทั้งนี้ ความหมายของหน่วยงานรัฐดังกล่าวมิใช่เพียงรัฐบาลของประเทศใดประเทศหนึ่งเท่านั้น หากแต่ยัง หมายรวมถึงหน่วยงานนานาชาติที่รัฐบาลในแต่ละประเทศให้การรับรองว่ามีบทบาทสำคัญ ด้านการกำหนดแนวทางการท่องเที่ยวของโลกอีกด้วย ทั้งนี้อาจแบ่งได้ดังนี้ นโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในองค์กรระดับนานาชาติ เมื่อกล่าวถึงองค์กรในระดับนานาชาติที่กล่าวถึงนโยบายการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแล้ว หน่วยงานลำดับแรกซึ่งมีบทบาทด้านการท่องเที่ยวเป็นที่รู้จักกันดี ได้แก่ องค์การท่องเที่ยวโลก (World Tourism rganization:UNWTO) อันเป็นทบวงการชำนัญพิเศษแห่งองค์การ สหประชาชาติ

กล่าวคือมิติการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (Sustainable Tourism Development) และมิติของการส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการลดความยากจน (Poverty Reduction) และเกิดการพัฒนาซึ่งส่วนใหญ่เป็นการให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือในการพัฒนายังนับเป็นเจตจำนงหนึ่งขององค์การสหประชาชาติอีกด้วย

๔. การจัดการเยือนแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะเป็นการให้ภาพกว้างของการจัดการการ

ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในแง่หลัก การจัดการ มากกว่าจะลงรายละเอียดของวิธีการจัดการ อันเนื่องมาจากรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิง วัฒนธรรมมีความหลากหลาย ตลอดจนมีวิธีการจัดการในร้ายละเอียดที่มีความแตกต่างกัน ทั้งด้านทรัพยากร สถานที่ และกิจกรรม โดยในบทนี้จะนำเสนอแนวทางเบื้องด้นในการบริการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การวางแผนและการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตลาด การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมการสื่อความหมายในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของที่ระลึก (Souvenirs) ในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และสรุปให้เห็นภาพของการเป็นนวัตกรรมในการจัดการการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมในอนาคต

๕. เหย้าที่ถูกท่องเที่ยวเมื่อกล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ผู้ที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดได้แก่คนในชุมชนเจ้าของ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมในฐานะเจ้าของบ้าน (Hosts) ให้นักท่องเที่ยวมาเยือน โดยวันนี้คนใน ชุมชนจึงอยู่ในฐานะผู้ถูกกระทำจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ทั้งในด้านนโยบาย เศรษฐกิจ หรือแม้แต่การใช้ชีวิตประจำวัน ในบทที่ ๕ จึงเป็นการนำเสนอผลกระทบอันเนื่องมาจากการท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรมที่มีต่อชุมชน รวมถึงทางออกของคนในชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม การสร้างพลังอำนาจในชุมชนและการสนับสนุนจากหน่วยงานภาคส่วนต่างๆ ที่มีส่วนเกี่ยว การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

ดังรายละเอียดต่อไปนี้ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในชุมชน เมื่อกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยทั่วไปมักจะมีความเข้าใจถึงรูปแบบการท่องเที่ยว ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ ศาสนา เกษตรกรรม ฯลฯ แม้แต่การค้นหาความหมายขอ วัฒนธรรมกับการท่องเที่ยวในมิติทางมานุษยวิทยา หรือการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นด้น ซึ่งล้วนเป็นการกล่าวถึงการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในด้านการเป็นอุปสงค์ (Demand Side) ของการท่องเที่ยว ขณะที่ด้านอุปทาน (supply side) ทางการท่องเที่ยว

บทสรุป: การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและมรรควิธีเพื่อความยั่งยืนในอนาคตจะสรุปว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมซึ่งได้กล่าวมาแล้วตั้งแต่เกิดผลกระทบทางบวกและทางลบในระดับมหภาค โดยเฉพาะประเทศเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว จนถึงระดับจุลภาคซึ่งได้แก่ชุมชนเจ้าของบ้านที่นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวชม ขณะเดียวกันยังได้นำเสนอ แนวทางป้องกันและแก้ไขผลกระทบทางลบที่เกิดขึ้นด้วยการนำเสนอสาเหตุประการหนึ่งก็คือการขาด การพิจารณาขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวดังนั้นเราจะทำให้การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ไปสู่มรรควิธีเพื่อความยั่งยืนได้อย่างไร และทิศทางของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยจะ เป็นอย่างไรต่อไป

การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมอย่างหนึ่งของมนุษย์ซึ่งกระทำเพื่อผ่อนคลายความตึงเครียดจากกิจการงาน จัดเป็นอุตสาหกรรมอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญของประเทศเพราะสามารถทำรายได้ให้กับประเทศในลำดับต้น ๆ รองลงมาจากรายได้ที่ได้รับจากการส่งออกในด้านอุตสาหกรรมอีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญต่อการจ้างงาน ความหมายและความสำคัญของการท่องเที่ยวมีผู้กล่าวถึงไวในลักษณะ

ที่คล้ายคลึงหลายดังนี้

๑. ความหมายของการท่องเที่ยว

ไพฑูรย์ พงคะบุตร และวิลาสวงศ์ พงคะบุตร (๒๕๔๒, น. ๑๑)[๑๐] ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวหมายถึง การเดินทางไปเยือนสถานที่ต่างถิ่นซึ่งไม่ใช่เป็นที่พานักอาศัยประจำของบุคคลนั้น และเป็นการไปเยือนชั่วคราวโดยไม่ใช่เพื่อเป็นการประกอบอาชีพหารายได้ สหพันธ์องศ์การส่งเสริมการท่องเทียวระหว่างประเทศ (International Union of Official Travel Organization : IUOTO) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวว่าหมายถึง คุณลักษณะของการท่องเที่ยวว่าต้องมีคุณสมบัติ ๓ ข้อ ต่อที่ประชุมขององค์การสหประชาชาติว่าด้วยการเดินทางและการท่องเที่ยวระหว่างประเทศ ที่กรุงโรม อิตาลีเมื่อปีพ.ศ. ๒๕๐๖ ดังนี้ (สุวัฒน์ จุธากรณ์และจริญญา เจริญสุกใส, ๒๕๔๔)[๑๑]

๑. ต้องเป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว

๒. ต้องเป็นการเดินทางโดยสมัครใจ

๓. เป็นการเดินทางโดยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้ในการนั้น

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว (๒๕๔๖, น. ๒)[๑๒] ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวหมายถึง การท่องเที่ยวว่าหมายถึง การเดินทางเพื่อผ่อนคลายความเครียด แสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางนั้นเป็นการเดินทางเพียงชั่วคราว ผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทาง

บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา (๒๕๔๘, น. ๖)[๑๓] ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่มีเงื่อนไขเกี่ยวเนื่องกันอยู่ ๓ ประเด็น ประเด็นแรก เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปัจจุบันไปยังสถานที่อื่นเป็นการชั่วคราว ประเด็นที่สอง เป็นการเดินทางด้วยความเต็มใจ และประเด็นที่สาม เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้และไม่ได้อยู่ประจำแต่ไปเพื่อวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลาย ๆ อย่าง

นิศา ชัชกุล (๒๕๕๑, น. ๘)[๑๔] ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง ซึ่งนับตั้งแต่จุดเริมต้น ถึงปลายทางจะต้อง

---

[๑๐] ไพฑูรย์ พงคะบุตร และวิลาสวงศ์ พงคะบุตร. **ฝึกอบรมมัคุเทศประเทศไทย**.กรงเทพฯ: คณะอักษรศาสตรและโครงการศึกษาต่อเนื่อง, (จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย,๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

[๑๑] สุวัฒน์ จุธากรณ์ และ จริญญา เจริญสุกใส. **แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว.** (เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, หน่วยที่ ๒ .(นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช), ๒๕๕๒.

[๑๒] สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. ข้อมูลโครงการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔), ๒๕๔๖, หน้า ๒.

[๑๓] บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา. **อตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์. สมาคมวิจัยการเดินทางท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว, ๒๕๔๘), หน้า ๖.

[๑๔] นิศา ชัชกุลนศา.**อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว.** (กรงเทพฯ: บริษัท ว.พรนท์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๘.

ประกอบด้วยปัจจัย ๓ ประการ เป็นอย่างน้อย คือ การเดินทาง การพักค้างแรม และการกินอาหารนอกบ้าน

องค์การท่องเที่ยวโลก (๑๙๘๕)[๑๕] ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางของบุคคลจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (ไม่มากกว่า ๑ ปี ติดต่อกัน) เดินทางด้วยความสมัครใจเพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ ติดต่อธุระและวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพ หรือหารายได้

ลอว์สันและบอดศ์โบวี่ (Lawson &Baud-Bovy, อ้างถึงใน สุดแดน วิสุทธิลักษณ์,๒๕๕๘,น. ๒๕) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง รูปแบบหนึ่งที่เกิดขึ้นในเวลาว่างที่มีการเดินทางเข้ามาเกี่ยวข้อง โดยเป็นการเดินทางจากที่หนึ่ง (ที่มักหมายถึงที่อยู่อาศัย) ไปยังอีกที่หนึ่งที่ถือเป็นแหล่งท่องเที่ยว

อาร์ ดับบลิว แม็ค อินทอช (R.W.Mc Intosh, อ้างถึงใน สุดแดน วิสุทธิลักษณ์,๒๕๕๘, น. ๒๕) ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยว หมายถึง การท่องเที่ยวเป็นการเดินทางเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม โดยมีแรงกระตุ้นจากความต้องการในด้านกายภาพ ด้านวัฒนธรรม ด้านปฏิสัมพันธ์และด้านสถานะหรือเกียรติคุณ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวว่าเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราวด้วยความสมัครใจ โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเปลี่ยนบรรยากาศหรือสิ่งแวดล้อม พักผ่อน ผ่อนคลายความเครียด หรือแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่รวมถึงการเดินทางไปเยี่ยมญาติมิตร แต่ทั้งนี้ต้องมิใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

๒.๒.๒ ความสำคัญของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่ประกอบด้วยธุรกิจหลากหลายประเภททั้งที่เกี่ยวข้องโดยตรง ได้แก่ การขนส่ง ที่พัก อาหาร ธุรกิจนำเที่ยว และที่เกี่ยวข้องทางอ้อม ได้แก่ การผลิต สินค้าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงเกี่ยวข้องกับการซื้อบริการและสินค้าของนักท่องเที่ยว ได้มีผู้กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ สรุปได้ดังนี้

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (๒๕๖๓)[๑๖] สรุปความสำคัญของการท่องเที่ยวในด้านเศรษฐกิจสังคม และการเมืองไว้ดังนี้

๑. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้เป็นเงินตราต่างประเทศ

๒. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่ได้มาในรูปของเงินตราต่างประเทศมีส่วนช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงิน

---

[๑๕] องค์การการท่องเที่ยวโลกเปลี่ยนคำย่อเป็น UNWTO". UNWTO Press and Communications. วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓. สืบค้นเมื่อ ๔ มีนาคม ๒๕๖๖.

[๑๖] กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.แผนพัฒนาการสร้างรายได้จากการท่องเที่ยว, ๒๕๖๓.

๓. รายได้จากอุตสาหกรรมท่องเที่ยวกระจายไปสู่ประชากรอย่างกว้างขวาง

๔. จากการวิจัยการสร้างงานในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวต่างประเทศ ๑ คน มีส่วนสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมเฉลี่ยประมาณ ๑ คน เช่นกัน

๕. มีบทบาทกระตุ้นให้เกิดการผลิตและนำเอาทรัพยากรของประเทศมาใช้ประโยชน์อย่างสูงที่สุด

๖. อุตสาหกรรมท่องเที่ยวไม่มีขีดจำกัดในการจำหน่าย เพราะประชากรโลกเพิ่มจำนวนขึ้นตลอดเวลา ขณะที่การขนส่งสามารถบรรจุผู้โดยสารได้จำนวนมากทำให้ค่าใช้จ่ายในการเดินทางถูกลง

๗. ไม่มีขีดจำกัดในการผลิต เนื่องจากผลผลิตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวที่เสนอขายให้แก่นักท่องเที่ยวคือ ความสวยงามของธรรมชาติ และสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่ผันแปรหรือขึ้นอยู่กับสภาพฝนฟ้าอากาศ

๘. ช่วยสนับสนุนการฟื้นฟูอนุรักษ์ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี เมื่อมีการท่องเที่ยวเป็นเลื่อนในการเผยแพร่และแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เจ้าของท้องถิ่นก็จะตระหนักถึงความสำคัญของมรดกทางศิลปวัฒนธรรม และช่วยกันพื้นฟูและอนุรักษ์ไว้

๙. มีบทบาทสร้างสรรค์ความเจริญ เมื่อเกิดการเดินทางท่องเที่ยวจากภูมิภาคหนึ่งไปยังภูมิภาคหนึ่ง ย่อมช่วยสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ในท้องที่นั้นๆ

๑๐. ช่วยส่งเสริมความปลอดภัยและความมั่นคงให้แก่พื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น การจัดตั้งกองบังคับการตำรวจท่องเที่ยว

๑๑. ช่วยเสริมสร้างสันติภาพ สัมพันธไมตรี เป็นหนทางที่มนุษย์ต่างสังคมได้พบปะทำความรู้จัก และเข้าใจกัน

๑๒. ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจดี ต่อกันระหว่างนักท่องเที่ยวและผู้มาเยือน

๑๓. ช่วยให้เกิดการพัฒนาระบบสาธารณูปโภค

๑๔. ลดปัญหาการอพยพเข้าสู่เมืองหลวงด้วยการมีอาชีพที่มั่นคงและมีรายได้ดีตามแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น

๑๕. กระตุ้นการคิดค้นนำทรัพยากรส่วนเกินมาผลิตให้เกิดรายได้เพิ่มพูนและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของสินค้านั้น ๆ

๑๖. ช่วยให้เกิดความรักความภาคภูมิใจในท้องถิ่น เป็นผลให้เกิดการอนุรักษ์

๑๗. เป็นประโยชน์ทางการศึกษา การค้นคว้าแหล่งท่องเที่ยวทำให้มีโลกทัศน์กว้างขวาง

๑๘. เป็นประโยชน์ด้านการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อช่วยอำนวยความสะดวกรวดเร็ว

ปรีชา แดงโรจน์ (๒๕๔๔, น. ๓๐-๓๑) กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ ๓ ด้านใหญ่ๆ ดัง นี้

๑. ด้านการพัฒนา (Development) การท่องเที่ยวมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาความเจริญไป

ยังภูมิภาค แหล่งท่องเที่ยว อาทิ ระบบสาธารณูปโภค การคมนาคม โรงแรม ภัตตาคารและร้านค้า

๒. ด้านเศรษฐกิจ (Economics) การท่องเที่ยวก่อให้เกิดรายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศเป็นจำนวนมากเมื่อเทียบกับการผลิตด้านอื่น ๆ รายได้จากการท่องเที่ยวจะมีผลทวีคูณในการสร้างรายได้หมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น การท่องเที่ยวช่วยกระตุ้นให้เกิดผลผลิตหมุนเวียนภายในประเทศ และยังมีการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ ทั้งทางตรงและทางอ้อม นอกจากนี้ยังเป็นการลดอัตราการว่างงานทำให้ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งมีผลต่อประเทศในเรื่องการเพิ่มขึ้นของรายได้ รวมถึงรายได้ของรัฐบาลที่เพิ่มขึ้นในรูปของภาษีอาการประเภทต่าง ๆ

๓. ด้านสังคม (Social) การท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของมนุษย์ในการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม และสร้างความเป็นมิตรไมตรีและความเข้าใจอันดีระหว่างเจ้าของบ้านและแขกผู้มาเยือนโดยการท่องเที่ยวมีบทบาทในการพัฒนาสร้างความเจริญในสังคมให้กับท้องถิ่นนั้นประชาชนก็มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นตามลำดับ อีกทั้งการท่องเที่ยวยังก่อให้เกิดการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกทางธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือยังก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและจิตสำนึกในการอนุรักษ์อีกด้วยนอกจากนี้การท่องเที่ยวยังช่วยขจัดปัญหาความเปลี่ยนแปลงของชุมชนเมืองกับชุมชนชนบทและที่สำคัญยังเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ให้เป็นที่รู้จักแก่ประชาชนทั่วไปหรือผู้ที่ไม่เคยเห็นมาก่อน

วัชรเวคิน จิราวรชยายุกุล (๒๕๓๓) กล่าวถึงความสำคัญของการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

ด้านเศรษฐกิจ

๑. สร้างรายได้เข้าประเทศเป็นจำนวนมาก

๒. ก่อให้เกิดการหมุนเวียนและกระจายรายได้ไปสู่ท้องลิ่น

๓. ก่อให้เกิดการนำเอาทรัพยากรมาใช้อย่างคุ้มค่า

๔. ช่วยลดปัญหาการว่างงาน

ด้านสังคมและวัฒนธรรม

๑. ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีงามของมวลมนุษยชาติ

๒. มีส่วนในการพัฒนาและยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของคนในสังคม

๓. มีส่วนช่วยในการลดปัญหาสังคม เนื่องจากคนมีรายได้จากการทำงาน

๔. ช่วยฟื้นฟู อนุรักษ์ และสร้างความภูมิใจในศิลปะ วัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม

๕. ทำให้คนในสังคมรู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เช่น นำผลิตผลในท้องถิ่นมาขายเป็นสินค้าพื้นเมืองของที่ระลึก

ด้านการเมือง

๑. ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ

๒. ส่งเสริมความมั่นคงปลอดภัย และภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ประเทศ

หฤทัย พันธ์จุล (๒๕๖๓) นำเสนอความสำคัญของการท่องเที่ยวและอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโดยสรุปดังนี้

ความสำคัญต่อบุคคล

๑. การท่องเที่ยวเป็นการเปิดโลกทัศน์ ช่วยให้มนุษย์มีทัศนคติที่กว้างไกลสามารถรับรู้และเข้าใจสถานการณ์ที่เป็นจริง จัดเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาที่คนทุกระดับสามารถมีประสบการณ์ร่วมกันได้

๒. การท่องเที่ยวเป็นการสร้างความเข้าใจระหว่างมนุษยชาติ ก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมทั้งระหว่างคนในชาติและนานาชาติ ล่งผลให้เกิดความเข้าใจอันดีระหว่างกัน

ความสำคัญต่อสังคม

๑. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดการสืบทอดวัฒนธรรม ทำให้จินตนาการถึงคุณค่าของวัฒนธรรมประเพณีประจำลิ่นของตน พร้อมใจกันเชิดชูทรัพยากรท้องถิ่นให้เป็นที่ประจักษ์แก่ผู้มาเยือน

๒. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกาย อาหารการกิน ขนบประเพณีประจำถิ่นศิลปะพื้นฐาน เป็นต้น

๓. การท่องเที่ยวนำความเจริญไปสู่ท้องถิ่น ทางด้านการคมนาคมการสาธารณูปโภค และมาตรฐานการครองชีพโดยเฉพาะท้องถิ่นที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว

๔. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งเจ้าของที่ดินและนักท่องเที่ยว

๕. การท่องเที่ยวจะช่วยลดช่องว่างของสังคม ส่งเสริมมาตรฐานสวัสดิการสังคมโดยตรง

๖. การท่องเที่ยวช่วยก่อให้เกิดความมั่นคงปลอดภัยในสังคม

ความสำคัญต่อเศรษฐกิจ

๑. การท่องเที่ยวเป็นแหล่งรายได้ในรูปของเงินตราต่างประเทศ ช่วยสร้างเสถียรภาพให้กับดุลการชำระเงินของประเทศ

๒. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการลงทุนทางธุรกิจที่เกี่ยวข้องโดยตรงและที่เกี่ยวเนื่องกับการท่องเที่ยว เช่น ธุรกิจขนล่ง ธุรกิจการนำเที่ยว ธุรกิจอาหารและการพักแรม ธุรกิจการค้าของที่ระลึก ส่งผลให้เศรษฐกิจขยายตัว

๓. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการจ้างงาน ในธุรกิจและอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทั้งโดยตรงและโดยอ้อมทำให้ประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น

๔. การท่องเที่ยวทำให้เกิดการหมุนเวียนเงินตราและการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมให้แก่ท้องถิ่น

๕. การท่องเที่ยวช่วยเพิ่มรายได้จากการเก็บภาษีของรัฐบาล

๖. การท่องเที่ยวก่อให้เกิดประโยชน์ในการเพิ่มรายได้ต่อหัวของชุมชนท้องถิ่นทำให้เกิดการหมุนเวียนทางเศรษฐกิจชุมชนท้องถิ่นเศรษฐกิจระดับรากหญ้ามีความเข้มแข็งมากขึ้น

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การท่องเที่ยวมีส่วนทำให้เกิดการพัฒนาความเจริญไปยังภูมิภาคแหล่งท่องเที่ยว ช่วยกระตุ้นให้เกิดผลผลิตหมุนเวียนภายในประเทศ ก่อให้เกิดรายได้และมีการกระจายรายได้ไปสู่ภูมิภาคทำให้เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพทั้งทางตรงและทางอ้อม ช่วยลดปัญหาการว่างงาน อีกทั้งก่อให้เกิดการฟื้นฟูและอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม เช่น วัฒนธรรมการแต่งกายอาหารการกิน ขนบประเพณีประจำถิ่นศิลปะพื้นฐาน เป็นต้น

๒.๒.๓ องค์ประกอบของการท่องเที่ยว (Tourism Element)

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย จัดองค์ประกอบของการท่องเที่ยวไว้ ๓ ประการ ดังนี้ (สาระดีดี. คอม, ๒๕๖๓)

๑. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) แหล่งท่องเที่ยวนับว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญเป็นองค์ประกอบด้านอุปทานการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (๒๕๔๕) ได้จำแนกแหล่งท่องเที่ยวออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๑.๑ แหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ

๑.๒ แหล่งท่องเที่ยวประวัติศาสตร์ โบราณคดี

๑.๓ แหล่งท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรม

ส่วนแหล่งท่องเที่ยวที่ให้ความบันเทิงนั้น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจัดเป็น ส่วนหนึ่งในสถานบริการท่องเที่ยว

๒. บริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) เป็นบริการที่รับรองการท่องเที่ยวจัดเป็นอุปทานประเภทหนึ่งที่ไม่ได้เป็นจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว แต่เป็นบริการที่รองรับความสะดวกสบายและความบันเทิงแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งในบางโอกาสอาจเป็นตัวดึงดูดใจได้เช่นกันการบริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ ที่พัก อาหาร แหล่งจำหน่ายสินค้า แหล่งบันเทิง แหล่งกิจกรรมและบริการอื่น ๆ ทั้งนี้รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่จำเป็นอื่น ๆ ด้วย

๓. ตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Marketing) เป็นการแสดงออกของอุปสงค์ซึ่งมีความปรารถนาในการท่องเที่ยวจากที่หนึ่งไปยังอีกที่หนึ่ง เพื่อเข้าร่วมกิจกรรมการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อกิจกรรมอื่น ๆ (ปกติตลาดการท่องเที่ยวจะเน้นที่นักท่องเที่ยว) ซึ่งในกระบวนการจัดการได้รวมถึงการส่งเสริมและพัฒนาการขายและการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวด้วย

เทิดชาย ช่วยบำรุง (๒๕๕๒)[๑๗] ได้กล่าวถึงการท่องเที่ยวว่านอกจากจะเป็นอุตสาหกรรม ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะแตกต่างจากอุตสาหกรรมอื่น ๆ แล้ว ยังมีลักษณะพิเศษอีกประการหนึ่ง คือ

---

[๑๗]เทิดชาย ช่วยบำรุง. ๙ ปี และก้าวต่อไปของการวิจัยท่องเที่ยวไทย. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, ๒๕๕๒.

เป็นอุตสาหกรรมที่ไร้ตัวตน กล่าวคือการท่องเที่ยวเป็นการรวมตัวของอุตสาหกรรมอื่น ๆ อย่างน้อย ๕ องค์ประกอบ ดังนี้

๑. ที่พัก (Accommodation) หมายถึง สถานที่ที่จัดไว้เพื่อให้คนเดินทางหรือนักท่องเที่ยวได้เข้าพักพร้อมการบริการอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งปัจจุบันธุรกิจที่พักได้พัฒนาเรื่อยมาโดยมีรูปแบบการจัดบริการต่าง ๆ เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับลูกค้าอย่างสูงสุด มีการบริหารงานในระบบเครือข่าย ทั้งในรูปแบบของเครือข่ายท้องถิ่นและเครือข่ายระหว่างประเทศมากขึ้น ทั้งนี้การพัฒนาธุรกิจที่พักรูปแบบต่าง ๆ ยังเป็นแรงผลักให้มีการแข่งขันกันสูงขึ้นทั้งในระบบมาตรฐานการบริการที่สูงขึ้น และการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมควบคู่การกับบริหารจัดการที่เอื้อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ระบบเศรษฐกิจของประเทศชาติ และมีความยั่งยืนของการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น

๒. การคมนาคม (Accessibility) เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากมีบทบาทในการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทั่วโลก ซึ่งการคมนาคมในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้สามารถตอบสนองการเดินทางท่องเที่ยวได้หลายรูปแบบเช่น ธุรกิจการบิน การเดินเรือ และการคมนาคมขนส่งทางรถยนต์ รถโดยสารรถไฟ รถไฟฟ้า เป็นต้น

๓. สิ่งดึงดูดใจ (Attraction) หมายถึง ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่สามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเดินทางไปท่องเที่ยวได้ เช่น สิ่งดึงดูดใจประเภทแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ได้แก่ทะเล ภูเขา น้ำตก เกาะ แม่น้ำ หาดทราย ฯลฯ สิ่งดึงดูดใจประเภทวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี ได้แก่ ประเพณีสงกรานต์ ลอยกระทง งานแห่เทียนพรรษา เป็นต้น ซึ่งสิ่งดึงดูดใจนี้หมายรวมถึงสิ่งที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงหรือมีความโดดเด่นและเป็นที่สนใจกว่าแหล่งอื่น ๆ เช่น ทะเลหมอก ทะเลแหวก บ่อน้ำพุร้อน เป็นต้น

๔. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenity) หมายถึง สิ่งที่จัดขึ้นเพื่อให้เอื้อประโยชน์และอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว เช่น ถนน ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ แผนที่ อินเทอร์เน็ต ศูนย์ให้บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยว เป็นต้น

๕. กิจกรรมต่าง ๆ ด้านการท่องเที่ยว (Activity) หมายถึง ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่ถูกสร้างขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมและดึงดูดให้เกิดการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น นอกเหนือจากการไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวเท่านั้น โดยรูปแบบของกิจกรรมต่าง ๆ จะแตกต่างกันตามประเภทของแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เช่น การเดินป่า การนั่งช้าง การดูนก ฯลฯ กิจกรรมการท่องเที่ยวทางทะเล เช่น การดำน้ำ การตกปลา เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีผู้กล่าวถึงองค์ประกอบของการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กันเป็นวงจรไว้ ๕ องค์ประกอบ ดังนี้ (องค์ประกอบของการท่องเที่ยว ๒๕๕๖)

๑.นักท่องเที่ยว เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด ถ้าไม่มีนักท่องเที่ยวการท่องเที่ยวก็เกิดขึ้นไม่ได้ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งนักท่องเที่ยวและนักทัศนาจร ดังนี้

๑.๑ นักท่องเที่ยว (Tourist) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่สถานที่อันมิใช่ที่พักถาวรของตน ซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวตั้งแต่ ๒๔ ชั่วโมงขึ้นไป (มีการค้างคืนอย่างน้อย ๑ คืน) แต่ไม่เกิน ๙๐ วัน เป็นการเดินทางโดยสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ ทั้งนี้ผู้โดยสารมาทางเรือสำราญทางทะเลแล้วไม่พักค้างคืนบนส่งไม่นับเป็นนักท่องเที่ยว และผู้โดยสารผ่านที่แวะพักเพื่อต่อเครื่องบินก็ไม่นับว่าเป็นนักท่องเที่ยวเช่นกัน

๑.๒ นักทัศนาจร (Excursionist) หมายถึง ผู้ที่เดินทางไปอยู่ในสถานที่อันมิใช่ ที่พานักถาวรของตนซึ่งเป็นการเดินทางไปอยู่ชั่วคราวในระยะเวลาสั้น ๆ ไม่ถึง ๒๔ ชั่วโมง (ไม่ได้ค้างคืน)และเดินทางโดยความสมัครใจด้วยวัตถุประสงค์ใด ๆ ก็ตามที่มิใช่การไปประกอบอาชีพหรือหารายได้ทั้งนี้ผู้โดยสารเรือสำราญทางทะเลที่ค้างพักแรมในเรือสำราญจะถูกนับว่าเป็นนักทัศนาจรแต่ผู้โดยสารผ่านที่แวะพักเพื่อต่อเครื่องบินจะไม่นับว่าเป็นนักทัศนาจร

๒. การตลาดท่องเที่ยว การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวนั้นจะต้อง มีการตลาดท่องเที่ยวเพื่อชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดท่องเที่ยว หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน แล้วใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น

๓. การขนส่ง เมื่อนักท่องเที่ยวตัดสินใจที่จะไปแหล่งท่องเที่ยวใดแล้วก็ต้องมีบริการขนส่งนำนักท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้น ซึ่งการขนส่งหมายถึง การจัดให้มีการเคลื่อนย้ายนักท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะประเภทต่าง ๆ จากภูมิลำเนาไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่ต้องการและกลับสู่ภูมิลำเนาการขนส่งแบ่งออกเป็น ๔ ประเภท คือ ทางรถยนต์ทางรถไฟ ทางเรือ และทางเครื่องบิน

๔. ทรัพยากรท่องเที่ยว เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้แบ่งทรัพยากรท่องเที่ยวออกเป็น ๓ ประเภท คือ

๔.๑ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทธรรมชาติ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความงามตามธรรมชาติสามารถดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้น เช่น ป่าไม้ ชายทะเล น้ำตก ฯลฯ

๔.๒ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทประวัติศาสตร์ โบราณสถานและโบราณวัตถุ เป็นสิ่งที่มนุษย์ได้สร้างขั้นในสมัยอดีตรวมไปถึงเรื่องราวต่างที่เกี่ยวกับประวัติและความเป็นมาของสถานที่นั้นและมีผลดึงดูดให้คนไปเยือนพื้นที่นั้น ในปัจจุบัน เช่น พระราชวัง คาสนสถาน กำแพงเมืองอุทยานประวัติศาสตร์ ฯลฯ

๔.๓ ทรัพยากรท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และกิจกรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้นในรูปแบบของการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ซึ่งปฏิบัติยึดถือสืบทอดต่อกันมา ตลอดจนกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อการดึงดูดให้คนไปเยือนหรือไปท่องเที่ยวยังพื้นที่นั้นเช่น

สภาพชีวิตผู้คนในชนบท หมู่บ้านชาวเขา ตลาดน้ำ งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ฯลฯ

๕. สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว เป็นสิ่งที่รองรับในการเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปด้วยความสะดวกและปลอดภัย โดยสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวแบ่งออกได้เป็น ๒ ประเภท คือ

๕.๑ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยตรง เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่เกิดขึ้น เพื่อรองรับการเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ เช่น การอำนวยความสะดวกในการเข้าออกประเทศ เช่น การตรวจหนังสือเดินทาง การต่อวีซ่า

นอกจากนี้ยังรวมถึงการให้บริการต่างที่ก่อให้เกิดความสะดวกระหว่างการเดินทางท่องเที่ยว เช่น บริการที่พักแรม บริการอาหาร บริการนำเที่ยว บริการขนส่ง บริการจำหน่ายสินค้าที่ระลึก

๕.๒ สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวโดยอ้อม เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในประเทศแล้ว แม้จะไม่มีการท่องเที่ยว รัฐบาลก็ต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้แก่ประชาชน ส่วนการให้บริการนักท่องเที่ยวก็ถือเป็นผลพลอยได้ เช่น การสื่อสาร การไฟฟ้าการประปา การคมนาคม การรักษาความปลอดภัย และการรักษาพยาบาล ฯลฯ

Buhalis (๒๐๐๐) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญทางการท่องเที่ยวว่าประกอบไปด้วย ๖ ประการ ดังนี้

๑. แหล่งท่องเที่ยว (Attractions) จัดเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะเป็นสิ่งที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เช่น แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างสถาปัตยกรรมและการจัดกิจกรรมพิเศษ

๒. การเข้าถึง (Accessibility) คือ ความสะดวกสบายที่ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปถึงสถานที่ได้รวดเร็ว ปลอดภัย และสะดวกสบาย เช่น ระบบการคมนาคม สถานีขนส่งผู้โดยสาร และยานพาหนะ

๓. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึง สิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐานที่ให้บริการแก่นักท่องเที่ยว เช่น ร้านอาหาร การจัดเลี้ยง การบริการการท่องเที่ยวซึ่งถูกเตรียมโดยคนกลางระหว่างนักท่องเที่ยวกับเจ้าบ้าน น้ำประปา ไฟฟ้า โทรศัพท์ ห้องสุขา และการบริการในกรณีฉุกเฉิน

๔. ที่พัก (Accommodations) คือ ที่พักที่คอยให้บริการนักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวควรมีที่พักพอเพียง พร้อมทั้งมีความหลากหลายด้านราคาและการบริการที่เหมาะสมต่อสถานที

๕. กิจกรรม (Activities) คือ กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถทำได้ในระหว่างพานักท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยว เพื่อทำให้การท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยวน่าสนใจมากขึ้น กิจกรรมควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

๖. การให้บริการของแหล่งท่องเที่ยว (Ancillary services) ได้แก่ ธนาคาร โรงพยาบาล ไปรษณีย์ และโทรคมนาคม

จากทีกล่าวมาสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวประกอบด้วยองค์ประกอบ สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว เส้นทางคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักในแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว องค์ประกอบของการท่องเที่ยวดังกล่าวบ่งชี้ถึงศักยภาพและความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว หรือช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเลือกเดินทางมาสู่สถานที่แห่งนั้น และถึงแม้ว่าจะไม่ใช่สิ่งที่ตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวโดยตรงแต่ก็มีอิทธิพลมากในการตัดสินใจเลือกเดินทางมายังสถานที่นั้น

๒.๒.๔ รูปแบบของการท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวไทยได้แบ่งรูปแบบการท่องเที่ยวไว้ดังนี้ (อมรรัตน์ พรหล่อ, ๒๕๕๕)

๑. รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ (Natural Based Tourism) ได้แก่

๑.๑ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวไปในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๑.๒ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล (Marine Ecotourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศทางทะเลอย่างมีความรับผิดชอบ และเกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้ที่เกี่ยวข้องภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นการปลูกจิตสำนึกที่ดีในการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

๑.๓ การท่องเที่ยวเชิงธรณี วิทยา (Geo-tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีลักษณะเป็นหินผา ลานหินทราย อุโมงค์โพรง ถ้ำน้ำลอด ถ้ำหินงอกหินย้อย เพื่อชมความงามและศึกษาภูมิทัศน์ต่าง ๆ บนพื้นผิวโลกที่เกิดการเปลี่ยนแปลง ไม่ว่าจะเป็นหิน ดิน แร่ ต่าง ๆและฟอสซิล เพื่อให้เกิดความรู้และได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่ บนพื้นฐานของจิตสำนึกในการท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

๑.๔ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในพื้นที่เกษตรกรรม ไร่ สวน ฟาร์มปศุสัตว์ สวนสมุนไพร เพื่อชมความงาม และเกิดการเรียนรู้ และประสบการณ์ โดยมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้น ๆ

๑.๕ การท่องเที่ยวเชิงดาราศาสตร์ (Astrological Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมและศึกษาปรากฏการณ์ทางดาราศาสตร์ และเรียนรู้ระบบสุริยจักรวาล เช่น สุริยุปราคาจันทรุปราคา ฝนดาวตก และการดูดาวจักราศรี ให้เกิดความรู้ ความประทับใจ ความทรงจำ และประสบการณ์ โดย

จะต้องมีจิตสำนึกในความรับผิดชอบต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวร่วมกันอย่างยั่งยืน

๒. การท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม (Cultural based tourism) ได้แก่

๒.๑ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชมความงาม ให้เกิดความเพลิดเพลินใจ และเพื่อเรียนรู้ ให้เกิดเป็นประสบการณ์ โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีจิตสำนึกและรับผิดชอบต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและสภาพแวดล้อม โดยประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วย

๒.๒ การท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditionaltourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อชมและร่วมงานประเพณีต่างๆ ที่ชาวบ้านท้องถิ่นนั้นๆ จัดขึ้น ให้เกิดความเพลิดเพลิน ความทรงจำ และประสบการณ์ที่ดี รวมทั้งเพื่อเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นพิธีกรรม และความเชื่อต่างๆ ด้วยการมีจิตสำนึกที่ดีและมีความรับผิดชอบในการรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นมรดกอันล้ำค่า โดยชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

๒.๓ การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท (Rural Tourism / Village Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในหมู่บ้านตามชนบท เรียนรู้การสร้างสรรค์ผลงานซึ่งเป็นภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น เพื่อให้เกิดความรู้ ประสบการณ์ ความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่น และเกิดความเพลิดเพลิน โดยจะมีชาวบ้านในท้องถิ่นนั้นๆ เป็นส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

๓. รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ (Special interest tourism) ได้แก่

๓.๑ การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการพักผ่อนและเรียนรู้วิธีการรักษาสุขภาพกายและใจ ในแหล่งธรรมชาติ และแหล่งวัฒนธรรม ให้เกิดความเพลิดเพลินและสุนทรียภาพ ซึ่งอาจจัดอยู่ในรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อสุขภาพและความงาม โดยนักท่องเที่ยวจะต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ จะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วย

๓.๒ การท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาและศาสนา (Edu-meditation Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปรัชญาทางศาสนา สัจธรรมแห่งชีวิต ด้วยการฝึกสมาธิ โดยจะได้รับประสบการณ์และความรู้ที่แปลกใหม่ และทำให้คุณภาพชีวิตดีขึ้น ต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น และประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ ให้การมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ซึ่งการท่องเที่ยวในรูปแบบนี้ จะมีบักท่องเที่ยวบางกลุ่มที่มุ่งเพื่อเรียนรู้วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ไม่ว่าจะเป็นการทำอาหารไทย การนวดแผนไทย เป็นต้น

๓.๓ การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุหรือวัฒนธรรมกลุ่มน้อย (EthnicTourism)

เป็นการท่องเที่ยวเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อยหรือชนเผ่าต่างๆ เพื่อประสบการณ์ และความรู้ใหม่ๆ ด้วยการมีจิตสำนึกต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นซึ่งประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๔ การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sports Tourism) เป็นการท่องเที่ยวเพื่อการเล่นกีฬาให้ได้รับความเพลิดเพลิน ความสนุกสนาน ความตื่นเต้นเร้าใจ ซึ่งก่อให้เกิดผลดีต่อทั้งร่างกายและจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นการดำน้ำ ตกปลา กอล์ฟ สนุกเกอร์ สกีน้ำ กระดานโต้คลื่น เป็นต้น โดยจะต้องมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่นนั้นๆ ซึ่งประชาชนในท้องถิ่นจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

๓.๕ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย (Adventure Travel) เป็นการท่องเที่ยวที่สนุกตื่นเต้นเร้าใจผจญภัยไปในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในแบบพิเศษ ซึ่งจะสร้างความทรงจำ ความประทับใจและได้ประสบการณ์ใหม่ๆ จากการท่องเที่ยว

๓.๖ การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ และฟาร์มสเตย์ (Home &Farm stay) เป็นการท่องเที่ยวที่เหมาะสำหรับผู้ที่ชอบใช้ชีวิตร่วมกับผู้ที่อยู่ในท้องถิ่นนั้นๆ แบบใกล้ชิด เพื่อที่จะเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม รวมทั้ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีจิตสำนึกในการรักษาสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมของท้องถิ่น ซึ่งชาวบ้านจะมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวในท้องถิ่นให้ยั่งยืน

๓.๗ การท่องเที่ยวพำนักระยะยาว (Long Stay) เป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการใช้ชีวิตในบั้นปลาย หรือผู้ที่ต้องการท่องเที่ยวในต่างแดนเป็นเวลานานอย่างน้อย ๑ เดือน

๓.๘ การท่องเที่ยวแบบให้รางวัล (Incentive Travel) เป็นการท่องเที่ยวที่ถูกจัดขึ้นเพื่อเป็นการสมนาคุณแก่ผู้ที่ประสบความสำเร็จในการทำยอดขายได้ตามเป้าหมาย โดยกลุ่มผู้แทนบริษัทต่าง ๆ จะเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ค่าที่พัก และค่าอาหารระหว่างการเดินทาง ในระยะเวลา ๒-๗ วัน ซึ่งจะเป็นการนำเที่ยวชมสถานที่ต่างๆ หรืออาจมีการผสมผสานกับการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่น ๆ

๓.๙ การท่องเที่ยวเพื่อการประชุม เรียกโดยย่อว่า MICE ซึ่งย่อมาจาก M=meeting,I=incentive, C=conference , E=exhibition เป็นการท่องเทียวเพื่อบริการให้กับ ผู้ที่เข้าร่วมประชุมที่มีการจัดรายการนำเที่ยวในรูปแบบต่างๆ ทั่วประเทศ ซึ่งมีทั้งแบบเที่ยววันเดียว และแบบเที่ยวพักค้างแรม ๒-๔ วัน โดยมีการคิดราคาแบบเหมารวมค่าอาหารและบริการ โดยการนำเที่ยวจะมีก่อนประชุม (Pre-tour) หรือ หลังประชุม (Post-tour)

๓.๑๐ การท่องเที่ยวแบบผสมผสาน เป็นการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่ผู้จัดรายการนำเที่ยวได้คัดสรรรูปแบบการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความแตกต่างจากการเดินทางท่องเที่ยวในระยะเวลาหลายวัน นอกจากนี้ยังมีการท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งแตกงอกออกมาจากแนวคิด

ของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันนี้ไม่ว่าจะเป็นการท่องเที่ยวเพื่อต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติ ที่เรียกว่า GreenTourisrnm หรือการท่องเที่ยวเพื่อร่วมเป็นอาสาสมัครในการทำกิจกรรมเพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมที่เรียกว่า Volunteer Tourism เป็นต้น

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวในประเทศไทยแบ่งได้เป็น ๓ รูปแบบ คือ ๑) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ฯลฯ ๒) รูปแบบการท่องเที่ยวในแหล่งวัฒนธรรม เช่น การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวชมวิถีชีวิตในชนบท) รูปแบบการท่องเที่ยวในความสนใจพิเศษ เช่น การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การท่องเที่ยวแบบผจญภัย การท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์และฟาร์มสเตย์ ฯลฯ

๒.๓ งานประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๒.๓.๑ ประเพณีบั้งไฟพญานาค

“บั้งไฟพญานาค” เป็นปรากฏการณ์ของการเกิดลูกไฟสีแดงอมชมพูพวยพุ่งขึ้นจากลำน้ำโขง ซึ่งจะเกิดขึ้นเฉพาะช่วงจังหวัดหนองคาย โดยจะเริ่มปรากฏจากเหนือผิวน้ำ แล้วจะพุ่งขึ้นสูงประมาณระดับ ๕๐ - ๑๕๐ เมตร เป็นเวลาประมาณ ๕ -๑๐ วินาที แล้วดับหายวับไปในอากาศและไม่มีลักษณะโค้งตกลงมาเหมือนดอกไม้ไฟ โดยลูกไฟไม่มีกลิ่น ไม่มีควัน ไม่มีเสียง ขนาดของลูกไฟมีขนาดตั้งแต่เท่าหัวแม่มือ กระทั่งขนาดเท่าฟองไข่ไก่ จะเริ่มปรากฏให้เห็นตั้งแต่เวลาหลังพระอาทิตย์ตกดินจนถึงประมาณ ๒๓.๐๐ น.ประวัติการเกิด “บั้งไฟพญานาค”ตามพุทธประวัติกล่าวว่าเมื่อพระพุทธเจ้าได้ตรัสรู้ พระองค์ได้เสด็จเผยแพร่ศาสนาไปทั่วชมพูทวีป พญานาคีบังเกิดความเลื่อมใสและศรัทธายิ่ง จึงจำแลงกายเป็นบุรุษขอบวชเป็นสาวก ค่ำคืนหนึ่งพญานาคีเผลอหลับใหลคืนร่างเดิม พระพุทธเจ้าทรงทราบเรื่องจึงขอให้ลาสิกขา เนื่องจากเป็นเดรัจฉานจะบวชเป็นภิกษุมิได้ พญานาคียอมตามคำขอ แต่ขอว่ากุลบุตรทั้งปวงที่จะบวชให้เรียกขานว่า “นาค” เพื่อเป็นศักดิ์ศรีของพญานาคก่อนค่อยเข้าโบสถ์

จากนั้นเป็นต้นมาจึงเรียกขานกุลบุตรทั้งหลายที่จะบวชว่า “พ่อนาค” ต่อมาเมื่อครั้งพระพุทธเจ้าได้เสด็จจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์ หลังจากเสด็จไปโปรดพุทธมารดาเป็นเวลา ๓ เดือน เมื่อกลับสู่โลกมนุษย์ เหล่าบรรดาพญานาคี นาคเทวี พร้อมทั้งเหล่าบริวารจัดทำเครื่องบูชา และพ่นบั้งไฟถวาย ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า “บั้งไฟพญานาค

ในวันเพ็ญขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ซึ่งตรงกับช่วงเดือนตุลาคมของทุกปี จะมีวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาที่คนไทยคุ้นเคยกันดี นั้นคือ “วันออกพรรษา” ซึ่งคนไทยพุทธในแต่ละภาคก็จะมีการทำบุญและการจัดงานประเพณีออกพรรษาที่แตกต่างกันไป แต่ถ้าพูดถึงงานออกพรรษาในภาคอีสานแล้ว คงไม่มีใครไม่รู้จักปรากฏการณ์สำคัญอย่าง “บั้งไฟพญานาค”

“บั้งไฟพญานาค” เป็นปรากฏการณ์ลูกไฟสีแดงอมชมพูที่พวยพุ่งขึ้นจากลำน้ำโขง ซึ่งจะเริ่ม

ปรากฏให้เห็นเหนือผิวน้ำตั้งแต่ระดับ ๑๐ - ๓๐ เมตร แล้วจะพุ่งขึ้นสูงประมาณระดับ ๕๐ - ๑๕๐ เมตรเป็นเวลาประมาณ ๕-๑๐ วินาที แล้วดับหายไปในอากาศโดยไม่โค้งตกลงมาเหมือนดอกไม้ไฟ ลักษณะของลูกไฟดังกล่าวไม่มีกลิ่น ไม่มีควัน ไม่มีเสียง ขนาดของลูกไฟมีขนาดตั้งแต่เท่าหัวแม่มือกระทั่งขนาดเท่าฟองไข่ไก่ จะเริ่มปรากฏให้เห็นตั้งแต่เวลาหลังพระอาทิตย์ตกดินจนถึงประมาณ ๒๓.๐๐ น.ปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคที่เกิดขึ้นนั้น ลูกผูกโยงเข้ากับความเชื่อทางพุทธศาสนา โดยเชื่อว่าพญานาคที่อาศัยใต้วังบาดาลในลำน้ำโขง เป็นผู้ปล่อยลูกไฟขึ้นมาในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี เพื่อเป็นพุทธบูชาแก่พระพุทธเจ้าเมื่อครั้งที่พระองค์เสด็จกลับจากสวรรค์ชั้นดาวดึงส์เว็บไซต์ตำบลโพนพิสัย หนองคาย อธิบายว่า บริเวณที่พบบั้งไฟพญานาคมีหลายจุด ได้แก่ แม่น้ำโขงบริเวณวัดไทย เขตสุขาภิบาลโพนพิสัย บริเวณจุมพล เขตสุขาภิบาลบริเวณห้วยหลวง เป็นจุดที่แม่น้ำห้วยหลวงไหลลงสู่แม่น้ำโขง บริเวณวัดหลวง บ้านจอมนาง บริเวณหนองสรวง ซึ่งเป็นหนองน้ำขนาดใหญ่ ปากน้ำห้วยเป บ้านน้ำเป อำเภอรัตนวาปี บริเวณตลิ่งวัดบ้านหนองกุ้ง อำเภอรัตนวา หนองต้อน ตำบลหนองต้อน ซึ่งอยู่ในเขตอำเภอโพนพิสัยบริเวณแก่งอาฮง บ้านอาฮง ตำบลหอคำ อำเภอบึงกาฬ บริเวณนี้จะเป็นลูกไฟสีเขียวมรกตย้อนดูปรากฏการณ์ “บั้งไฟพญานาค” มูลค่าความศรัทธาสู่รายได้ จ.หนองคาย

จากปรากฏการณ์เหลือเชื่อ สู่เทศกาลสร้างเม็ดเงินให้หนองคายหลังจากที่มีปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาค ณ จังหวัดหนองคาย และบึงกาฬ ต่อมาผู้คนนิยมเดินทางไปชมมากขึ้น จนในที่สุดได้พัฒนากลายเป็นงานเทศกาลออกพรรษาบั้งไฟพญานาค ที่สำคัญของจังหวัดหนองคายงานเทศกาลในแต่ละปี หนองคายต้อนรับนักท่องเที่ยวในช่วงนี้ไม่ต่ำกว่า ๓๐๐,๐๐๐ คน (นับจากสถิติปี ๒๕๕๗) ขณะที่ปี ๒๕๖๔ นี้ ผู้ว่าราชการจังหวัดหนองคายเปิดเผยว่า ยอดจองโรงแรมเพิ่มมากขึ้นถึง ๘๐% จากเทศกาลนี้

ย้อนดูปรากฏการณ์ “บั้งไฟพญานาค” มูลค่าความศรัทธาสู่รายได้ จังหวัดหนองคายย้อนดูปรากฏการณ์ “บั้งไฟพญานาค” มูลค่าความศรัทธาสู่รายได้ จังหวัดหนองคายย้อนดูปรากฏการณ์ “บั้งไฟพญานาค” มูลค่าความศรัทธาสู่รายได้ จ.หนองคายนอกจากนี้ยังเคยมีการนำเรื่องราวดังกล่าวไปสร้างเป็นภาพยนตร์เรื่อง ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ โดยค่ายจีเอ็มเอ็ม พีคเจอร์ หับ โห้หิ้น ฟิล์ม (GDH ในปัจจุบัน) ส่งผลให้เทศกาลบั้งไฟพญานาค ยิ่งเป็นที่รู้จักเพิ่มมากขึ้นในวงกว้าง

แรงศรัทธา หรือ เรื่องหลอกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน นักวิทยาศาสตร์ และนักธรณีวิทยามีการเจาะลึกวิเคราะห์ถึงปรากฏการณ์บั้งไฟพญานาคนี้งานวิจัยวิทยาศาสตร์ของไทยหลายฉบับสรุปว่าบั้งไฟพญานาค คือก๊าซมีเทน-ไนโตรเจนเกิดจากแบคทีเรียที่ความลึก ๔.๕๕-๑๓.๔๐ เมตรอุณหภูมิไม่ต่ำกว่า ๑๕ องศาเซลเซียส ปริมาณออกซิเจนน้อย ในวันที่เกิดปรากฏการณ์มีแดดส่องช่วงประมาณ ๑๐, ๑๓ และ ๑๖ นาฬิกา มีอุณหภูมิมากกว่า ๒๖ องศาเซลเซียส ทำให้มีความร้อนมากพอย่อยสลายสารอินทรีย์ และจะมีก๊าซมีเทนจากการหมัก ๓ -๔ ชั่วโมงมากพอให้เกิดความดันก๊าซในผิวทรายทำให้

ก๊าซจะหลุดออกมาและพุ่งขึ้นเมื่อโผล่พ้นน้ำ ฟองก๊าซที่โผล่ขึ้นมาเหนือน้ำบางส่วนจะพุ่งกระจายออกไป ส่วนแกนในของก๊าซขนาดเท่าหัวแม่มือจะพุ่งขึ้นสูงกระทบกับออกซิเจน รวมกับอุณหภูมิที่ลดต่ำลงยามกลางคืนทำให้เกิดการสันดาปอย่างรวดเร็วจนติดไฟได้ในปีนี้ ๒๕๖๔ บั้งไฟพญานาคลูกพูดถึงที่มาของปรากฏการณ์อีกครั้ง โดยเพจพิสูจน์บั้งไฟพญานาค ได้นำหลักฐานรายชื่อหมู่บ้าน ภาพถ่าย และคลิปวิดีโอที่บันทึกการเกิดบั้งไฟพญานาค ยื่นให้สถานเอกอัครราชทูตลาว สืบหาความจริงกรณีการเกิดบั้งไฟพญานาค เป็นการยิงกระสุนแสงจากหมู่บ้านส่งลาว สร้างความเข้าใจผิดให้กับคนไทยมานานหลายสิบปี โดยเพจดังกล่าวระบุถึงรายชื่อหมู่บ้านถูกยื่นตรวจสอบมีดังนี้

๑. บ้านโดนเหนือ เมืองปากงึม นครหลวงเวียงจันทน์ ฝั่งไทยที่มองเห็น วัดไทย อ.โพนพิสัย จ. หนองคาย

๒. บ้านนากุง เมืองปากงึม นครหลวงเวียงจันทร์ วัดไทย อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย และอบต. จุมพล อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย

๓. บ้านปากงึม เมืองปากงึม นครหลวงเวียงจันทน์ ฝั่งไทยที่มองเห็น บ้านหนองกุ้ง อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย

๔. บ้านหนองเขียด เมืองปากงึม นครหลวงเวียงจันทน์ ฝั่งไทยที่มองเห็น พุทธอุทยานฯ อ.โพนพิสัย จ.หนองคาย บ้านน้ำเป อ.รัตนาวาปี บ้านโปร่งสำราญ จ.หนองคาย

๕. บ้านห้วยสายพาย เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ (ยิงมากที่สุด) ฝั่งไทยที่มองเห็น บ้านท่าม่วง บ้านตาลชุม บ้านหนองแก้ว บ้านดงมดแดง อ.รัตนวาปี จ.หนองคาย

๖. บ้านทวย เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ ฝั่งไทยที่มองเห็น บ้านเปงจาน อ.รัตนวาปี จ. หนองคาย

๗. บ้านหงส์ทอง เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ ฝั่งไทยที่มองเห็น ลานพญานาค อ.ปากคาด จ.บึงกาฬ

๘. บ้านหาดไซ เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ ฝั่งไทยที่มองเห็น ลานพญานาค อ.ปากคาด จ.บึงกาฬ

๙. บ้านปากทวย เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ ฝั่งไทยที่มองเห็น วัดอาฮง อ.เมือง จ.บึงกาฬ

๑๐. บ้านทุ่งน้อย เมืองท่าพระบาท แขวงบอลิคำไซ ฝั่งไทยที่มองเห็น บ้านท่าสีโค อ.บึงโขงหลง จ.หนองคาย

งานบั้งไฟพญานาค ๒๕๖๖ หนองคาย ริมแม่น้ำโขง งานประเพณีออกพรรษา บั้งไฟพญานาคโลกกลับมาอีกครั้ง กับ งานประเพณีสุดยิ่งใหญ่ที่จัดขึ้นทุกปีอย่าง งานบั้งไฟพญานาค ๒๕๖๖ หนองคาย ในช่วงเทศกาลออกพรรษานี้ ที่มีชื่อวานเต็มๆ ว่า งานประเพณีออกพรรษาและบั้งไฟพญานาคโลก ประจำปี ๒๕๖๖ ระหว่างวันที่ ๒๖-ตุลาคม-๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๖ นี้ที่ บริเวณวัดหาย

โศก, ลานวัฒนธรรมริมฝั่งแม่น้ำโขงตั้งแต่หน้าวัดลำดวนถึงพระธาตุหล้าหนอง และภายในเขตเทศบาลเมืองหนองคายงานบั้งไฟพญานาค ๒๕๖๖ หนองคายงานบั้งไฟพญานาค ๒๕๖๖ ในปีนี้ จัดเต็ม จัดใหญ่ ตระการตาไปกับการแสดงไฟ แสง สี และ สนุกสนานม่วนชื่นในค่ำคืนพระจันทร์เต็มดวงกิจกรรมที่สำคัญภายในงาน ได้แก่ พิธีบวงสรวงและรำบูชาพญานาค, การแสดง แสง สี เสียง, พิธีบวงสรวงเจ้าแม่สองนาง, พิธีบวงสรวงพระธาตุกลางน้ำ, กิจกรรมตักบาตรเทโวโรหนะ, กิจกรรมถนนอาหาร, กิจกรรมถนนคนเดิน, การแข่งเรือยาวโบราณและเรือยาวท้องถิ่น, การลอยกะโป๋ไฟ กลางแม่น้ำโขง, การประกวดธิดานาคี เทพบุตรนาคา, การประกวดเทพีลุ่มน้ำโขง และอื่นๆ นอกจากนี้ยังมี ศิลปินมาร่วมงานมากมายลอยกะโป๋ไฟ กลางแม่น้ำโขง

โดยกิจกรรมที่น่าสนใจอีกกิจกรรมหนึ่งคือ การลอยกะโป๋ไฟ กลางแม่น้ำโขง จะจัดให้มีขึ้นในวันที่ ๒๙ ตุลาคม ๒๕๖๖ ซึ่งตรงกับ วันออกพรรษา วันที่มีปรากฏการณ์ “บั้งไฟพญานาค” โดยจะมีการลอยกะโป๋ไฟเริ่มจากบริเวณสะพานมิตรภาพไทย-ลาว ในเวลาประมาณ ๑๘.๐๐ น. ซึ่งจะมีการลอยกะโป๋ไฟ ๕ หมื่นอัน กลางแม่น้ำโขงที่มีความสวยงามมากๆ

๒.๓.๒ วัฒนธรรม-ประเพณี จังหวัดหนองคาย

๑) วันสงกรานต์เป็นงานประจำปี จัดขึ้นที่วัดโพธิ์ชัย (พระอารามหลวงชั้น ๓) มีการอัญเชิญหลวงพ่อพระใสแห่รอบเมือง เพื่อประชาชนได้สรงน้ำมีการทำบุญตักบาตรวันสงกรานต์ เฉลิมฉลองหลวงพ่อพระใสที่วัดโพธิ์ชัยมีงานรื่นเริงการละเล่นพื้นเมือง การกีฬาท้องถิ่น และมหรสพครบครัน ๕ วัน ๕ คืน เริ่มจัดขึ้นในวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปี

๒) งานนมัสการหลวงพ่อพระเจ้าองค์ตื้อ ประดิษฐานอยู่ที่วัดศรีชมภูองค์ตื้อ บ้านน้ำโมง เป็นพระพุทธรูปขนาดใหญ่หล่อด้วยทอง ฝีมือของช่าง ฝ่ายเหนือและช่างล้านช้าง เป็นพระพุทธรูปที่มีลักษณะงดงาม นั่งขัดสมาธิปางมารวิชัย เป็น พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ที่ประชาชนทั้งสองฝั่งแม่น้ำโขงเคารพนับถือมาก สร้างเมื่อพุทธศักราช ๒๑๐๕ ผู้สร้างคือ พระไชยเชษฐา กษัตริย์นครเวียง หล่อโดยใช้ทองคำ ทองเหลือง และเงินผสมกัน รวม น้ำหนักได้ ๑ ตื้อ (ตื้อ เป็น มาตราโบราณของอีสาน) ใช้เวลาในการสร้าง ๗ ปี ๗ เดือน ทางจังหวัดได้ จัดงานนมัสการหลวงพ่อพระเจ้าองค์ตื้อ เป็นประจำทุกปี ในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔

๓) งานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อจัดประมาณเดือนมีนาคม ที่บริเวณอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ ภายในงานจะมีการแสดง และการละเล่น มีการออกร้านจำหน่ายสินค้าราคาถูก

๔) งานแห่เทียนเข้าพรรษาเป็นงานประเพณีท้องถิ่นที่จัดขึ้นก่อนวันเข้าพรรษา ประชาชนตาม คุ้มต่าง ๆ ได้จัดทำต้นเทียนขี้ผึ้งล้วน ทำลวดลายสวยงามประดับดอกไม้ มีการประกวดลวดลายสวยงามของต้นเทียนขบวนแห่มีรางวัล จัดให้มีในวันขึ้น ๑๔ ค่ำ เดือน ๘ ของทุกปี

๕) งานแข่งเรือเป็นงานประเพณีของท้องถิ่นที่จัดขึ้นก่อนวันออกพรรษา จัดให้มีการแข่งเรือยาวในลำน้ำโขง โดยประชาชนในคุ้มต่าง ๆ ได้จัดเรือแข่งจากอำเภอ และบางปีก็มีเรือจากสาธารณรัฐ

ประชาธิปไตยประชาชนลาว (สปป.ลาว) มาร่วมการแข่งขันด้วย เป็นการแสดงถึงความสามัคคีไมตรีที่มีต่อกันมานานโดย จัดให้มีขึ้นในวันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี

๖) ฮีตสิบสองประชาชนชาวจังหวัดหนองคาย ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณี เหมือนคนไทยทั่วไปในภาคอีสาน คือ ยึดถือฮีตสิบสอง เป็นแนวทางการดำรงชีวิตซึ่งทำให้แดนอีสานอยู่กันด้วยความผาสุข ร่มเย็นตลอดมา โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับปีฮีตสิบสอง ดังนี้

เดือนอ้ายบุญเข้ากรรม
เดือนยี่บุญคูณลาน
เดือนสาม บุญข้าวจี่
เดือนสี่บุญพระเวส
เดือนห้าบุญสรงน้ำ หรือบุญตรุษสงกรานต์
เดือนหกบุญบั้งไฟ
เดือนเจ็ดบุญชำฮะ
เดือนแปดบุญเข้าพรรษา
เดือนเก้าบุญข้าวประดับดิน
เดือนสิบบุญข้าวสาก
เดือนสิบเอ็ดบุญออกพรรษา
เดือนสิบสองบุญกฐิน

๒.๔ แนวคิดและหลักการวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน

แนวคิด ทฤษฎีวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน

วิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านกลุ่มไทยลาวหรือกลุ่มหมอลำหมอแคนในกลุ่มไทยลาวนี้มี "รีตสิบสองคองสิบสี่" เป็นบทบัญญัติในการควบคุมสังคมอีสานเพื่อให้ประชาชนได้ประพฤติปฏิบัติตามเมื่อถึงเวลา ลักษณะของจารีตประเพณีที่ปรากฏในรีตสิบสองอันเป็นพิธีกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา เช่น งานบุญต่างๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับเชื่อทางจิตวิญญาณตั้งแต่เกิดจนตาย แบ่งได้เป็น

๑. เพลงเซิ้งต่าง ๆ เป็นเพลงที่ใช้ร้องประกอบพิธีตามความเชื่อของชาวอีสาน เช่น เพลงเซิ้งบั้งไฟ เซิ้งนางแมว เซิ้งนางด้ง เซิ้งผีตาโขน โดยมีจุดมุ่งหมายในการร้องเพื่อให้เกิดความ สนุกสนาน ดึงดูดให้คนไปร่วมพิธี และการร้องเพลงเซิ้งยังเป็นสื่อกลางในการขอความร่วมมือในพิธีนั้น เช่น ขอเงิน ขอสิ่งของ หรือขอความร่วมมืออื่นๆ ตามแต่จะต้องการ การร้องเพลงเซิ้งจะประกอบด้วยคนขับกาพย์นำและจะมีลูกคู่คอยร้องรับ ลักษณะบทเพลงจะเป็นเพลงแบบด้นกลอนสด แบบเล่านิทานพื้นบ้าน เช่นเรื่องผาแดง นางไอ่ ชาวอีสานถือว่านิทานเรื่องนี้เป็นตำนานการทำบุญบั้งไฟและในการเซิ้ง เล่านิทานนั้นชาวบ้านนำนิทานเรื่องต่างๆได้แก่ กาพย์พระมณีก่องข้าวน้อยฆ่าแม่มาผูกเป็นกาพย์

เซิ้งร้องในขบวนแห่ เพลงร้องเพื่อความสนุกสนาน เป็นเพลงร้องเล่นสำหรับหนุ่มสาวหรือผู้ใหญ่ร้องเพื่อความสนุกสนานในงานเทศกาลหรือวาระพิเศษ เช่น งานสงกรานต์ ผ้าป่า กฐิน งานบวชนาค ได้แก่ หมอลำหรือการลำแบบต่างๆ หมอลำกำเนิดขึ้นครั้งแรกเมื่อใดไม่มีหลักฐานแน่ชัด เพราะไม่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษร แต่ได้มีการสันนิษฐานไว้ ๓ ประการ

๒. หมอลำน่าจะเกิดจาความเชื่อเรื่อง “ผีฟ้า ผีแถน และผีบรรพบุรุษ” ซึ่งชาวบ้านเชื่อกันว่าผีเหล่านี้มีอำนาจเหนือธรรมชาติสามารถบันดาลให้เกิดภัยธรรมชาติและความเจ็บป่วยแก่มนุษย์ได้ มนุษย์จึงได้จัดพิธีกรรมรักษาผู้ป่วยตามวิธีการของหมอผี คือการลำผีฟ้า ลำส่อง ลำทรง ต่อมาได้พัฒนาการลำมาเป็น “ลำพื้น” และ “ลำกลอน” ตามลำดับ

๓. หมอลำอาจจะเกิดจาธรรมเนียมการอ่านหนังสือผูก หนังสือผูกคือวรรณกรรมพื้นบ้านที่จารึกลงในใบลานเรื่องราวที่บันทึกอาจเป็นชาดกหรือนิทานพื้นบ้าน เป็นต้นว่า เรื่องการะเกด สังข์ศิลปชัย เสียวสวาสด ผู้อ่านหนังสือผูกต้องสามารถอ่านหนังสือได้อย่างแตกฉานจนสามารถจดจำเรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างขึ้นใจ แล้วจึงนำมาเล่าสู่ผู้ฟัง ลักษณะการเก็บหนังสือผูก คนโบราณใช้วิธีเอาลำไม้ไผ่มาทะลุปล้องแล้วสอดหนังสือไว้ข้างใน มีฝาปิดมิดชิด เรียกหนังสือว่า “หนึ่งลำ” ผู้ที่สามารถลำเรื่องราวในหนังสือ “หนึ่งลำ” ได้นั้นเรียกว่า “หมอลำ” หรือ “คนลำ” ดังนั้นคำว่า “หมอลำ” จึงน่าจะเกิดจากหมอลำในวรรณกรรมหนังสือผูก

๔. หมอลำน่าจะเกิดจากการเกี้ยวพาราสีของหนุ่มสาวเนื่องในโอกาสต่าง ๆ เป็นต้นว่าการลงข่วงเข็นฝ้าย การลงแขกเกี่ยวข้าว และการมีส่วนร่วมในงานนักขัตฤกษ์ต่าง ๆ โดยที่หนุ่มสาวได้มีโอกาสสนทนากันด้วยโวหารที่ไพเราะ และมีความหมายลึกซึ้ง เรียกว่า พูดผญา หรือจ่ายผญามีลักษณะเป็นกลอนด้น ต่อมาได้นำเอา ผญาเกี้ยวไปขับลำนำโต้ตอบกัน เกิดเป็น “ลำผญา” และ “ลำกลอน” ขึ้น ซึ่งการลำผญานั้นลักษณะการแสดงที่คงรักษาเกี้ยวสาวในลานข่วงไว้ โดยผู้แสดงจะนั่งลำไม่ยืนลำเหมือนหมอลำประเภทอื่น

หมอลำในสมัยก่อนไม่ได้มีการแสดงเป็นอาชีพอย่างปัจจุบันนี้ เป็นการแสดงแบบสมัครเล่นสำหรับผู้ที่มีใจรัก และลำในพิธีกรรมเพื่อการแก้ไขปัญหาความเจ็บป่วย ในชุมชนนั้น ๆ ครั้นต่อมาหมอลำได้ยึดถือเป็นอาชีพไปแสดงตามสถานทีต่าง ๆ แล้วแต่เจ้าภาพติดต่อมาหมอลำแบ่งออกเป็น ๒ ประเภทใหญ่ ๆ คือ

๑. หมอลำที่แสดงเพื่อความบันเทิง ได้แก่ หมอลำกลอน หมอลำเรื่อง และหมอลำเพลิน

๒. หมอลำที่แสดงในพิธีกรรม ได้แก่ หมอลำผีฟ้า หมอลำส่อง หมอลำทรง

๓. หมอลำที่แสดงเพื่อความบันเทิง

๔. หมอลำที่แสดงในพิธีกรรม

๔. บทบาทของหมอลำต่อชุมชน

เพลงพื้นบ้านเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ที่ทำให้เราสามารถเรียนรู้

ประวัติศาสตร์ไทย คติชาวบ้าน คำประพันธ์ ภาษาถิ่น และวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตผ่านบทเพลงที่สนุกสนานและไพเราะ แม้ว่าในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยจะทำให้หลาย ๆ อย่างเปลี่ยนไป ทำให้เพลงบางเพลงสูญหายไปเพราะไร้คนสืบทอด ดังนั้นเราจึงควรช่วยกันรักษาเพลงพื้นบ้านของไทยไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ความงดงามทางภาษาและวัฒนธรรมอันดีงาม

การละเล่นพื้นบ้านพื้นเมือง

การละเล่น หมายถึง การเล่นดนตรี การเล่นเพลง การเล่นรำ การเล่นที่ต้องร่วมกันตั้งแต่ ๒ คนขึ้นไป เรียกว่า มหรสพหรือศิลปะการแสดง

พื้นเมือง หมายถึง สิ่งที่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ๆ

การละเล่นพื้นเมือง หมายถึง การแสดงใด ๆ อันเป็นประเพณีนิยมในท้องถิ่นและเล่นกันในระหว่างประชาชน เพื่อความสนุกสนานรื่นเริงตามฤดูกาล การแสดงต้องเป็นไปอย่างมีวัฒนธรรม มีความเรียบร้อย ใช้ถ้อยคำสุภาพ แต่งกายสุภาพถูกต้องตามความนิยมและวัฒนธรรม เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น สถานที่ก็ต้องจัดให้เหมาะสมกับโอกาสที่จะแสดง ซึ่งการละเล่นพื้นเมือง จะไม่เป็นอาชีพหรือเพื่อหารายได้ จะมีดนตรีหรือการขับร้อง หรือการฟ้อนรำประกอบก็ได้ การละเล่นพื้นเมืองแบ่งเป็น ๒ ประเภท คือ การแสดงพื้นเมือง และ เพลงพื้นเมือง

การแสดงพื้นเมือง หมายถึง การละเล่นที่มีการแสดง การร่ายรำ มีเพลงดนตรีประกอบ ที่ได้วางเป็นแบบแผน และนิยมเล่นหรือถ่ายทอดสืบต่อกันมาจนแพร่หลาย

การแสดงพื้นเมือง อาจเกิดจากการบูชาบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ เช่น ขอให้สิ่งที่ตนนับถือประทานสิ่งที่ตนปรารถนา หรือขจัดปัดเป่าสิ่งที่ไม่ปรารถนา นอกจากนี้ ก็เป็นการแสดงเพื่อความบันเทิงรื่นเริง

เพลงพื้นเมือง หมายถึง เพลงที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ ประดิษฐ์แบบแผนการร้องเพลง ไปตามความนิยม และสำเนียงภาษาพูดในท้องถิ่นของตน นิยมร้องเล่นกันในเทศกาลหรืองานที่มีการชุมนุมรื่นเริง เช่น ตรุษ สงกรานต์ ขึ้นปีใหม่ ทอดกฐิน ทอดผ้าป่า และในการลงแขกเกี่ยวข้าว นวดข้าว เป็นการเล่นที่สืบต่อกันมา

เนื้อความของเพลงพื้นเมืองที่นิยมร้องกัน มักจะเป็นการเกี้ยวพาราสีระหว่างชายหญิง ปะทะคารมกัน ในด้านสำนวนโวหาร สิ่งสำคัญของการร้องคือ การด้นกลอนสด ร้องแก้กันด้วยปฏิภาณไหวพริบ ทำให้เกิดความสนุกสนานทั้งสองฝ่า

การละเล่นพื้นเมืองภาคอีสาน

ภูมิประเทศภาคอีสานเป็นที่ราบสูง ค่อนข้างแห้งแล้งเพราะพื้นดินไม่เก็บน้ำ ฤดูแล้งจะกันดารฤดูฝนน้ำจะท่วม แต่ชาวอีสานก็มีอาชีพทำไร่ทำนา และเป็นคนรักสนุก จึงหาความบันเทิงได้ทุกโอกาส

การแสดงของภาคอีสาน มักเกิดจากกิจวัตรประจำวัน หรือประจำฤดูกาล เช่น แห่นางแมว

เซิ้งบั้งไฟ เซิ้งสวิง เซิ้งกระดิบ รำลาวกระทบไม้ ฯลฯ

ลักษณะการแสดงซึ่งเป็นลีลาเฉพาะของอีสาน คือ ลีลาและจังหวะในการก้าวเท้า มีลักษณะคล้ายเต้น แต่นุ่มนวล มักเดินด้วยปลายเท้าและสบัดเท้าไปข้างหลังสูง เป็นลักษณะของ เซิ้ง

ดนตรีพื้นเมืองอีสาน ได้แก่ กลองยาว กรับ ฉาบ โหม่ง แคน โปงลาง

การแสดงพื้นเมืองภาคอีสาน ได้แก่ ฟ้อนภูไท เซิ้งสวิง เซิ้งโปงลาง เซิ้งตังหวาย ภูไทสามเผ่า ไทภูเขา เซิ้งกระดิบข้าว

เพลงพื้นเมืองภาคอีสาน เช่น หมอลำ เพลงโคราช เจรียง กันตรึม เพลงล่องโขง เพลงแอ่ว แคน

ตัวอย่างเพลงพื้นเมืองภาคอีสาน

หมอลำเพลิน

จังวางเปิดม่านกั้งแจ้งสว่างอยู่ในตา ตาล่องหาพี่ชายผู้เสื้อลายบ่มา บ่อ
แฟนพี่ชาย อยู่เทิงร่านโอ้โอย เด้ ชาย ฟังเด้ออ้าย เด้ออ้าย
ผู้ชายงามบ้านเพิ่นน่องมาคิดอยากได้โตเจ้าไว้กล่อมนอน
น่องผู้ร่าย ผู้ร่าย อ้ายสิบ่สนใจเฮ็ดจั๋งได้นอชาย
น่องคนจนพร้อมจนใจแล่ว ใจแล่ว
แนวมันพาทุกข์หาความสุขกายใจอยู่ที่ไร่นา
เชิญเถิดค้า เถิดค่ามาจากันก่อนอย่าซิฟ่าวใจร่อน จ่มว่ารำคาญ
ขันไปบ้าน ไปบ้านขอนแก่นทางอีสานขอเชิญวงศ์วานเยี่ยมยามกันบ้าง
จาทอนี่ ทอนี่ พอเป็นแบบอย่างฮู่แนงทางตำนานครู ข้าได้สอนมา
ว่าจังได้คนดี สนนางบอน้ออ้ายน้ออ้าย น้ออ้าย

เพลงสำหรับเด็ก

ได้แก่ เพลงกล่อมเด็ก และเพลงร้องเล่น พบว่า มีการร้องกันในจังหวัดเชียงใหม่ เชียงราย ลำพูน ลำปาง แพร่ น่าน พะเยา และแม่ฮ่องสอน

เพลงกล่อมเด็ก ผู้ใหญ่ใช้ร้องขับกล่อมให้เด็กหลับ มักเรียกว่า เพลงอื่อ ชา ชา (ออกเสียงว่า อื่อ จา จา) ตามเสียงที่เอื้อนออกมาตอนขึ้นต้นเพลง เพื่อให้เกิดความนุ่มนวล ชวนให้เด็กหลับไปได้ง่าย เนื้อเพลงมีลักษณะคำประพันธ์ที่ไม่ตายตัว จำนวนคำและสัมผัสไม่เคร่งครัดเช่นเดียวกับเพลงพื้นบ้านอื่นๆ ส่วนทำนองเป็นทำนองร่ำ (ฮา) โดยเอื้อนเสียงทอดยาวที่พยางค์สุดท้ายของวรรค และเปล่งเสียงขึ้นลง ตามระดับสูงต่ำ ของเสียงวรรณยุกต์

ตัวอย่าง เพลงกล่อมเด็ก

อื่อ ชา ชา หลับสองตาอย่าไห้
แก้วแก่นไท้ แม่จักอื่อชาชา

นายไห้อยากกินขึ้น บ่มีไผไพหา
นายไห้อยากกินปลา บ่มีไผไพส้อน
มีเข้าเย็นสองสามก้อน ป้อนแล้วลวดหลับไพ

เพลงร้องเล่น ได้แก่ เพลงสิก้องกอ เป็นเพลงที่ใช้ร้องเล่นกับเด็กโดยเฉพาะเด็กเล็กๆ เมื่อวางไว้บนหลังเท้าพ่อ และยกขาขึ้นลงตามจังหวะเพลง เพลงสิกจุ่งจา เป็นเพลงที่ร้องเมื่อไกวชิงช้าให้เด็กเล่น นอกจากนี้มีเพลงที่เด็กร้องเล่นอื่นๆ เช่น เพลงฝนตกสุยสุย เพลงเกี่ยวหญ้าไซหญ้าปล้อง เพลงหมาหางกุด และเพลงสำหรับเล่นจ้ำจี้

ตัวอย่าง เพลงร้องเล่น
สิกก้องกอ บ่าลออ้องแอ้ง
บ่าแคว้งสุก ปลาคุกเน่า
หัวเช่าปม หัวนมปิว
ปิดจะหลิ้ว ตกน้ำแม่ของ
ควายลงหนอง ตะล่มพ่มพึ่ง

จ๊อย

จ้อยเป็นเพลงพื้นบ้านที่เกิดจากประเพณีการพบปะพูดคุยเกี้ยวพาราสีในตอนกลางคืน เรียกว่า "แอ่วสาว" ระหว่างที่หนุ่มๆ เดินไปเยี่ยมบ้านสาวที่ตนหมายปองเอาไว้ ก็เอื้อนเสียงร้องจ้อย เท่ากับเป็นการส่งสัญญาณให้สาวจำเสียงได้ด้วย การร้องเป็นการจำบทร้อง และทำนองสืบต่อกันมา โดยไม่ต้อง'ฟิกหัด อาจมีดนตรีประกอบหรือไม่มีก็ได้

ตัวอย่าง เพลงจ๊อย

สาวเหยสาว อ้ายมาฟูน้อง หวังเป็นคู่ป้องรอมแพง
ยามเดือนส่องฟ้า ดาวก็ดับแสง พี่เหลียวผ่องแยง เคหาแห่งเจ้า
พี่ปรักไผ เท่านายน้องเหน้า ในโขงชมพูโลกนี้

ซอ

เป็นเพลงพื้นบ้านภาคเหนือที่ชายหญิงขับร้องโต้ตอบกัน ผู้ร้องเพลงซอ หรือขับซอ เรียกว่า ช่างซอ เริ่มจากร้องโต้ตอบกันเพียงสองคน ต่อมา พัฒนาเป็นวงหรือคณะ และรับจ้างเล่นในงานบุญ มีดนตรีประกอบ ได้แก่ ปี ซึง และสะล้อ มีเนื้อร้องเข้ากับลักษณะของงานบุญนั้นๆ เช่น ซอเรียกขวัญ เป็นการทำขวัญนาค ซอถ้อง เป็นซอโต้ตอบเกี้ยวพาราลีกัน ซอเก็บนก เป็นบทชมธรรมชาติ ชมนกชมไม้ ซอว้อง เป็นซอบทสั้นๆ ใช้ร้องเล่น ซอเบ็ดเตล็ดเรื่องต่างๆ เช่น ซอแอ่วสาวฝันฝ้าย ซอเกี้ยวเกี้ยวสาว และซอที่เล่นเป็นเรื่องนิทาน เช่น น้อยไจยา เจ้าสุวัตร-นางบัวคำ และดาวรีไก่น้อย ส่วนทำนองที่ใช้ขับซอมีหลายทำนองตามความนิยมในแต่ละท้องถิ่น เช่น ทำนองขึ้นเชียงใหม่ จะปุ ซอเมืองน่าน ละม้ายเชียงแสน ซอพม่า และทำนองเกี้ยว

ตัวอย่าง ซอว้อง ใช้ร้องเล่นกลับไปกลับมา

ฮอดตาวันแลง

จะสิมดแดง มดส้ม

ฮอดตาวันล้ม

จะสิมดส้ม มดแดง

ตัวอย่าง ซอนิทาน เรื่องน้อยไจยา

น้อยไจยา : ดวงดอกไม้ แบ่งบานสลอน ฝูงภมร แม่เผิ้งสอดไซ้
ดอกพิกุล ของพี่ด้นใต้ ลมพัดไม้ มารอดบ้านตู
รู้แน่ชัด เข้าสู่สองหู ว่าสีชมพู ถูกป้าเค้าเนิ้ง
เค้ามันตาย ปลายมันเสิ้ง ลำกิ่งเนิ้ง ตายโค่นทวยแนว
ดอกพิกุล ก็คือดอกแก้ว ไปเป็นของเข็น แล้วเน้อ

แว่นแก้ว : เต็มเค้าเนิ้ง กิ่งใบแท้เล่า ตามคำลมที่พัดออกเข้า
มีแต่เค้า ไหวหวั่น คลอนฟ้อน
กิ่งมันแท้ บ่แส่เสลือน บ่เหมือนลมโชย รำเพยเชื่อนั้น
ใจของหญิง น้องหนิมเที่ยงมั่น บ่เป็นของเข็น คนใด
ยังเป็นกระจก แว่นแก้วเงาใส บ่มีใจเหงี่ยง ชายเน้อ

เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน

ภาคอีสานเป็นแหล่งรวมกลุ่มชนที่มีวัฒนธรรมแตกต่างกันถึง ๓ กลุ่ม จึงมีเพลงพื้นบ้านแบ่งเป็น ๓ ประเภท ดังนี้

๑. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว

๒. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมเขมร-ส่วย (กูย)

๓. เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทยโคราช

เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทย-ลาว

กลุ่มชนกลุ่มนี้ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดหนองคาย อุดรธานี เลย สกลนคร นครพนม กาฬสินธุ มหาสารคาม ร้อยเอ็ด ขอนแก่น ชัยภูมิ มุกดาหาร ยโสธร อุบลราชธานี บุรีรัมย์ และบางส่วนของจังหวัดศรีสะเกษ กลุ่มชนนี้ใช้ภาษาถิ่น คือ ภาษาอีสาน เพลงพื้นบ้านของกลุ่มวัฒนธรรมไทย- ลาว มี ๒ ประเภท คือ หมอลำ และเซิ้ง

ก. หมอลำ

หมอลำเป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมมากในภาคอีสาน ได้พัฒนาการแสดงเป็นคณะ มีการฟิกหัดเป็นอาชีพ รับจ้างไปแสดงในงานต่างๆ มีทำนองลำ เรียกตามภาษาถิ่นว่า "ลาย" ที่นิยมมีด้วยกัน ๔ ลาย คือ

๑. ลายทางเส้น

๒. ลายทางยาว

๓. ลายลำเพลิน

๔. ลายลำเต้ย

ตัวอย่าง ลายลำเต้ย ชื่อ เต้ยโขง

ลา ลา ก่อนเด้อ ขอให้เธอจงมีรักใหม่

ชาตินี้ขอเป็นขวัญตา ชาติหน้าขอเป็นขวัญใจ

ชาตินี้แลชาติใด ขอให้ได้เคียงคู่กับเธอ

คณะหมอลำ ที่ร้องเล่นหมอลำ โดยใช้ภาษาถิ่นอีสาน

คณะหมอลำ ที่ร้องเล่นหมอลำ โดยใช้ภาษาถิ่นอีสาน

ข. เซิ้ง หรือลำเซิ้ง

คำว่า "เซิ้ง" หมายถึง การฟ้อนรำ เช่น เซิ้งกระดิบ หรือทำนองเพลงชนิดหนึ่ง เรียก ลำเซิ้ง เซิ้งทั่วไปมี ๓ แบบ คือ เซิ้งบั้งไฟ เซิ้งเด้านางแมว และเซิ้งเด้านางด้ง การเซิ้งนี้มักจะเป็นกลุ่มย่อยๆ ตั้งกระบวนแห่ไปขอปัจจัย เพื่อร่วมทำบุญงานวัด

ตัวอย่าง เซิ้งหลักธรรม (ตัดความมาบางตอน)

องค์พุทโธเพิ้นว่าจังซี้ ไผขี้ถี่เกิดเป็นปลาหลด

เกิดมาอด กินหยังบ่ได้ ของใหญ่ๆ แม่นบ่ได้กิน

พระมุนินทร์เพิ้นว่าชั้นดอก ช้อยสิบอกให้เจ้ารู้คลอง

รู้ทำนองทรัพย์สินภายนอกเพิ่นนั้นบอกให้กินให้ทาน

สร้างสะพานผลาไปหน้า ขึ้นชั้นฟ้าสวรรค์นิพพาน

การฟ้อนรำเซิ้งกระดิบ

การฟ้อนรำเซิ้งกระดิบเพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมเขมร-ส่วย (กูย)เป็นกลุ่มประชาชนในจังหวัดสุรินทร์ ศรีสะเกษ และบางส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์ มีภาษาของตนเอง คือ ภาษาเขมร และภาษาส่วย(กูย) ซึ่งต่างไปจากภาษาถิ่นอื่นๆ นอกจากนี้ ยังมีวัฒนธรรมเฉพาะถิ่น โดยเฉพาะเพลงพื้นบ้านที่เรียกว่า "เจรียง" ซึ่งแปลว่า ร้อง หรือขับลำ

การร้องเล่นเจรียงซันตูจ ซึ่งเป็นเพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมเขมร-ส่วย (กูย)

การเล่นเจรียงนั้น มีทั้งที่จัดเป็นคณะ และเล่นกันเองตามเทศกาล เป็น ๒ ลักษณะ ได้แก่

๑. เจรียงในวงกันตรึมวง ซึ่งเป็นวงดนตรีประกอบด้วย ปีออ ปีซลัย กลอง กันตรึม ฉิ่ง ฉาบ กรับ ปัจจุบันมีซออู้ และซอด้วงด้วย เมื่อเจ้าภาพจัดหาวงกันตรึมมาเล่น ก็จะมีการร้องเพลง คือ เจรียงประกอบวงกันตรึม เนื้อร้องจะเลือกให้เข้ากับงานบุญกุศลนั้นๆ หรือตามที่ผู้ฟังขอมา

๒. เจรียงเป็นตัวหลัก ในวันเทศกาล ชาวบ้านที่มีอารมณ์ศิลปินจะจับกลุ่มร้องเจรียงที่จำสืบ

ทอดกันมา ผลัดกันร้อง และรำฟ้อนด้วย เช่น เจรียงตรุษ เจรียงนอรแกว (เพลงร้องโต้ตอบระหว่างชาย-หญิง)

ตัวอย่าง เจรียงชันตูจ (เพลงตกเบ็ด)

ปกัวร์เลือนกันโดะ (ฟ้าลั่นสั่นสะเทือน)

บองจัญเรียบ มจ๊ะเสราะ (พี่ขอแจ้งเจ้าของบ้าน)

บองโซมลึงซันตูจโกน กระโมม (พี่ขอเล่นตกเบ็ดกับลูกสาว)

สิ่งเตียง เนียงตูจ (เล่นทั้งน้องนางคนเล็ก)

รโฮด ดอสเนียงธม (ตลอดถึงน้องนางคนโต)

โซมลึง ชันตูจโกน กระโมม (ขอเล่นตกเบ็ดกับลูกสาว)

ตามจ๊ะโบราณ (ตามคนแก่โบราณ)

เพลงพื้นบ้านกลุ่มวัฒนธรรมไทยโคราช

กลุ่มชนวัฒนธรรมไทยโคราช ได้แก่ ประชาชนในจังหวัดนครราชสีมา และบางส่วนของจังหวัดบุรีรัมย์ เพลงพื้นบ้านของชนกลุ่มนี้ คือ เพลงโคราช ปัจจุบันพัฒนาจากเพลงพื้นบ้านมาเป็นคณะหรือเป็นวง มีการฝึกหัดเป็นอาชีพ รับจ้างแสดงในงานบุญ งานมงคล งานแก้บนท้าวสุรนารี เนื้อร้องโต้ตอบระหว่างชาย-หญิง กลอนเพลงมีหลายแบบ เช่น เพลงคู่สอง เพลงคู่สี่ ใช้ปรบมือตอนจะลงเพลงแล้วร้อง "ไช ยะ"

การร้องเล่นเพลงโคราชที่มีเนื้อร้องโต้ตอบกันระหว่างชายและหญิง

ตัวอย่าง เพลงโคราช

เห็นด้นระกำ คราวนี้จะช้ำเอยด้นกู ไม่เห็นแม่ดวง พี่ก็จะดูแต่ด้นระกำ

เอยกะด้นเกด เกดเอยเคยสังเกต นั่งเช็ดน้ำตา มองเห็นกกไม้พี่ก็มอง

ดูแต่กายเอยแค่เกล็ด กกไม้ทำไมยังมี ตาเกดตากันเกดเอ๋ยแม่เกด

จะแล้งแล้วแม่โฉมตรู นึกเห็นแต่ก่อนเรา เคยกอดเชิดชู...กัน

เพลงพื้นบ้านภาคใต้

เพลงพื้นบ้านภาคใต้มีค่อนข้างน้อย เมื่อเทียบกับภาคอื่นๆ แต่ยังรักษารูปแบบพื้นเมืองได้มากนิยมเล่นกันเองตามเทศกาลต่างๆ โดยไม่มีการรับจ้างแสดง และไม่ถือเป็นอาชีพ เพลงพื้นบ้านภาคใต้ที่สำคัญๆ ได้แก่ เพลงเรือ เพลงบอก เพลงนา เพลงกล่อมนาคหรือแห่นาค และเพลงร้องเรือหรือเพลงชาน้องซึ่งเป็นเพลงกล่อมเด็ก

เพลงเรือ

เป็นเพลงพื้นบ้านประเภทหนึ่ง ใช้เล่นในเรือ นิยมเล่นในเดือนสิบเอ็ด หรือเดือนสิบสองหลังออกพรรษาแล้ว ภาคใต้จะมีงานประเพณีชักพระหรือแห่พระ ผู้เล่นเพลงเรือเป็นชาวบ้านที่อยู่ใกล้

แม่น้ำ ลำคลอง หรือทะเลสาบ เช่น อำเภอไชยา อำเภอเกาะสมุย อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี อำเภอหาดใหญ่ อำเภอเมืองฯ อำเภอรัตภูมิ จังหวัดสงขลา และจังหวัดชุมพร การเล่นเพลงเรือ มีเรือเพลงฝ่ายชายและฝ่ายหญิง โดยเริ่มด้นร้องกลอนไหว้ครูก่อน จากนั้นก็ว่ากลอน ชักชวนเรือเพลงอีกฝ่ายให้มาร้องเล่นกัน แล้วร้องโต้ตอบกันด้วยปฏิภาณไหวพริบ ทั้งในเชิงเกี้ยวพาราสี โต้คารมอย่างเผ็ดร้อน และกระเซ้าเย้าแหย่กัน มักนำเอาเหตุการณ์บ้านเมือง หรือสภาพแวดล้อมมาสอดแทรกในเนื้อร้อง เพื่อให้เกิดอารมณ์ขัน หรือเสียดสีประชดประชันกัน ในระหว่างที่ร้องเพลงเรือนั้น ผู้พายต้องพายให้เข้ากับจังหวะของเพลงด้วย

การร้องเล่นเพลงเรือ

ตัวอย่าง เพลงเรือ

เพลงเรือสงขลา

ขึ้นข้อต่อกล่าว ถึงสาวทุกวัน

แต่งตัวกวดขัน ในวันประชุม

ตุ้มหูพู่ห้อย สาวน้อยหนุ่มหนุ่ม

สองเด้าเต่งตุม เหมือนพุ่มมาลา

ถ้าได้พี่ชาย จะจูบซ้ายจูบขวา

สาวน้อยงามสรรพ ดับกายไว้ท่า

ถึงวันออกพรรษา พี่จะพาเจ้าไป

วิธีร้อง ด้นเสียงจะร้องนำ และลูกคู่รับ ซึ่งจะร้องซ้ำกับด้นเสียง ดังนี้

ขึ้นข้อต่อกล่าว ถึงสาวทุกวัน ลูกคู่รับ น้องนั่นแหล้ สาวนั้นแหล้

เพื่อเหอต่อกล่าว „ ถึงสาวทุกวัน

สาวเหอต่อกล่าว „ ถึงสาวทุกวัน

แต่งตัวกวดขัน ในวันปะชุม „ น้องนั่นแหล้ สาวนั้นแหล้

เพื่อเหอกวดขัน „ ในวันประชุม

สาวเหอกวดขัน „ ในวันประชุม

เพลงเรือโต้ตอบ

ชาย : เออเหอย ขอถาม เรืองามทรามวัย

หน้าตาขาวขาว เป็นชาวบ้านไหน

มีคู่หรือยัง บอกนั่งเป็นไร

ขอแม่ทรามวัย เอ่ยเอื้อนวาจา

หญิง : แออเหอย เรือชาย ปากร้ายนักหนา

เที่ยวพายใต้เหนือ ตามเรือฉานมา

คนไม่รู้จักเที่ยวทักถามหา พูดพร่ำเจรจาน่าขันเหลือใจ

เพลงบอก

เป็นเพลงพื้นบ้านที่นิยมเล่นในวันสงกรานต์ (ก่อนหรือหลังก็ได้) เพื่อบอกความหรือประกาศวันสงกรานต์ว่า ปีนี้นาคให้น้ำกี่ตัว วันใดเป็นวันธงชัย วันอธิบดี ฯลฯ เพลงบอกอาจเล่นในงานบุญต่างๆ หรืองานประจำปีก็ได้การรวมกลุ่มกันร้องเล่นเพลงบอกของชาวบ้านภาคใต้ ในงานบุญหรืองานประจำปี

วิธีเล่น

ชาวบ้านจะรวมกลุ่ม ๕-๑๐ คน เครื่องดนตรีมีทั้งขลุ่ย ทับ ปี ฉิ่ง กรับ หรือแล้วแต่จะหาได้ เดินร้องเพลงไปตามหมู่บ้าน เมื่อเจ้าของบ้านได้ยินเสียงเพลงก็จะเชื้อเชิญขึ้นบ้าน เลี้ยงอาหาร หมากพลู แม้จะเป็นเวลามืดค่ำ เจ้าของบ้านก็ยังยินดีต้อนรับคณะเพลงบอก เพราะเนื้อเพลงของเพลงบอกนั้นร้องอวยพรปีใหม่ และสรรเสริญเยินยอเจ้าของบ้านอีกด้วย

ตัวอย่าง เพลงบอก เรื่องศาลาโดหก เพลงบอกของเจ้าคุณวัดท่าโพธ พระรัตนธัชมุนีศรีธรรมราช (ม่วง รตฺนธชเถร)

บ้านเมืองเอก ณ ปักษ์ใต้ พลไพร่ก็พร้อมเพรียง
รุกชะเรียงแกววิถี เมทนีดล
มีศาลาหน้านครินทร์ พื้นเป็นดินก่อด้วยอิฐ
หลังคาปิดบังร้อน ทั้งได้ซ่อนฝน
ศาลานี้มีเป็นหลัก ที่สำนักประชาชน
ผู้เดินหนได้หยุดอยู่ ทุกฤดูกาล
มีประดู่อยู่หกด้น ที่สูงพ้นแต่หลังคา
รอบศาลากิ่งโตใหญ่ แผ่อยู่ไพศาล
อยู่ในถิ่นประจิมถนน เป็นที่ชมสำราญ
แต่ก่อนกาลดึกดำบรรพ์ เป็นที่สำคัญกล่าว
ชาวบ้านนอกออกสำเหนียก นิยมเรียกคำสั้นสั้น
ชอบแกล้งกลั่นพูดห้วนห้วน ตัดสำนวนยาว
เรียกว่าศาลาโดหก โดยหยิบยกวัตถุกล่าว
เรียกกันฉาวทั้งบ้านมีพยานโข...

เพลงนา

เพลงพื้นบ้านของชาวชุมพร ใช้ร้องเล่นเมื่อจับกลุ่มเดินไปนา และร้องระหว่างเกี่ยวข้าว ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนสุภาพ แต่วรรคหนึ่งอาจมี ๙ - ๑๑ คำแล้วแต่เนื้อความที่ร้อง และใช้สัมผัสท้ายวรรคเป็นเสียงเดียวกันที่เรียกว่า กลอนอา กลอนอี การร้องเพลงนาต้องมีคู่ขับร้องด้วยคน

หนึ่ง ผู้ร้องนำต้นบทเรียกว่า แม่เพลง คู่ขับร้องเรียกว่า ท้ายไฟ และเมื่อร้องจบบทหนึ่งอาจเปลี่ยนกันเป็นแม่เพลง หรือท้ายไฟก็ได้

ตัวอย่าง การร้องเพลงนา บทไหว้ครู

แม่เพลง : ออ...น้อง...หนา...ขอน้อมหัตถ์นมัสการท่านอาจารย์ผู้ประสาท

ท้ายไฟ : ขอน้อมหัตถ์นมัสการท่านอาจารย์ผู้ประสาท...แลท่านเหอย

แม่เพลง : วิชาการสามารถท่านส่งเสริมสั่งสอน

(ซา... ท่านล่งเสริมสั่งสอน) ท่านชี้แนวซักนำให้ว่าคำว่ากลอน

ตัวอย่าง การร้องเพลงนา บทอาลัยลา

คนรักกันแม้อยู่ไกลเหมือนอยู่ใกล้

เบียดสนิทชิดกายเหมือนตักบาตรร่วมขัน

อยู่ขอบฟ้าเขาเขียวเหมือนอยู่ห้องเดียวกัน

บทลง : อยู่ขอบฟ้าเขาเขียวเหมือนอยู่ห้องเดียวกัน

ผูกรักสัมพันธ์ผูกใจมั่นจริง เหอย...

เป็นคู่ทุกข์คู่ยากคู่สร้างคู่สม

คู่เคียงเรียงภิรมย์ตลอดกาลไป เหอย...

เพลงกล่อมนาค หรือเพลงแห่นาค

เป็นเพลงพื้นบ้านของชาวไทยพุทธแถบแหลมสทิงพระ จังหวัดสงขลา ใช้ร้องกล่อมนาคตอนแห่นาคออกจากบ้านไปวัด และตอนแห่เวียนรอบพระอุโบสถ นอกจากร้องเพื่อความสนุกสนานครื้นเครง เนื้อหาของบทเพลงยังเป็นการอบรมสั่งสอนนาคก่อนเข้าบรรพชาอุปสมบท ขอความเป็นสิริมงคลจากเทวดา และบางตอนก็ร้องล้อเลียนนาคเกี่ยวกับหญิงคนรักด้วย คณะเล่นเพลงกล่อมนาคมีแม่เพลง ๑- ๒ คน และลูกคู่ ๕- ๑๐ คน เดินล้อมตัวนาค และร้องเพลงกล่อมไปตลอดทางจนถึงพระอุโบสถ มีแบบแผนการร้องนำและร้องรับ ดังตัวอย่าง

แม่เพลง : มือเอยมือของข้า สิบนิ้ววันทายอไหว้

ลูกคู่ : เอ เห่ เห้ไป มือเอยมือของข้า สิบนิ้ววันทายอไหว้...ไป

แม่เพลง : ทุกทิศาพารา พี่น้องเห้อ ทุกทิศาพาราข้าปูผ้าใหญ่

แล้วแว่นแคว้นแดนไกลทุกทิศา

ลูกคู่ : เอ เห่ เห้ ศา ทุกทิศาพาราข้าปูผ้าใหญ่

แล้วแว่นแคว้นแดนไกลทุกทิศา

การร้องเพลงกล่อมนาค มีเนื้อหาเป็นการอบรมสั่งสอนนาคก่อนบรรพชาอุปสมบท

ตัวอย่าง บทร้องกล่อมนาค บางตอน

ไหว้เทพไทในแดนแผ่นพสุธา ช่วยยะโสโมทนาอย่าขัดสน

ให้เจ้านาคลุไปดังใจดล จุหลาจลอย่าได้มีมา
ขอให้คนที่หามมีความสุข สำเร็จเสร็จทุกข์ไปเถิดหนา
อันหนุ่มสาวเฒ่าแก่แห่นาคมา ไปชาติหน้าคงจะได้วิมานทอง
เพลงแห่นาค ใช้ร้องตอนแห่นาคออกจากบ้านไปวัด
เพลงร้องเรือ หรือเพลงชาน้อง

เป็นเพลงกล่อมเด็กของภาคใต้ใช้ร้องกล่อมเด็กให้นอนหลับ ลักษณะคำประพันธ์เป็นกลอนชาวบ้าน โดยทั่วไป ๑ บท มี ๘ วรรค ในแต่ละวรรค มี ๔-๑๐ คำ แล้วแต่เนื้อความ และบางเพลงอาจมีความยาวถึง ๓๐ วรรค เพลงร้องเรือ หรือเพลงชาน้อง ส่วนมากร้องเกริ่นนำด้วยคำว่า "ฮาเอ้อ" และจบท้ายวรรคแรกด้วยคำว่า "เหอ" เนื้อหาสาระเป็นการขับกล่อมให้เด็กนอนหลับเร็ว และหลับสนิทด้วยความอบอุ่น ทั้งกายและใจ หลายบทได้สอดแทรกคำสอนในการประพฤติปฏิบัติตน ปลูกฝังคุณธรรม และสะท้อนเรื่องราวที่เกิดขึ้นในสังคมด้วย

ตัวอย่าง เพลงร้องเรือ หรือ เพลงชาน้อง

๑) ขวัญอ่อนเหอ นอนให้เป็นสุขแม่ไม่มาปลุก อย่าลุกรบกวนฟูกหมอนแม่ตั้ง รองหลังนิ่มนวลอย่าลุกรบกวน ขวัญอ่อนเจ้านอนเปล

๒) ยาฝิ่นเหอ อย่ากินมากนักเลยพ่อเนื้อทองต้องจำต้องจอง ต้องเชอต้องคาเพราะยาฝิ่นอยากกล้วยอยากอ้อย น้องสาวน้อยจะเซ้อให้กินต้องเชอต้องคาเพราะยาฝิ่น นิ่งไหนโหนอนนั่น

๓) โลกสาวเหอ โลกสาวชาวเรินดีนเดินไม่แลดีน เหยียบเอาโลกไกตายหนวยตาตั้งสองหนวยหวงอี้เหลียวแลชายเหยียบเอาโลกไก่ตาย แลชายไม่วางตาหัวข้อก่อนหน้าหัวข้อถัดไป

๒.๕ บริบทพื้นที่

ประวัติ

จังหวัดหนองคาย เป็นจังหวัดในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบนของประเทศไทย มีอาณาเขตติดต่อกับจังหวัดบึงกาฬ จังหวัดสกลนคร จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดเลย และยังมีชายแดนติดต่อกับแขวงเวียงจันทน์ นครหลวงเวียงจันทน์ และแขวงบอลิคำไซของประเทศลาว จังหวัดหนองคายมีพื้นที่แคบแต่ยาว และมีชื่อเลียงด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว โดยเฉพาะการชมบั้งไฟพญานาคในเทศกาลวันออกพรรษา

เมืองหนองคายมีชื่อปรากฏอยู่ในพงศาวดารล้านช้างตลอดยุคสมัย ดังเช่นปรากฏเป็นชื่อเมืองเวียงคุก เมืองปะโค เมืองปากห้วยหลวง (อำเภอโพนพิสัยในปัจจุบัน) และนอกจากนี้ยังปรากฏในศิลาจารึกจำนวนมากที่กษัตริย์แห่งเวียงจันทน์ได้สร้างไว้ในบริเวณจังหวัดหนองคาย โดยเฉพาะเมืองปากห้วยหลวงเป็นเมืองลูกหลวง นอกจากนี้ในรัชสมัยพระเจ้าวรรัตนธรรมประโชติฯ พระราชโอรสในพระเจ้าไชยเชษฐาธิราช ได้ตั้งสมเด็จพระสังฆราชวัดมุจลินทรอารามอยู่ที่เมืองห้วยหลวง และยังพบจารึกที่

วัดจอมมณีลงศักราช พ.ศ. ๒๐๙๘ จารึกวัดศรีเมือง พ.ศ. ๒๑๐๙ จารึกวัดศรีบุญเรือง พ.ศ. ๒๑๕๑ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบโบราณสถานอิทธิพลล้านช้างจำนวนมาก เช่น พระธาตุต่าง ๆ โดยเฉพาะพระธาตุบังพวน สร้างก่อน พ.ศ. ๒๑๐๖ จารึกวัดถ้ำสุวรรณคูหา (อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู)ลงศักราช พ.ศ. ๒๑๐๖ กล่าวถึงพระเจ้าไชยเชษฐาธิราชได้อุทิศข้าทาสและที่ดินแก่วัดถ้ำสุวรรณคูหา และได้สร้างพระพุทธรูปไว้ที่พระธาตุบังพวนอีกด้วย เมื่อ พ.ศ. ๒๓๑๑ กองทัพสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรีได้ชัยชนะกรุงศรีสัตนาคนหุตเวียงจันทน์แล้วหัวเมืองหนองคายยังอยู่ใต้ความควบคุมของเวียงจันทน์เช่นเดิมหลังกรณีเจ้าอนุวงศ์ พ.ศ.๒๓๖๙-๒๓๗๐ ฝ่ายกรุงเทพฯ มีนโยบายอพยพผู้คนมาส่งภาคอีสานจึงยุบเมืองเวียงจันทน์ปล่อยให้เป็นเมืองร้าง ชาวเมืองเวียงจันทน์บางส่วนก็อพยพมาภาคกลางและบางส่วนก็อยู่ที่บริเวณเมืองเวียงคุกเมืองปะโคอำเภอเมืองหนองคายในปัจจุบัน) เมือจัดการบ้านเมืองเรียบร้อยแล้วเจ้าพระยาบดินทรเดชา (สิงห์ สิงหเสนี) อัครมหาเสนาบดีสมุหนายก จึงกราบบังคมทูลพระกรุณาให้ท้าวสุวอ (บุญมา) เป็นเจ้าเมือง ยกบ้านไผ่ (ละแวกเดียวกับเมืองปะโคเมืองเวียงคุก) เป็นเมืองหนองคายท้าวสุวอเป็น“พระปทุมเทวาภิบาล ด้นตระกูล ณ หนองคาย”เจ้าเมืองคนแรก มีเจ้าเมืองต่อมาอีก ๒ คน คือ พระปทุมเทวาภิบาล (เคน ณ หนองคาย) ผู้เป็นบุตรและพระยาปทุมเทวาภิบาล (เสือ ณ หนองคาย) ผู้เป็นหลาน เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๘ เกิดสงครามปราบฮ่อครั้งที่สองในบริเวณทุ่งไหหิน (ทุ่งเชียงคำ) พวกฮ่อกำเริบตีมาจนถึงเวียงจันทน์ เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงทราบข่าวศึกฮ่อ จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองศ์เจ้าทองกองก้อนใหญ่ กรมหลวงประจักษ์ศิลปาคมขณะดำรงพระอิสริยศเป็นกรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคม เป็นแม่ทัพปราบฮ่อครั้งนั้นจนพวกฮ่อแตกหนี และสร้างอนุสาวรีย์ปราบฮ่อไว้ที่เมืองหนองคาย เมื่อ พ.ศ. ๒๔๒๙

ต่อมาใน พ.ศ. ๒๔๓๔ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระเจ้าน้องยาเธอ กรมหมื่นประจักษ์ศิลปาคมดำรงตำแหน่งข้าหลวงมณฑลลาวพวน (ภายหลังเปลี่ยนเป็นมณฑลอุดร) ได้ตั้งที่ทำการที่เมืองหนองคาย ครั้นเกิดวิกฤตการณ์ ร.ศ. ๑๑๒ ไทยถูกกำหนดเขตปลอดทหารภายในรัศมี ๔๐ กิโลเมตรจากชายแดน จึงย้ายกองบัญชาการมลฑลลาวพวนมาตั้งที่ตำบลหมากแข้ง อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี ในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้โปรดเกล้าฯ ให้ตราระราชบัญญัติปกครองพื้นที่ขึ้นโดยให้ยกเลิกระบอบเจ้าปกครองทั่วประเทศ ในวันที่ ๑ เมษายน พ.ศ.๒๔๔๘ กระทรวงมหาดไทยจึงได้มีคำสั่งสถาปนาเมืองข้าหลวงปกครอง ซึ่งต่อมาเรียกว่าผู้ว่าราชการจังหวัด และในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ได้มีการจัดระเบียบบริหารราชการส่วนภูมิภาคเป็นจังหวัดและอำเภอ หนองคายจึงได้รับการยกฐานะขึ้นเป็นจังหวัด ในปี พ.ศ. ๒๔๔๔ รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ได้มีพระราชบัญญัติตั้งจังหวัดบึงกาฬ พ.ศ. ๒๔๔๔ มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๒๓ มีนาคม ๒๔๔๔โดยให้แยกอำเภอบึงกาฬ อำเภอปาก

คาด อำเภอโซ่พิสัย อำเภอพรเจริญ อำเภอเซกา อำเภอบึงโขงหลง อำเภอศรีวิไล และอำเภอบุ่งคล้า ออกจากจังหวัดหนองคาย ไปตั้งเป็นจังหวัดบึงกาฬ

วัฒนธรรมประชาชนชาวจังหวัดหนองคาย ยึดถือขนบธรรมเนียมประเพณีเหมือนคนไทยทั่วไปในภาคอีสาน คือ รีตสิบสอง คลองสิบสี่ เป็นแนวทางการดำรงชีวิตซึ่งทำให้แดนอีสานอยู่กันด้วยความผาสุก ร่มเย็นตลอดมา โดยมีรายละเอียดเกี่ยวกับปีธีดสิบสอง ดังนี้ เดือนอ้ายบุญเข้ากรรม เดือนยี่บุญคูณลาน เดือนสามบุญข้าวจี่ เดือนสี่บุญพระเวส เดือนห้าบุญสรงน้ำหรือบุญตรุษสงกรานต์ เดือนหกบุญบั้งไฟ เดือนเจ็ดบุญชำระ เดือนแปดบุญเข้าพรรษา เดือนเก้าบุญข้าวประดับดิน เดือนสิบบุญข้าวสาก เดือนสิบเอ็ดบุญออกพรรษา และเดือนสิบสองบุญกฐินเทศกาลและงานประเพณีที่สำคัญได้แก่

- ประเพณีสงกรานต์ จัดขึ้นที่วัดโพธิ์ชัย ในวันที่ ๑๓ เมษายนของทุกปีงานนมัสการหลวงพ่อพระเจ้าองค์ตื้อจัดขึ้นที่วัดศรีชมภูองค์ตื้ออำเภอท่าบ่อในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๔
- งานอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ จัดประมาณเดือนมีนาคมของทุกปี ที่บริเวณอนุสาวรีย์ปราบฮ่อ
- ประเพณีบุญบั้งไพ่ จัดขึ้นในวันเพ็ญเดือน ๖ (พฤษภาคม) และวันเพ็ญเดือน ๗ (มิถุนายน) ของทุกปี
- งานแห่เทียนเข้าพรรษา จัดขึ้นก่อนวันเข้าพรรษา หรือวันอาสาฬหบูชา ของทุกปี
- ประเพณีแข่งเรือ จัดขึ้นก่อนวันออกพรรษา โดยมีการแข่งเรือยาวในลำน้ำโขง ประชาชนได้จัดเรือแข่งจากอำเภอต่าง ๆ และบางปีก็มีเรือจากประเทศลาวมาร่วมการแข่งขันด้วย
- ประเพณีแห่ปราสาทผึ้ง จัดให้มีขึ้นควบคู่กันกับงานแข่งเรือ เพื่อนมัสการพระธาตุหล้าหนอง
- วันออกพรรษา เป็นวันทำบุญประจำของท้องถิ่นโดยมีการตักบาตรเทโวภายในเขตอำเภอเมือง
- ประเพณีลอยเรือไพ่บูชาพญานาค จัดขึ้นในคืนวันเพ็ญ เดือน ๑๑ หรือแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ ของทุกปี ณ บริเวณริมส่งแม่น้ำโขงใกล้วัดสิริมหากัจจายน์ (วัดธาตุ)

๒.๖ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มณฑาวดี พูลเกิด (๒๕๕๒) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน ๓) เพื่อตรวจสอบและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชนผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน มี ๙ ด้าน คือ ๑) ด้านการ

บริหารจัดการ ๑๑ ตัวแปร ๒) ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๙ ตัวแปร ๓) ด้านเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยว ๙ ตัวแปร ๔) ด้านการจัดองค์การ ๑๑ ตัวแปร ๕) ด้านการควบคุม ๙ ตัวแปร ๖) ด้านการมีส่วนร่วม ๑๐ ตัวแปร ๗) ด้านความสามารถของชุมชน ๔ ตัวแปร) ด้านสิ่งจูงใจของชุมชน ๓ ตัวแปร และ ๙) ด้านศักยภาพของชุมชน ๕ ตัวแปรรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน

ด้านปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านความสามารถของชุมชน ด้านสิ่งจูงใจของชุมชน ด้านศักยภาพของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการลงทุน ด้านกระบวนการแปรสภาพประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรม/ปฏิบัติตามแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ด้านผลผลิต ประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยว ด้านการควบคุม ๓ ตัวแปรที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา

ด้านการป้อนกลับประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านการควบคุม ๖ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบกติกา ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อความยั่งยืน

ด้านความเหมาะสมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ด้านความถูกต้องครอบคลุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๒ ด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๗ ด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๑ และค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ ๔.๕๖

ละครชาตรี เป็นละครประเภทหนึ่งที่นักวิชการกล่าวว่ามีความเก่าแก'ที่สุดในประเทศไทยประเภทหนึ่ง ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะให้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกันว่า เป็นละครที่ได้รับรูปแบบมาจากละครยาตราของอินเดีย ดังเช่นมณีปีนพรหมสุทธิรักษ์,๒๕๔๗ อ้างถึงใน โกเมศ จงเจริญ,๒๕๕๕,น. ๑๒ กล่าวว่าละครชาตรีเป็นละครชาตรีที่เก่าแก่ที่สุดของไทย เชื่อกันว่าไทยได้รับรูปแบบมาจากละครยาตราของอินเดีย ละครยาตราเป็นละครเร่ของอินเดีย มีตัวแสดงน้อยมาก ซึ่งคล้ายกับละครชาตรีของไทย ซึ่งส่วนมากจะมีตัวละครเพียง ๓ ตัวเท่านั้น คือ ตัวนายโรง ตัวนาง และตัวจำอวด ผู้แสดงละครชาตรีเดิมเป็นผู้ชายล้วน ต่อมาการแสดงได้มีการพัฒนาขึ้น ตัวละครมีมากขึ้น ผู้แสดงเปลี่ยนเป็นผู้หญิงเป็นส่วนมาก ๕๘ การแต่งกายก็คล้ายละครนอกมากขึ้น ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงเดิมมีเพียงปีชวา ทับ กลองตุ๊ก ฆ้องฉิ่ง และกรับเท่านั้น ต่อมาเปลี่ยนเป็นปีพาทย์เครื่องห้า

บุญยงค์ เกศเทศ, (๒๕๕๕) อ้างถึงใน โกเมศ จงเจริญ, ๒๕๕๕, น. ๑๑ กล่าวว่า ละครชาตรีที่เรารับรูปแบบมาจากอินเดีย มีตัวแสดงเพียง ๓ ตัว คือ นายโรง (ยืนเครื่อง) ตัวนางและตัวจำอวด

(แสดงเป็นตัวเบ็ตเตล็ดด้วย) ดนตรีมีปีพาทย์ปี โทนกลอง และฆ้อง เป็นละครที่แพร่หลายทางใต้ของไทย มักแสดงเรืองมโนห์ราเป็นพื้น เดิมใช้ผู้ชายแสดงล้วน ต่อมามีผู้หญิงแสดงด้วย การเซียนวรรณกรรมประเภทละครชาตรีต้องพิถีพิถันเป็นพิเศษในด้านการให้ตัวละครร้อง เพราะผู้แสดงจะต้องร้องเอง

มนต์เทียน สคูลนี, (๒๕๕๓) ศึกษาเรื่องรูปแบบการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นศิลปะเพลงพื้นบ้านลำตัดขององค์การบริหาร ส่วนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานีผลการศึกษาพบว่าวิธีดำเนินการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้านลำตัด คือ การพัฒนาความรู้ความสามารถของผู้แสดง การปรับรูปแบบของเนื้อหาให้เหมาะกับสภาพสังคม การให้การศึกษาและปลูกจิตสำนึกแก่ชุมชน การส่งเสริมให้เป็นส่วนหนึ่งของชีวิต การมีระบบปะทะสังสรรค์ ทางวัฒนธรรม การใช้เป็นสื่อในการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ต้องเกิดจากมีการเรียนรู้และมีความรอบรู้ เกี่ยวกับเพลงพื้นบ้าน อีกยังต้องหมั่นฟิกฝนเอง และพัฒนาตนเองโดยการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมเพื่อจะ ได้เกิดประโยชน์ร่วมกันด้านกระบวนการส่งเสริมให้เป็นแหล่งเรียนรู้จะต้องได้รับประโยชน์จากการจัดศูนย์การเรียนรู้ได้เรียนรู้ประสบการณ์จริง จากพ่อเพลง แม่เพลง และการเข้าถึงแหล่งข้อมูลเพื่อศึกษาเรียนรู้ จะต้องมีการบูรณาการร่วมกันกับทุกภาคส่วนในการจัดการศูนย์การเรียนรู้อีกทั้งต้องสร้างความเข้า ในคุณค่าของวัฒนธรรมทำให้ชุมชนเกิดความภาคภูมิใจในศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้ชุมชนมีส่วนร่วม ในการพัฒนา อนุรักษ์ และสืบทอดวิถีชีวิตของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และล่งเสริมให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนให้คงอยู่และยั่งยืนต่อไป

บุญรอง ชาวบ้านกร่าง (๒๕๕๖) ศึกษาเรื่องแนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษาเพลงพื้นบ้าน ชุมชนหนองผักนาก ตำบลหนองผักนาก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า

ชุมชนหนองผักนากมีการร้องและเล่นเพลงพื้นบ้านตามเวลาหรือโอกาสต่าง ๆ ต่อมาเมื่อสภาพสังคมวัฒนธรรมเปลี่ยนแปลงไป ล่งผลให้เพลงพื้นบ้านไม่ได้รับความนิยมเหมือนเช่นในอดีต มีเพียงพ่อเพลง แม่เพลงสูงวัยที่พยายามสืบทอดบทเพลงพื้นบ้าน ซึ่งยังขาดแนวทางในการวางแผนรวมทั้งการดำเนินงานที่ยังไม่เป็นรูปธรรมเท่าใดนัก แต่ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อศึกษาและรวบรวมเพลงพื้นบ้านตลอดจนประเพณีวิถีชีวิตที่เกี่ยวเนื่องกัน และจัดทำเป็นแหล่งเรียนรู้ถาวร พร้อมทั้งส่งเสริมให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าของเพลงพื้นบ้านด้วยการฟื้นฟูประเพณี วิถีชีวิตและสร้างบทบาทหน้าที่ให้กับเพลงพื้นบ้านรวมถึงการพัฒนาการเรียนการสอนเพลงพื้นบ้านและส่งเสริมให้มีการร้องเล่นเพลงพื้นบ้านในโอกาสต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

วรรษา พรหมศิลป์ (๒๕๕๙) ได้ศึกษาเรื่องเพลงเรืออยุธยา : การสืบสานและการอนุรักษ์แบบร่วมสมัยผลการศึกษาพบว่า ควรต้องมีการส่งเสริมให้เยาวชนได้มีกิจกรรมเกี่ยวกับเพลงเรือ ตั้งแต่การปลูกจิตสำนึกให้เยาวชนหันมามอง และสนใจที่ทำกิจกรรม และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ

เพลงเรือ เพื่อส่งเสริม แนวทางการสืบสาน สืบทอด และอนุรักษ์เพลงเรือแบบร่วมสมัย และอาจพัฒนาต่อยอด การสืบสาน สืบทอด และอนุรักษ์รูปแบบต่างๆ ต่อไป

มณฑาวดี พูลเกิด (๒๕๕๒) ได้ศึกษาวิจัยการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาองค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน ๒) เพื่อพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน ๓) เพื่อตรวจสอบและศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชนผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

องค์ประกอบการจัดการท่องเที่ยวเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน มี ๙ ด้าน คือ ๑) ด้านการบริหารจัดการ ๑๑ ตัวแปร ๒) ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ๙ ตัวแปร ๓) ด้านเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยว ๙ ตัวแปร ๔) ด้านการจัดองค์การ ๑๑ ตัวแปร ๕) ด้านการควบคุม ๙ ตัวแปร ๖) ด้านการมีส่วนร่วม ๑๐ ตัวแปร ๗) ด้านความสามารถของชุมชน ๔ ตัวแปร ๘) ด้านสิ่งจูงใจของชุมชน ๓ ตัวแปรและ ๙) ด้านศักยภาพของชุมชน ๕ ตัวแปร รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อความยั่งยืนโดยชุมชน

ด้านปัจจัยนำเข้าประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านความสามารถของชุมชน ด้านสิ่งจูงใจของชุมชน ด้านศักยภาพของชุมชนและการมีส่วนร่วมในการลงทุน ด้านกระบวนการแปรสภาพประกอบด้วยองค์ประกอบด้านการจัดองค์การ ด้านการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมการดำเนินกิจกรรม/ปฏิบัติตามแผน และการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ด้านผลผลิต ประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านเป้าหมายในการจัดการท่องเที่ยว ด้านการควบคุม ๓ ตัวแปรที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษา ด้านการป้อนกลับ ประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านการควบคุม ๖ ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและล่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎ ระเบียบกติกา ด้านสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยองค์ประกอบ ด้านผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและการมีส่วนร่วมในการใช้ประโยชน์ ประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงระบบเพื่อความยั่งยืน ด้านความเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๓๘ ด้านความถูกต้องครอบคลุม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๒ ด้านความเป็นไปได้มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๕๗ ด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ ๔.๗๑ และค่าเฉลี่ยรวมทุกด้านเท่ากับ ๔.๕๖

ทิพย์สุดา พุฒจร (๒๕๕๖) ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนสลักคอก จังหวัดตราดวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวทางการดำเนินงานพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ร่วมกับคณะกรรมการบริหารชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก ผลการวิจัยพบว่า

ชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอกมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คนในชุมชนซื้อหุ้นและได้รับเงินปันผลรายปีสัดส่วนร้อยละ ๓๕ ของรายได้ทั้งหมดจากกิจกรรมท่องเที่ยว และร้อยละ ๖๕ จัดสรรเพื่อการบริหารงาน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานสาธารณประโยชน์ และการจัดสวัสดิการสังคม ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มผู้นำในชุมชนเป็นทีมบริหารงานชมรมมีผู้จัดการชมรมทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมท่องเที่ยว สมาชิกชมรมร่วมดูแลรักษา ทรัพยากรท่องเที่ยวชมรมขาดคนรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยว หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการขยายตัวการพัฒนาเกาะช้างล่งผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนนักวิจัยร่วมกับชมรมกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้ดำเนินงานพัฒนาร่วมกัน เช่น กิจกรรมพัฒนาการบริหารจัดการชมรม การทดลองจัดการที่พักในชุมชน และการกระตุ้นจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่คนในชุมชน และมีการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมายกระบวนการจัดการกระบวนการพัฒนาการประเมินผล ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยภายในชุมชน และปัจจัยภายนอกชุมชนสนับสนุน เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน ทั้งด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สาธิญา รุ่งพิพัฒนพงศ์ (๒๕๕๗) ได้ศึกษาองศ์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์: กรณีศึกษาชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม และจัดทำข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม โดยอาศัยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพจากการสังเกตและการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานด้านการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว ผู้ประกอบการ และสมาชิกของชุมชน ทำการวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบกับตัวแบบองค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่พัฒนาขึ้นตามแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและมิติการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนตามเป้าประสงค์ของ UNWTO และ UNEP ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของความยั่งยืนสำหรับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของชุมชนอัมพวาประกอบด้วย ๕ องค์ประกอบสำคัญ คือ นักท่องเที่ยวหัวใจสร้างสรรค์ เจ้าบ้านเข้มแข็งและสร้างสรรค์กิจกรรมและปฏิสัมพันธ์แท้จริงไม่จัดสร้าง กระบวนการควบคุมภายในเข้มแข็งและ ครอบคลุม และประโยชน์เข้าถึงอย่างเท่าเทียม สำหรับข้อเสนอแนะต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิง สร้างสรรค์ของชุมชนอัมพวา ได้แก่ การสร้างความรู้ความเข้าใจกับนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การกำหนดกระบวนการควบคุม ภายในเพื่อสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงประโยชน์ของชุมชน รวมถึงการพัฒนากิจกรรมและ ปฏิสัมพันธ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ไปสู่ระดับการพัฒนาบริการใหม่เชิงความสัมพันธ์กับชุมชน

วิชสุดา ร้อยพิลา (๒๕๕๘) ศึกษาองค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักท่องเที่ยวชาวไทยตามแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

ในจังหวัดกาฬสินธุ์ซึ่งได้มาจากวิธีการลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก จำนวน ๔๐๐ คนเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคทางสถิติ Multiple Regression Analysis และ Factor Analysis ผลการวิจัยพบว่า องค์ประกอบของทรัพยากรท่องเที่ยวมีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ โดยด้านสิ่งอานวยความสะดวกจะมีความสัมพันธ์และมีผลกระทบต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความเป็นมิตรไมตรี และด้านสิ่งดึงดูดใจโดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .๐๕ ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐๕ และพบว่า มี ๔ องค์ประกอบของปัจจัยทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีผลต่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของจังหวัดกาฬสินธุ์ คือ องค์ประกอบด้านสิ่งอานวยความสะดวกองค์ประกอบด้านความเป็นมิตรไมตรี องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ และองค์ประกอบด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

อภิญญา ไชยานะ (๒๕๕๙) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนถนนคนเดินท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ๑) ด้านการจัดการเชิงสร้างสรรค์บนถนนคนเดินท่าแพ พบว่า กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมถนนคนเดินท่าแพและผู้ประกอบการ ยังคงให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจโดยที่ต้องมีการนำกลยุทธ์ของการนำอัตลักษณ์วิถีชีวิตของชุมชนมาถ่ายทอดดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ทุกฝ่ายเห็นควรต้องพัฒนาด้านสาธารณูปโภคในพื้นที่กิจกรรม ส่วนด้านการเข้าถึงพื้นที่ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะเพื่อให้เข้าถึงพื้นที่กิจกรรมถนนคนเดินทำแพ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ๒) ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้าถึงพื้นที่ โดยนักท่องเที่ยวได้ เสนอให้ผู้ประกอบการสามารถนำภูมิปัญญามาพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความแปลกใหม่ และควรมีความซื่อสัตย์ อัธยาศัยไมตรีรอยยิ้ม มิตรภาพเป็นเจ้าบ้านที่ดี ๓) ด้านการพัฒนา การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ควรอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ของถนนคนเดินที่ถ่ายทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญาของชุมชน รวมถึงส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำผลิตภัณฑ์และกิจกรรม ที่สำคัญควรคำนึงถึงการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด และขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยที่ต้องเชื่อมโยงความร่วมมือจากเครือข่ายในชุมชน เพื่อสนับสนุนและผลักดันให้กิจกรรมถนนคนเดินท่าแพเกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคอาเซียนอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายถึงการเป็นแหล่งท่องเที่ยวโด่งดังในระดับสากลต่อไป

ณัฐกานต์ รุ่งเรือง (๒๕๕๙) ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่ล่งผลต่อแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอ่างวังแข้และภูฆ้องคำ ตำบลแก่งเค็ง อำเภอกุดข้าวปันจังหวัดอุบลราชธานี โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ ๑) ศึกษาองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่อ่างวังแข้และภูฆ้องคำ ๒) เสนอแนวทางการพัฒนาอ่างวังแข้และภูฆ้องคำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน

ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีการวิจัยแบบผสม (Mixed Method Research) ผลการวิจัยพบว่า

องค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประกอบด้วย ๖ องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ ๑ การจัดการเรียนรู้ องค์ประกอบที่ ๒ การรวมกลุ่มเป็นองค์กรของชุมชน องค์ประกอบที่ ๓ อัตลักษณ์ของชุมชน องค์ประกอบที่ ๔ การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติชุมชนองค์ประกอบที่ ๕ การจัดการการท่องเที่ยว และองค์ประกอบที่ ๖ การเป็นชุมชนที่มีเอกภาพแบบพอเพียง และได้รับการยืนยันจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่เข้าร่วมประชุม ๓๐ คน ว่าองค์ประกอบหลักทั้ง ๖ องค์ประกอบดังกล่าว มีความสำคัญต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเป็นแนวทางนำไปสู่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวต่อไป โดยแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวอ่างวังแข้และภูฆ้องคำ ตำบลแก่งเค็ง อำเภอกุดข้าวปัน จังหวัดอุบลราชธานี ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชนทำได้โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกต้องเข้าไปให้การสนับสนุนช่วยเหลือชุมชน คนในชุมชนต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตามองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้ง ๖ องค์ประกอบ ให้มีความครบถ้วนและสมบูรณ์มากที่สุด พร้อมกันตระหนักรู้ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน และประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว

คิริเพ็ญ ดาบเพชร (๒๕๖๑) ศึกษาองค์ประกอบการท่องเที่ยวและช่องทางการสื่อสารภาพลักษณ์การท่องเที่ยวสำหรับนักท่องเที่ยวอนาคตกรณีศึกษาจังหวัดพิษณุโลก โดยมุ่งสำรวจความคิดเห็นนักท่องเที่ยวที่ไม่เคยเดินทางมายังแหล่งท่องเที่ยว จำนวน ๕๕๔ คน ถึงองค์ประกอบการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวในการตัดสินใจเลือกแหล่งท่องเที่ยว และช่องทางการสื่อสารที่ใช้ในการรับรู้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ดำเนินการวิเคราะห์หาองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวโดยการวิเคราะห์ปัจจัย วิเคราะห์ทางสถิติในการอธิบายผลช่องทางการสื่อสารในการรับรู้ข้อมูลของนักท่องเที่ยว และวิเคราะห์เนื้อหาเพื่อนนำเสนอแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ผลการศึกษา พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวที่มีความสำคัญต่อนักท่องเที่ยวในการเลือกสถานที่ท่องเที่ยว ได้แก่ ด้านนันทนาการด้านลักษณะขอสถานที่ ด้านบรรยากาศของสถานที่ ด้านธรรมชาติ และด้านการคมนาคม สำหรับช่องทางการรับรู้ข้อมูลของนักท่องเที่ยว ได้แก่ สื่อแบบดั้งเดิม (คำบอกเล่าของญาติ เพื่อน และโทรทัศน์) และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (เฟซบุ๊ค ไลน์) และในการพัฒนาศักยภาพการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวนั้นจำเป็นต้องมีการวางแผนการประชาสัมพันธ์ให้ชัดเจน รวมทั้งใช้ช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย และส่งเสริมความรู้และทักษะให้กับบุคลากรอย่างสม่ำเสมอ

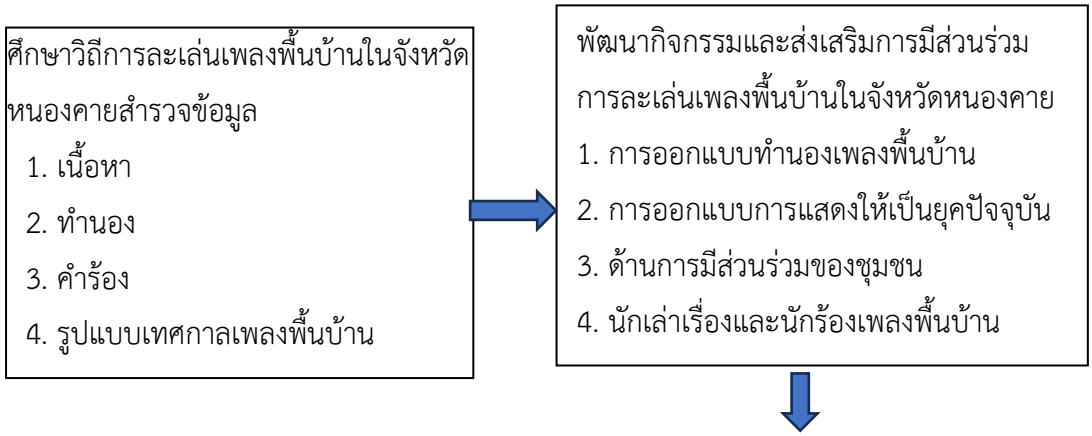
ญาดา ชอบท่าดี, และพิทักษ์ คิริวงศ์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตลาดน้ำท่าคาสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (QualitativeResearch)โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตลาดน้ำท่าคาสำหรับผู้สูงอายุ ๒) เพื่อศึกษาความต้องการมีส่วนร่วมของ

ชุมชนต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตลาดน้ำท่าคาสำหรับผู้สูงอายุ ๓) เพื่อศึกษารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตลาดน้ำท่าคาสำหรับผู้สูงอายุ โดยการสังเกตและการสัมภาษณ์เชิงลึกแบบไม่เป็นทางการผู้ให้ข้อมูลหลักคือ ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และตัวแทนชุมชน จำนวน ๖ คน ผลการศึกษาพบว่าผู้ให้ข้อมูลหลักเห็นด้วยและต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยมองในเรื่องของการกระจายรายได้สู่ชุมชน การสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับชุมชน การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวสูงอายุ การปรับภูมิทัศน์ การตั้งจุดบริการข้อมูลข่าวสารให้แก่นักท่องเที่ยว และจัดให้มียุวมัคคุเทศก์และมัคคุเทศก์ภายในชุมชน ส่วนรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์สำหรับผู้สูงอายุบริเวณตลาดน้ำท่าคา นักท่องเที่ยวสูงอายุสามารถเดินทางท่องเที่ยวได้อย่างสะดวกสบาย พร้อมกับการเลือกซื้อสินค้าที่เป็นผลผลิตภายในท้องถิ่น มีกิจกรรมสร้างสรรค์ เช่น พายเรือชมวิถีชีวิตริมคลองท่าน้ำตาลมะพร้าว และศึกษาเครื่องใช้อุปกรณ์เกษตรสมัยโบราณ

Slocum (๒๐๑๐) ศึกษาเรื่อง การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา Tanzania ผลการวิจัยพบว่า การเพิ่มขึ้นของการท่องเที่ยวทาให้ช่วยลดปัญหาความยากจน ซึ่งชุมชนท้องถิ่นยังไม่ได้โอกาสในการเข้ามาสู่ตลาดการท่องเที่ยวที่จะเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชน ยิ่งไปกว่านั้นข้อจากัดทางด้านกายภาพ การเงิน และคนในท้องถิ่นซึ่งเป็นศูนย์กลางในการท่องเที่ยวยังเป็นปัจจัยที่สำคัญที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการจัดการท่องเที่ยวของชุมชน ความแตกต่างของสังคมและธรรมชาติพบได้น้อยเพราะชาวทานซาเนียเชื่อว่า การตัดสินใจของชุมชนในการพยายามมีส่วนร่วมและอนุรักษ์จะช่วยให้ประเทศมีการพัฒนาและยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน

๒.๗ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ “การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย”ผู้ศึกษาได้วิจัยเชิงเอกสาร วิจัยเชิงคุณภาพ และวิจัยเชิงปฏิบัติการงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนากิจการการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย

ยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคายการสื่อสารระชาสัมพันธ์

๑.การส่งเสริมการท่องเที่ยวการละเล่นเพลงพื้นบ้าน

๒.การตลาดออนไลน์

๓.การถ่ายทอดการละเล่นเพลงพื้นบ้านใน ยูทูป สร้างเพจ เฟสบุ๊ค ติ๊กต๊อก และ Reels

๔.เวทีการแสดงเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๕.เปิดคอร์สเรียนออนไลน์เพลงพื้นบ้าน เช่น การร้องลำหมอลำกลอนและการเป่าแคน

บทที่ ๓

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย มีวัตถุประสงค์ดังนี้ ๑)เพื่อศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย (เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย) ๒)เพื่อพัฒนากิจกรรมและล่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ๓)เพื่อยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคายโดยผู้วิจัยได้จัดกระบวนการและขั้นตอนในการศึกษาวิจัย (Research Process) ดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

- แบบสอบถาม/สัมภาษณ์
- สนทนากลุ่ม/ชุดปฏิบัติรวมถึงการสร้างเครื่องมือ

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๖ สรุปกระบวนการวิจัย

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านเนื้อหา : ศึกษาวิจัยในหัวข้อดังนี้ ๑) ศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย (เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย) ๒.พัฒนากิจกรรมและล่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ๓) ยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย

ขอบเขตด้านประชากร : นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเที่ยวในจังหวัดหนองคาย จำนวน ๑๐๐ คน

๑. ตัวแทน ศิลปิน ผู้ประกอบการด้านเพลงพื้นบ้าน

๒. ตัวแทนจากหน่วยงานสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

๓. ตัวแทนชาวบ้านในชุมชน

ขอบเขตด้านพื้นที่ : ศึกษาวิจัยในพื้นที่จังหวัดหนองคายที่มีวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย (เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย)

ขอบเขตด้านระยะเวลา : ทำการศึกษาวิจัยเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และทำการสำรวจข้อมูล ตลอดจน รวบรวมข้อมูล ทั้งจากการสัมภาษณ์ การพัฒนากิจกรรม และการแจกแบบสอบถาม ใช้ระยะเวลา ตั้งแต่ปี ๒๕๖๗ -๒๕๖๘

วิธีการดำเนินการวิจัย

ระยะที่ ๑ ศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายเนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงคุณภาพ รวมถึงการสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนร่วมในการศึกษา/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล (Document Analysis) นักท่องเที่ยวในภาคอีสานที่เดินทางมาเที่ยวในแหล่ง จำนวน ๑๘ คนและการทบทวนเนื้อหาดังนี้

๑.สถานการณ์การท่องเที่ยว

๒.เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๓.ปัจจัยของการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดของเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

๔.ศึกษาข้อมูลหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดของเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายโดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนนี้ทั้งหมดมาประมวลข้อมูลเพื่อหาตัวแปรที่ต้องการศึกษาต่อไป

๕.วิเคราะห์ข้อมลที่ได้จากการเก็บรวบรวมทั้งหมดจัดเวทีนำเสนอข้อมลและข้อเสนอแนะให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องด้านเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพด้านการตลาดเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายเพื่อส่งเสริมการวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายนำไปใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงานต่อไป

ระยะที่ ๒ การพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงปฏิบัติการและวิจัยคุณภาพ พัฒนากิจกรรมและล่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย การถ่ายทอดทำนองเพลงพื้นบ้าน การออกแบบการแสดงให้เป็นยุคปัจจุบัน ด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน เกิดนักร้องเพลงพื้นบ้าน ในพื้นที่ที่ทำการศึกษา ครอบคลุมทั้งจังหวัดหนองคาย เป็นการ สนทนากลุ่ม และการพัฒนากิจกรรมแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ (Content Analysis) โดยใช้แนวทางการอบรมกลุ่มเยาวชนเพื่อเป็นการถ่ายทอดเพลงพื้นบ้านให้กับคนรุ่นใหม่ แลบุคคลที่สนใจในวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จากการจัดกิจกรรม จำนวน ๑๐๐ คน

ระยะที่ ๓ ยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคายการสื่อสารระชาสัมพันธ์

๑.การส่งเสริมการท่องเที่ยวการละเล่นเพลงพื้นบ้าน

๒.การตลาดออนไลน์

๓.การถ่ายทอดการละเล่นเพลงพื้นบ้านใน ยูทูป สร้างเพจ เฟสบุค ติ๊กต๊อก และ Reels

๔. การแสดงโชว์บนเวทีงานเทศกาลประเพณีประจำปีของจังหวัดหนองคาย

๓.๒ พื้นที่ในการวิจัย

เขตพื้นที่ จังหวัดหนองคาย

๓.๓ วิธีการดำเนินงาน

ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย โดยศึกษาด้าน เอกสาร การพัฒนา และการยกระดับวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย การจัดทำคู่มือวิถีการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย และการพัฒนากิจกรรมเตรียมความพร้อม ชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ คณะกรรมการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงพื้นที่สนทนากลุ่ม คืนข้อมูลแก่ชุมชน/สรุป วิเคราะห์ผลการประเมิน และสร้างกระบวนการพัฒนาละพัฒนาเป็นหลักสูตรวิถีวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนท่องเที่ยวด้นแบบฝึกอบรมผู้นำเที่ยวชุมชน พัฒนาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เพิ่มมูลค่าของวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายนักเล่าเรื่องชุมชน สรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานโครงการ และการถ่ายทอดสู่ระบบออนไลน์

ขอบเขตด้านระยะเวลา ใช้เวลาทั้งสิ้น ๑๒ เดือน

เครื่องมือวิจัย แบบสำรวจทรัพยากรการท่องเที่ยว แบบประเมินทรัพยากร การท่องเที่ยว แบบสอบถามนักท่องเที่ยว แบบสัมภาษณ์ เครื่องบันทึกเสียง คอมพิวเตอร์ และกล้องถ่ายภาพ

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิจัยปฏิบัติการ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative MethodM และวิจัยเอกสาร การตรวจสอบข้อมูล และการแปลผล การวิเคราะห์ข้อมูล ในงานวิจัยนี้ใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ วิเคราะห์เนื้อหา ความสอดคล้องของเนื้อหากับทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การตรวจสอบข้อมูล ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้จากการวิจัย ตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิจัย และเกณฑ์ของกรมการท่องเที่ยว โดยอ้างอิงจากเอกสาร บันทึก สถิติที่ได้จากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ การแปลผลใช้การแปรผลตามหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการวิจัย โดย ยึดหลักที่เป็นมาตรฐานที่ได้จากการทบทวน วรรณกรรม ทฤษฎี และแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยโครงสร้างคำถามประกอบด้วยประเด็นดังต่อไปนี้

๓.๑ สภาพการณ์การนโยบายการท่องเที่ยว

๓.๑.๑. ด้านผู้นำ ที่มีส่วนช่วยให้การนำนโยบายไปปฏิบัติบรรลุเป้าหมาย

๓.๑.๒. ด้านการจูงใจ จากทั้งผู้นำและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องด้านต่างๆ

๓.๑.๓. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้อง

๓.๑.๔. ด้านความชัดเจนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่นำมาปฏิบัติ

๓.๑.๕. ด้านระดับการพัฒนาการร้อง ทำนอง รูปแบบเพลงพื้นบ้าน

๓.๒ ปัญหาและอุปสรรค

๓.๓ แนวทางการปรับปรุงแก้ไข

๓.๔วิธีการดำเนินงาน การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องในการวิจัยเป็นแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม ๑)เพื่อศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย ๒)เพื่อพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ๓) เพื่อยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย แล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล ในบทนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปฏิบัติการจัดกิจกรรมแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปฏิบัติการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นการเก็บข้อมูลของการวิจัยให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๔.๑ สรุปผลการวิจัย

ได้ดำเนินการขั้นตอนไปแล้วบ้างโดยมีละเอียด พร้อม หลักฐาน เช่น รูปภาพ หรือ หนังสือรับรอง) ทำการวิจัยศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายเนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย เป็นการวิจัยเชิงเอกสารและเชิงคุณภาพ รวมถึงการสัมภาษณ์ ผู้ที่มีส่วนร่วมในการศึกษา/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล (Document Analysis) มีวัตถุประสงค์ดังนี้

๑) ศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายเนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายการวิจัยครั้งนี้ เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย โดยศึกษาด้าน เอกสาร การพัฒนา และการยกระดับวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย การจัดทำคู่มือวิถีการละเล่นพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย และการพัฒนากิจกรรม เตรียมความพร้อม ชี้แจงวัตถุประสงค์ เป้าหมายของโครงการ คณะกรรมการศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และลงพื้นที่สนทนากลุ่ม คืนข้อมูลแก่ชุมชน/สรุป วิเคราะห์ผลการประเมิน และสร้างกระบวนการพัฒนาละพัฒนาเป็นหลักสูตรวิถีวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ชุมชนท่องเที่ยวด้นแบบฝึกอบรมผู้นำเที่ยวชุมชน พัฒนาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เพิ่มมูลค่าของวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย นักเล่าเรื่องชุมชน การแสดงบนเวทีในงานเทศกาลประจำปีของจังหวัดหนองคาย สรุปผล/รายงานผลการดำเนินงานโครงการ และการถ่ายทอดสู่ระบบออนไลน์

๒) การพัฒนากิจกรรมและล่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย มีชื่อเพลง มีเนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายมี รูปแบบเทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย จากการสัมภาษณ์ พบว่า

จากการสนทนากลุ่มของนักวิชาการจากสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย พบว่า

ในสถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายอยู่มีปัญหาอยู่ในระดับการยกระดับท้องถิ่นในการท่องเที่ยวอยากจะให้มีการประกวดการแสดงหมอลำพื้นบ้านหรือเยาวชนตัวแทนนักเรียนที่มีอยู่ในชุมชนคือ (๑) ความเป็นอัตลักษณ์ (๒) ขอให้รักษาประเพณีรีต ๑๒ คอง ๑๔ ในชุมชนควรตะหนักและอนุรักษ์ไว้ให้เป็นอย่างดีควบคู่ไปกับเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคาย บุญหลังสงกรานต์ชุมชนวัฒนธรรมโคธารามตำบล บุญกำข้าวชุมชนบ้านเดื่อ และชุมชนปากโคแต่ละชุมชนมีแหล่งประจำชุมชนเล่าเรื่องวิถีชีวิตมีเพลงมีดนตรีประกอบเป็นเอกลักษณ์ในพ.ศ. ๒๕๖๑ มีการคัดเลือกชุมชนที่มีความเหมาะสมในการล่งเสริมเพลงพื้นบ้านระดับประเทศและการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยนำงานวิจัยไปมอบให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเมื่อได้ผลผลิตสิ้นสุดโครงการส่วนสำนักงานท่องเที่ยวในการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านอย่างไรซึ่งตอนนี้กำลังทำเรื่องเกษตรสุขภาพการทำบุญไหว้พระหลวงพ่อพระใสมีการกราบไหว้บูชาพญานาคและมีการท่องเที่ยวของหนองคายมีความสนุกสนานความร่วมมือเป็นหลักศิลปะในงานประจำปีของจังหวัดหนองคายจะมีหมอลำกลอนแสดง เช่น งานบุญ สำหรับคนรุ่นใหม่อยากให้มีการผสมผสานเพลงพื้นบ้านให้เข้ากับดนตรีปัจจุบันเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เป็นวัยรุ่นวัยเยาวชนมากขึ้น

- ปัจจัยของการพัฒนาศักยภาพด้านใดบ้างอย่างไรบ้าง

สนทนากลุ่มของสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคายและกล่มตัวแทนจากชุมชนพบว่าสำหรับคนรุ่นใหม่จะไม่ค่อยเข้าถึงเรื่องของเพลงพื้นบ้านสักเท่าไหร่ปัญหาก็คือความเป็นรุ่นใหม่เข้าไม่ถึงของเพลงพื้นบ้านรุ่นเก่ามารวมกับดนตรีสมัยใหม่เพื่อให้เข้าถึงง่ายในปัจจุบันปรับเพลงพื้นบ้านมาร่วมกับดนตรีคนในปัจจุบันสำนักงานท่องเที่ยวพูดคุยกับหัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงานจังหวัดในปีพ.ศ. ๒๕๖๙ นำไปบรรจุในแผนพัฒนาสำนักงานท่องเที่ยวบูรณาการกับแผนงานจังหวัดหนองคายอีกด้วยนับว่าเป็นเรื่องดี

๓) การยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย

รูปแบบเทศกาลเพลงพื้นบ้านมีอะไรบ้างและช่วงเดือนไหนบ้าง

จากผู้เชี่ยวชาญด้านการแต่งเพลงพื้นบ้านวันนี้ได้กล่าวว่า ในด้านการพัฒนาคำร้องทำนองเพลงพื้นบ้านก็คือ หมอลำนั่นเองเป็นรูปแบบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เคยประพันธ์เพลงออนซอนหนองคายมาแล้วใน YouTube พูดถึงเรื่องของดีหนองคายเมื่อ ๔-๕ ปีก่อนเอาเพลงไปแสดงในปี ๑ เพื่อเชิดชูและเผยแพร่การพัฒนาคำร้อง ทำนองเพลงพื้นบ้านประการที่ ๒ สถานการณ์คุณภาพ

กับประยุกต์ใช้ในปัจจุบันอย่างเช่น เพลงเซิ้งแห่ปังไฟพญานาคตามพัฒนาคำร้องทำนองนำไปประยุกต์ให้ทันสมัยหมอลำกลอนดนตรีสมัยใหม่สมัยเพลงพื้นบ้านคงไว้อาจจะมีคนอาจจะมีดนตรีสมัยใหม่เข้ามาแทรกเพื่อที่จะให้เป็นการสื่อสารด้านเพลงพื้นบ้านให้ทันสมัยและนำเข้าสู่เด็กและเยาวชนได้เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยี ขึ้นจริงๆแล้วของดีเมืองหนองคายคือ หมอลำก่อนพัฒนาในด้านนักร้องชื่ออ๊อ ฟสุรพลคนท่าบ่อเพลงหมอลำไอด้อลดนตรีไทย สำคัญมากในยุคปัจจุบันเอามาปรับให้เป็นสมัยใหม่เช่นในการแสดงหลวงพ่อพระใสเพลงพญานาคแห่งเรือน้ำโขงเพลงพื้นบ้านหนองคายก็ยังมีโรงเรียนหนองคายวิทยาคารดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนเทศบาล ๓ และเมืองหนองคายจะ slow lifeดนตรีพื้นบ้านศิลปินที่มีชื่อเสียงก่อนมนต์แคนแก่นคูนศิลปินชื่อเลียงและสำนักงานท่องเที่ยวกล่าวถึงปราชญ์ชาวบ้านเป็นแบบอย่างเป็นวิทยากรสอนลูกหลานในการบายศรีสู่ขวัญทุกปี

ทางด้านผู้เชี่ยวชาญ ประพันธ์เพลงของดีเมืองหนองคายยกล่าวว่าควรสนับสนุนทาง YouTube เพลง facebook เผยแพร่ต่อสาธารณะชน และการยกย่องให้รางวัลกับผู้สืบทอดเพลงพื้นบ้านถ้าหากจะนำไปสอนก่อนจะเป็นเรื่องของหมอลำกลอนหลักสูตรท้องถิ่นช่วยบรรจุเป็นคู่มือใช้เป็นหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมและประถมศึกษาผลผลิตที่อยากจะนำมาเสนอก็คือเพลงเซิ้งล่วงของการแข่งเรือชุมชนบ้านเดื่อเพลงเซิ้งล่วงคือการร้องเพื่อแข่งเรือที่มีจังหวะ เอิ้งยะ เอิ้งยะ เอ้งยะ ขานรับพร้อมกับฝีพายเรือและหมอลำกลอนที่จะนำมาสอนและจัดทำเป็นคู่มือสอนเด็กและเยาวชนในโรงเรียนต่อไปในขั้นตอนต่อไป

- สถานที่ในการรวมกลุ่มเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคาย

เพลงพื้นบ้าน หมายถึง เพลงของชาวบ้านในท้องถิ่นต่าง ๆ ซึ่งในแต่ละท้องถิ่นจะมีการร้องเล่นที่แตกต่างกันออกไปตามสภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ นิยามเล่นกันในเทศกาลต่าง ๆ หรืองานที่มาร่วมรื่นเริงกัน หรือแม้แต่ในขณะทำงานและยามว่างจากการทำงานด้วย เป็นเพลงที่มีทำนองง่าย ๆ ถ้อยคำภาษาที่ใช้ในเพลงก็เป็นคำที่เรียบง่าย แต่ฟังแล้วกินใจ เช่น เพลงพื้นบ้านภาคอีสาน มีดังนี้

๑. เพลงเซิ้ง เพลงที่ร้องประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ตามความเชื่อของคนอีสาน ร้องเพื่อให้คนที่ร่วมงานเกิดความสนุกสนานและเป็นการสนุกสนานร่วมกันระหว่างคนร้องและคนดูด้วย โดยการร้องเพลงเซิ้งจะมีคนขับกาพย์นำและจะมีลูกคู่คอยร้องรับด้วย เพลงเซิ้งจะมีลักษณะเป็นการด้นกลอนสด

เพลงหมอลำ เป็นรูปแบบของเพลงลาวโบราณในประเทศลาวและภาคอีสานของประเทศไทย สามารถแบ่งออกได้เป็นหลายอย่าง ตามลักษณะทำนองของการลำเพลงพื้นบ้านเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ที่ทำให้เราสามารถเรียนรู้ประวัติศาสตร์ไทย คติชาวบ้าน คำประพันธ์ ภาษาถิ่น และวิถีชีวิตของผู้คนในอดีตผ่านบทเพลงที่สนุกสนานและไพเราะ แม้ว่าในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยจะทำให้หลาย ๆ อย่างเปลี่ยนไปทำให้เพลงบางเพลงสูญหายไปเพราะไร้คนสืบทอด ดังนั้นเราจึงควรช่วยกันรักษาเพลงพื้นบ้านของไทยไว้เพื่อให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้ความงดงามทางภาษาและวัฒนธรรมอันดีงามหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มีดังนี้

๑. สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ๑ คน

๒. สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดหนองคาย ๒ คน

๓. กลุ่มกระบวนบั้งไฟพญานาคชุมชนเวียงคุก ๒ คน

๔. กลุ่มแข่งเรื่อง บ้านโพธชัย ๒ คน

๕. สมาคมหมอรำกลอนจังหวัดหนองคาย ๑ คน

- ปราชญ์ชาวบ้าน อำเภอละ ๑ คน ๙ อำเภอ เป็นจำนวน ๙ คน รวมทั้งสิ้น ๑๗ คน

วันทำสัญญา ๒๒ มกราคม ๒๕๖๗ ณ สถาบันวิจัยและพัฒนาพุทธศาสตร์ มจร.

สัมภาษณ์ตามแบบสอบถามข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

โดย ผู้อำนวยการสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

สัมภาษณ์ตามแบบสอบถามข้อมูลกับผู้เชี่ยวชาญสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย พบว่า

สำหรับเพลงพื้นบ้านเป็นผลงานสร้างสรรค์ที่เกิดจากภูมิปัญญาของชนในท้องถิ่นต่าง ๆ ของจังหวัดหนองคาย ซึ่งสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน เดิมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย ปรากฏอยู่ในวิถีชีวิตของคนหนองคาย ทุกเพศทุกวัย เราใช้เพลงพื้นบ้านในการประกอบพิธีกรรม ประกอบการงานอาชีพ ใช้เป็นการละเล่นเพื่อความบันเทิง เช่น งานบุญแห่บั้งไฟพญานาค งานแข่งเรือ ใช้เป็นสื่อในการสอนใจและระบายความทุกข์ คนจังหวัดหนองคาย จึงมีความผูกพันกับเพลงพื้นบ้านมาช้านาน ปัจจุบันแม้ว่าสภาพสังคมจะเปลี่ยนแปลงไปจนทำให้เพลงพื้นบ้านของจังหวัดเหนองคายบางเพลงต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการแสดงพื้นบ้าน และบางเพลงก็สูญหายไปตามกาลเวลา แต่เพลงพื้นบ้านก็

ยังคงอยู่ในจิตวิญญาณของความเป็นคนจังหวัดหนองคายและนักกลอน เช่น ในสภาวะที่สังคมปัจจุบันจังหวัดหนองคาย ต้องหันย้อนกลับมาหาสิ่งซึ่งจรรโลงใจ เพื่อสร้างพลังให้สามารถดำรงอยู่ได้ เพลงพื้นบ้านจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจในฐานะที่เป็นทรัพย์ซึ่ง ให้ปัญญาแก่คนจังหวัดหนองคายอย่างหนึ่งคือหมอลำกลอน ประจำจังหวัดจะเห็นได้จากงานประเพณีประจำปีของจังหวัดหรือในทุกวันศุกร์ที่มีตลาด ถนนคนเดินริมโขง ทางวัฒนธรรมและสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดหนองคายจะมีการแสดงของหมอลำกลอนทุกวันศุกร์และวันเสาร์ในช่วงเวลา ๑๖.๓๐ -๒๑.๓๐ น. ก็จะมีนักท่องเที่ยวทั้งคนไทยและต่างชาติเข้ามาเดินมาชมบ้างก็มาซื้อสินค้าที่จังหวัดนำมาจำหน่ายจากกลุ่มอาชีพต่างๆ และนักท่องเที่ยวจากประเทศลาวหรือแม้แต่ต่างชาติ ก็จะมาเดินมาและซื้อสินค้าที่ชอบด้วย

เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับนายกสมาคมหมอรำกลอนจังหวัดหนองคายที่สำนักงานหมอรำกลอนบ้านน้ำสวย อำเภอเมือง จังหวัดหนองคายพบว่าสำหรับคนรุ่นใหม่จะไม่ค่อยเข้าถึงเรื่องของเพลงพื้นบ้านสักเท่าไหร่ปัญหาก็คือความเป็นรุ่นใหม่เข้าไม่ถึงของเพลงพื้นบ้านรุ่นเก่ามารวมกับดนตรีสมัยใหม่เพื่อให้เข้าถึงง่ายในปัจจุบันปรับเพลงพื้นบ้านมาร่วมกับดนตรีคนในปัจจุบัน สำนักงานท่องเที่ยวพูดคุยกับหัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงานจังหวัดในปีพ.ศ. ๒๕๖๙ นำไปบรรจุในแผนพัฒนาสำนักงานท่องเที่ยวบูรณาการกับแผนงานจังหวัดหนองคายอีกด้วยนับว่าเป็นเรื่องดี

จัดทำเวทีประชาคม Focus Group Discussion

๑.สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัด ๑ คน

๒.สำนักงานท่องเที่ยว ๒ คน

๓.กลุ่มกระบวนบั้งไฟพญานาคชุมชนเวียงคุก ๒ คน

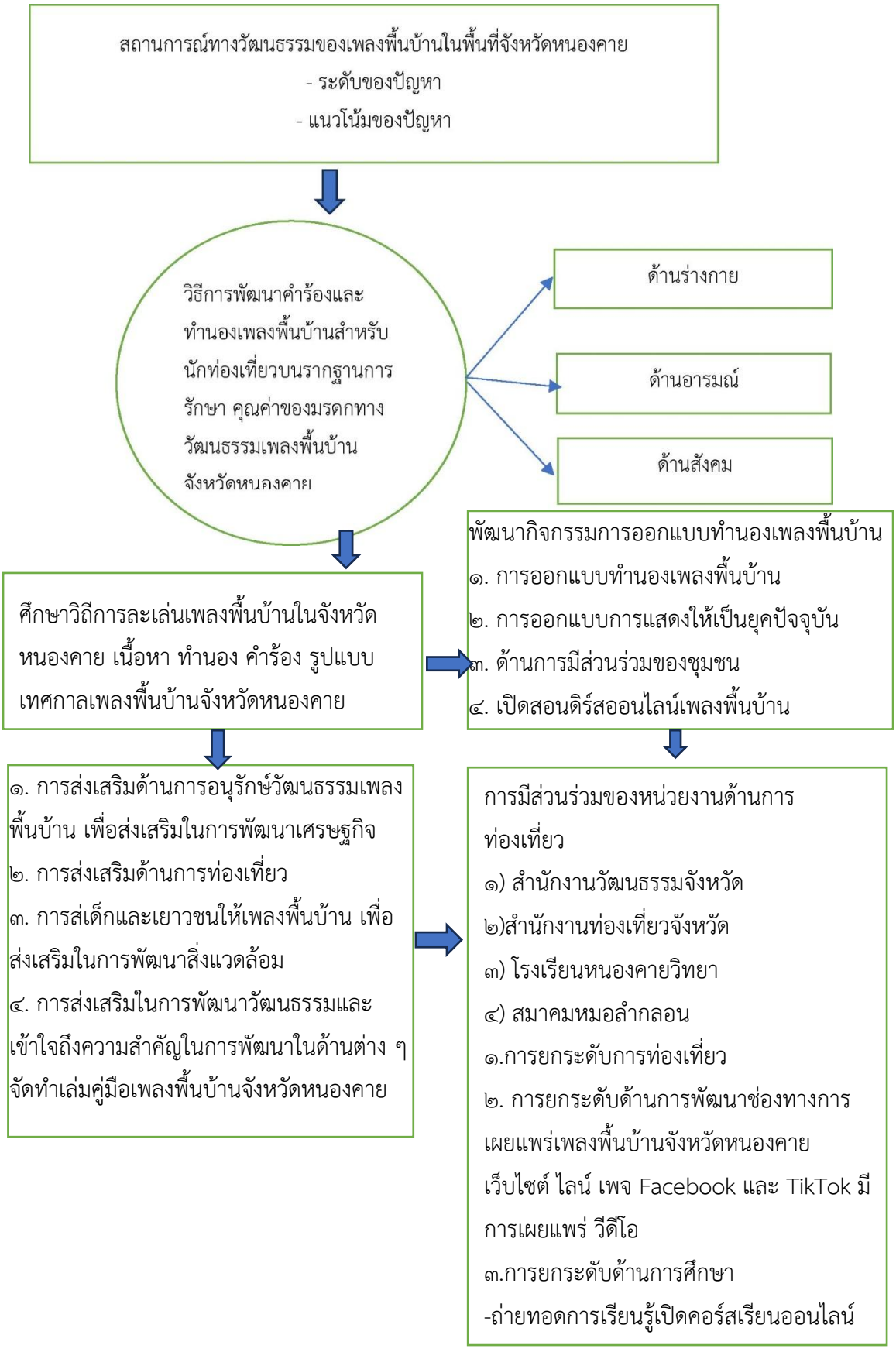
๔.กลุ่มแข่งเรื่อง บ้านโพธิ์ชัย ๒ คน

๕.สมาคมหมอรำกลอนจังหวัดหนองคาย ๑ คน

๔.๒ องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ”เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพภาคสนาม๑) เพื่อศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย๒)เพื่อพัฒนากิจกรรมและล่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย ๓) เพื่อยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคายแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูลในบทนี้ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่ปฏิบัติการจัดกิจกรรม เพื่อสรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะของการวิจัยให้ได้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

จากผู้เชี่ยวชาญด้านการแต่งเพลงพื้นบ้านวันนี้ได้กล่าวว่า ในด้านการพัฒนาคำร้องทำนองเพลงพื้นบ้านก็คือ หมอลำนั่นเองเป็นรูปแบบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เคยประพันธ์เพลงออนซอนหนองคายมาแล้วใน YouTube พูดถึงเรื่องของดีหนองคายเมื่อ ๔-๕ ปีก่อนเอาเพลงไปแสดงในปี ๑ เพื่อเชิดชูและเผยแพร่การพัฒนาคำร้อง ทำนองเพลงพื้นบ้านประการที่ ๒ สถานการณ์คุณภาพกับประยุกต์ใช้ในปัจจุบันอย่างเช่น เพลงเซิ้งแห่ปังไฟพญานาคตามพัฒนาคำร้องทำนองนำไปประยุกต์ให้ทันสมัยหมอลำกลอนดนตรีสมัยใหม่สมัยเพลงพื้นบ้านคงไว้อาจจะมีคนอาจจะมีดนตรีสมัยใหม่เข้ามาแทรกเพื่อที่จะให้เป็นการสื่อสารด้านเพลงพื้นบ้านให้ทันสมัยและนำเข้าสู่เด็กและเยาวชนได้เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยี ขึ้นจริงๆแล้วของดีเมืองหนองคายคือ หมอลำก่อนพัฒนาในด้านนักร้องชื่ออ๊อฟสูรพลคนท่าบ่อเพลงหมอลำไอด้อลดนตรีไทย สำคัญมากในยุคปัจจุบันเอามาปรับให้เป็นสมัยใหม่เช่นในการแสดงหลวงพ่อพระใสเพลงพญานาคแห่งเรือน้ำโขงเพลงพื้นบ้านหนองคายก็ยังมีโรงเรียนหนองคายวิทยาคารดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนเทศบาล ๓และเมืองหนองคายจะ slow life ดนตรีพื้นบ้านศิลปินที่มีชื่อเสียงก่อนมนต์แคนแก่นคูนศิลปินชื่อเลียงและสำนักงานท่องเที่ยวกล่าวถึงปราชญ์ชาวบ้านเป็นแบบอย่างเป็นวิทยากรสอนลูกหลานในการบายศรีสู่ขวัญทุกปี

ทางด้านผู้เชี่ยวชาญ ประพันธ์เพลงของดีเมืองหนองคายยกล่าวว่าควรสนับสนุนทาง YouTube เพลง facebookl เผยแพร่ต่อสาธารณะชน และการยกย่องให้รางวัลกับผู้สืบทอดเพลงพื้นบ้านถ้าหากจะนำไปสอนก่อนจะเป็นเรื่องของหมอลำกลอนหลักสูตรท้องถิ่นช่วยบรรจุเป็นคู่มือใช้เป็นหลักสูตรในโรงเรียนมัธยมและประถมศึกษาผลผลิตที่อยากจะนำมาเสนอก็คือเพลงเซิ้งล่วงของการ

แข่งเรือชุมชนบ้านเดื่อเพลงเซิ้งล่วงคือการร้องเพื่อแข่งเรือที่มีจังหวะ เอิ้งยะ เอิ้งยะ เอ้งยะ ชานรับพร้อมกับฝีพายเรือและหมอลำกลอนที่จะนำมาสอนและจัดทำเป็นคู่มือสอนเด็กและเยาวชนในโรงเรียนต่อไป

สรุปผลการวิจัยได้ว่าเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายที่มีอยู่มีปัญหาอยู่ในระดับการยกระดับท้องถิ่นในการท่องเที่ยวอยากจะให้มีการประกวดการแสดงหมอลำพื้นบ้านหรือเยาวชนตัวแทนนักเรียนที่มีอยู่ในชุมชนคือ (๑)เพื่อความเป็นอัตลักษณ์ (๒) ขอให้เยาวชนรักษาประเพณีรีต๑๒ คอง ๑๔ ในชุมชนควรตะหนักและอนุรักษ์ไว้ให้เป็นอย่างดีควบคู่ไปกับเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคาย งานบุญหลังสงกรานต์ชุมชนวัฒนธรรมตำบลเวียงคุก บุญแห่บั้งไฟพญานาค บุญกำข้าวชุมชนบ้านเดื่อ และชุมชนปากโคแต่ละชุมชนมีแหล่งประจำชุมชนเล่าเรื่องวิถีชีวิตมีเพลงมีดนตรีประกอบเป็นเอกลักษณ์จากในปี พ.ศ. ๒๕๖๑ มีการคัดเลือกชุมชนที่มีความเหมาะสมในการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านระดับประเทศและการพัฒนาที่เชื่อมโยงกับงานวิจัยนำงานวิจัยไปมอบให้กับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดและสำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดเมื่อได้ผลผลิตสิ้นสุดโครงการส่วนสำนักงานท่องเที่ยวในการส่งเสริมเพลงพื้นบ้านอย่างไรซึ่งตอนนี้กำลังทำเรื่องเกษตรสุขภาพการทำบุญไหว้พระหลวงพ่อพระใสมีการกราบไหว้บูชาพญานาคและมีการท่องเที่ยวของจังหวัดหนองคายมีความสนุกสนานความร่วมมือเป็นหลักศิลปะในงานประจำปีของจังหวัดหนองคายจะมีหมอลำกลอนแสดง เช่น งานบุญสำหรับคนรุ่นใหม่อยากให้มีการผสมผสานเพลงพื้นบ้านให้เข้ากับดนตรีปัจจุบันเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เป็นวัยรุ่นวัยเยาวชนมากขึ้น

๕.๒ อภิปรายผลการวิจัย

ในสถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคายอยู่มีปัญหาอยู่ในระดับการยกระดับท้องถิ่นในการท่องเที่ยวอยากจะให้มีการประกวดการแสดงหมอลำพื้นบ้านหรือเยาวชนตัวแทนนักเรียนที่มีอยู่ในชุมชนความเป็นอัตลักษณ์ และการรู้รักษาประเพณีในชุมชนควรตะหนักและอนุรักษ์ไว้ให้เป็นอย่างดีควบคู่ไปกับเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคาย ในปัจจุบันงานบุญสำหรับคนรุ่นใหม่อยากให้มีการผสมผสานเพลงพื้นบ้านให้เข้ากับดนตรีปัจจุบันเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวที่เป็นวัยรุ่นวัยเยาวชนมากขึ้นปัจจัยของการพัฒนาศักยภาพด้านสำหรับคนรุ่นใหม่จะไม่ค่อยเข้าถึงเรื่องของเพลงพื้นบ้านสักเท่าไหร่ปัญหาก็คือความเป็นรุ่นใหม่เข้าไม่ถึงของเพลงพื้นบ้านรุ่นเก่ามารวมกับดนตรีสมัยใหม่เพื่อให้เข้าถึงง่ายในปัจจุบันปรับเพลงพื้นบ้านมาร่วมกับดนตรีคนในปัจจุบันสำนักงานท่องเที่ยวพูดคุยกับหัวหน้ากลุ่มยุทธศาสตร์และแผนงานจังหวัดในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา ไชยานะ (๒๕๕๙) ศึกษาการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนถนนคนเดินท่าแพ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผล

การศึกษาพบว่า ๑) ด้านการจัดการเชิงสร้างสรรค์บนถนนคนเดินท่าแพ พบว่า กลุ่มผู้เกี่ยวข้องกับกิจกรรมถนนคนเดินท่าแพและผู้ประกอบการ ยังคงให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านสิ่งดึงดูดใจโดยที่ต้องมีการนำกลยุทธ์ของการนำอัตลักษณ์วิถีชีวิตของชุมชนมาถ่ายทอดดึงดูดใจนักท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในพื้นที่ ทุกฝ่ายเห็นควรต้องพัฒนาด้านสาธารณูปโภคในพื้นที่กิจกรรม ส่วนด้านการเข้าถึงพื้นที่ ด้านการคมนาคมขนส่งสาธารณะเพื่อให้เข้าถึงพื้นที่กิจกรรมถนนคนเดินท่าแพ ได้อย่างสะดวก รวดเร็ว ปลอดภัย ๒) ด้านพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศ พบว่า โดยภาพรวมให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการเข้า ถึงพื้นที่ โดยนักท่องเที่ยวได้ เสนอให้ผู้ประกอบการสามารถนำภูมิปัญญามาพัฒนาต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างความแปลกใหม่ และควรมีความซื่อสัตย์ อัธยาศัยไมตรีรอยยิ้ม มิตรภาพเป็นเจ้าบ้านที่ดี ๓) ด้านการพัฒนา การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ควรอนุรักษ์ความเป็นอัตลักษณ์ของถนนคนเดินที่ถ่ายทอดวิถีชีวิต ภูมิปัญญาของชุมชน รวมถึงส่งเสริมด้านสิ่งแวดล้อม เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทำผลิตภัณฑ์และกิจกรรม ที่สำคัญควรคำนึงถึงการประชาสัมพันธ์ด้านการตลาด และขีดความสามารถในการรองรับของพื้นที่ โดยที่ต้องเชื่อมโยงความร่วมมือจากเครือข่ายในชุมชน เพื่อสนับสนุนและผลักดันให้กิจกรรมถนนคนเดินท่าแพเกิดการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่มีประสิทธิภาพ เป็นแบบอย่างของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทยและประเทศในภูมิภาคอาเซียนอย่างยั่งยืน โดยมีเป้าหมายถึงการเป็นแหล่งท่องเที่ยวโด่งดังในระดับสากลต่อไป

วิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายจากผู้เชี่ยวชาญด้านการแต่งเพลงพื้นบ้านวันนี้ได้กล่าวว่า ในด้านการพัฒนาคำร้องทำนองเพลงพื้นบ้านก็คือ หมอลำนั่นเองเป็นรูปแบบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เคยประพันธ์เพลงออนซอนหนองคายมาแล้วใน YouTube พูดถึงเรื่องของดีหนองคายเมื่อ ๔-๕ปีก่อนเอาเพลงไปแสดงในปี ๑ เพื่อเชิดชูและเผยแพร่การพัฒนาคำร้อง ทำนองเพลงพื้นบ้านประการที่ ๒ สถานการณ์คุณภาพกับประยุกต์ใช้ในปัจจุบันอย่างเช่น เพลงเซิ้งแห่'ปังไฟพญานาคตามพัฒนาคำร้องทำนองนำไปประยุกต์ให้ทันสมัยหมอลำกลอนดนตรีสมัยใหม่สมัยเพลงพื้นบ้านคงไว้อาจจะมีคนอาจจะมีดนตรีสมัยใหม่เข้ามาแทรกเพื่อที่จะให้เป็นการสื่อสารด้านเพลงพื้นบ้านให้ทันสมัยและนำเข้าสู่เด็กและเยาวชนได้เป็นการถ่ายทอดเทคโนโลยี ขึ้นจริงๆแล้วของดีเมืองหนองคายคือ หมอลำก่อนพัฒนาในด้านนักร้องชื่ออ๊อฟสุรพลคนท่าบ่อเพลงหมอลำไอด้อลดนตรีไทย สำคัญมากในยุคปัจจุบันเอามาปรับให้เป็นสมัยใหม่เข่นในการแสดงหลวงพ่อพระใสเพลงพญานาคแห่งเรือน้ำโขงเพลงพื้นบ้านหนองคายก็ยังมีโรงเรียนหนองคายวิทยาคารดนตรีพื้นบ้านโรงเรียนเทศบาล ๓ และเมืองหนองคายจะ slow life ดนตรีพื้นบ้านศิลปินที่มีชื่อเสียงก่อนมนต์แคนแก่นคูนศิลปินชื่อเสียงและสำนักงานท่องเที่ยวกล่าวถึงปราชญ์ชาวบ้านเป็นแบบอย่างเป็นวิทยากรสอนลูกหลานในการบายศรีสู่ขวัญทุกปีทำให้รู้ถึงการพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรษา พรหมศิลป์ (๒๕๕๙) ได้ศึกษาเรื่องเพลงเรืออยุธยา : การสืบสาน และการอนุรักษ์แบบร่วมสมัย ผลการศึกษาพบว่า ควรต้องมีการส่งเสริมให้เยาวชนได้มีกิจกรรมเกี่ยวกับเพลงเรือ ตั้งแต่การปลูกจิตสำนึกให้ เยาวชนหันมามอง และสนใจที่ทำกิจกรรม และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเพลงเรือ เพื่อส่งเสริม แนวทาง การสืบสาน สืบทอด และอนุรักษ์เพลงเรือแบบร่วมสมัย และอาจพัฒนาต่อยอด การสืบสาน สืบทอด และอนุรักษ์ ในรูปแบบต่าง ๆ ต่อไป

การยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคายการประกวดการแสดงหมอลำพื้นบ้านหรือเยาวชนตัวแทนนักเรียนที่มีอยู่ในชุมชนคือ (๑) เพื่อความเป็นอัตลักษณ์ (๒) ขอให้เยาวชนรักษาประเพณีรีต ๑๒ คอง ๑๔ในชุมชนควรตะหนักและอนุรักษ์ไว้ให้เป็นอย่างดีควบคู่ไปกับเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคาย งานบุญหลังสงกรานต์ชุมชนวัฒนธรรมตำบลเรียงคุก บุญแห่บั้งไฟพญานาค บุญกำข้าวชุมชนบ้านเดื่อ และชุมชนปากโคแต่ละชุมชนมีแหล่งประจำชุมชนเล่าเรืองวิถีชีวิตมีเพลงมีดนตรีประกอบเป็นเอกลักษณ์สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทิพย์สุดา พุฒจร (๒๕๕๖) ทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา ชุมชนสลักคอก จังหวัดตราด วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน แนวทางการดำเนินงานพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ร่วมกับคณะกรรมการบริหารชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอก ผลการวิจัยพบว่าชมรมนำเที่ยวพื้นบ้านสลักคอกมีการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน คนในชุมชนซื้อหุ้นและได้รับเงินปันผลรายปีสัดส่วนร้อยละ ๓๕ ของรายได้ทั้งหมดจากกิจกรรมท่องเที่ยว และร้อยละ ๖๕ จัดสรรเพื่อการบริหารงาน การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ งานสาธารณประโยชน์ และการจัดสวัสดิการสังคม ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน กลุ่มผู้นำในชุมชนเป็นทีมบริหารงานชมรมมีผู้จัดการชมรมทำหน้าที่ดูแลกิจกรรมท่องเที่ยว สมาชิกชมรมร่วมดูแลรักษา ทรัพยากรท่องเที่ยวชมรมขาดคนรุ่นใหม่เข้ามาเรียนรู้การจัดการท่องเที่ยว หน่วยงานภายนอกให้การสนับสนุนการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและการขยายตัวการพัฒนาเกาะช้างส่งผลกระทบต่อทรัพยากรท่องเที่ยวของชุมชนนักวิจัยร่วมกับชมรมกำหนดแนวทางการดำเนินงานพัฒนาการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และได้ดำเนินงานพัฒนาร่วมกัน เช่น กิจกรรมพัฒนาการบริหารจัดการชมรม การทดลองจัดการที่พักในชุมชน และการกระตุ้นจิตสำนึกรักษ์สิ่งแวดล้อมแก่คนในชุมชน และมีการพัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน ประกอบด้วย หลักการ เป้าหมายกระบวนการจัดการกระบวนการพัฒนาการประเมินผล ซึ่งต้องอาศัยปัจจัยภายในชุมชน และปัจจัยภายนอกชุมชนสนับสนุน เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนสามารถพัฒนาชุมชนได้อย่างยั่งยืน ทั้งด้านสังคมวัฒนธรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑) หน่วยงานควรมีนโยบาย ในกรอบแผนการพัฒนาส่วนท้องถิ่นในระยะยาวโดยมุ่งเน้น เพื่อเสริมสร้างให้ชุมชนมีความตระหนักและมีความพยายามในปฏิบัติเพื่อพัฒนาชุมชนและตนเองทั้ง ๔ ด้าน คือ ด้านวัฒนธรรม ด้านการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน ด้านพัฒนากายด้านพัฒนาศีล ด้านการพัฒนาจิตและด้านการปัญญา โดยสะท้อนถึงผลกระทบที่ตามมาหากยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกวิธี

๒) ควรส่งเสริม สนับสนุนในการพัฒนาผู้นำชุมชน เพื่อให้เป็นต้นแบบในการมี ด้านเพลงพื้นบ้านเพื่อเป็นตัวอย่างให้คนในชุมชนมีแนวทางในการนำไปปฏิบัติตาม รวมถึงทำความร่วมมือข้อตกลงกับกรมการศาสนา กระทรวงมหาดไทย สานักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ การท่องเที่ยววัฒนธรรมในการจัดฝึกอบรมจัดกิจกรรมการพัฒนาชุมชนอย่างต่อเนื่องทุกภาคส่วนในประเทศ

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

๑) ควรพัฒนาและปรับปรุง ด้วยการแก้ไขนโยบายในกรอบแผนการพัฒนาชุมชนในระยะยาว หน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบ หรือกระทรวงมหาดไทย โดยการมุ่งเน้นเพื่อให้เกิดการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม ในการเสริมสร้างให้ชุมชนเกิดความตระหนักและพยายามเอาหลักการในการพัฒนานำไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อไป

๒) การจัดทำแผนให้มีความสอดคล้องกับกรอบแผนการพัฒนาชุมชนส่วนท้องถิ่นในระยะยาวโดยทุกภาคมีส่วนร่วมในการจัดทำ เช่น ผู้บริหารองค์กรส่วนท้องถิ่นสานักพระพุทธศาสนาชุมชน ผู้ปกครอง เป็นต้น รวมถึง มีตัวบ่งชี้ความสำเร็จของแผนอย่างสัมฤทธิ์ผล ประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรมในการเพลงพื้นบ้านของไทยทุกจังหวัด

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรการศึกษากระบวนการที่สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรมในการสร้างแนวทางในการพัฒนาโดยนำหลักการอนุรักษ์เพลงพื้นบ้าน

๒) ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบของเพลงพื้นบ้านของจังหวัดหนองคายเพื่อนำเสนอต่อชุมชนด้วยการประยุกต์หลักธรรมเพื่อเสริมสร้างวินัยในชุมชนในระดับภูมิภาค

๓) การศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย นำมาประเมินผลเพื่อหาข้อแตกต่าง เพื่อหาจุดด้อยและจุดเด่น เพื่อค้นหารูปแบบและแนวทางในการพัฒนาชุมชนในระดับชาติต่อไป

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวสร้างสรรค์เชิงวัฒนธรรม. สืบค้นเมื่อ ๑๒ พฤษภาคม ๒๕๖๖, จาก http://www.dasta.or.th/creativetourism/th/article/156-notice4.htm, ๒๕๖๖.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (๒๕๖๓). COVID-๑๙ กับผลกระทบต่อการท่องเที่ยวไทย. สืบค้น ๒๒ ตุลาคม ๒๕๖๖, จาก https://www.mots.go.th/download/TourismEconomicReport/๔-๑ TourismEconomicVol๔.pdf

กรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม. (๒๕๕๔). องค์ความรู้ดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน. กรุงเทพฯ : องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึกในพระบรมราชูปถัมภ์.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. โครงการ “ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สัมผัสภูมิปัญญาท้องถิ่น ปี2”.สืบค้นเมื่อ ๒๐ ธันวาคม ๒๕๖๖, จาก http://www.thaicreativetourism.com/ aboutus1, ๒๕๖๗.

นิศา ชัชกุลนศา.อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. (กรงเทพฯ: บริษัท ว.พรนท์ จำกัด, ๒๕๕๑), หน้า ๘.

บุญรอง ชาวบ้านกร่าง. (๒๕๕๖). แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูเพลงพื้นบ้าน : กรณีศึกษา เพลงพื้นบ้านชุมชนหนองผักนาก ตำบลหนองผักนาก อำเภอสามชุก จังหวัดสุพรรณบุรี. วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา.(๒๕๔๘). การพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์. พิมพ์ครั้งที่ ๒.นนทบุรี.

บุญเลิศ ตั้งจิตวัฒนา.(๒๕๔๘). อตสาหกรรมการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ: เพรส แอนด์ ดีไซน์. สมาคมวิจัยการเดินทางท่องเที่ยวและการท่องเที่ยว), หน้า ๖.

พะยอม ธรรมบุตร (๒๕๕๘) . เอกสารประกอบการสอนสถาบันพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่ออนุรักษ์สิ่งแวดล้อม.กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

พระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๘, เล่ม ๑๔๑ ตอนที่ ๕๙ กรมการท่องเที่ยว , ๒๕๖๗, หน้า ๑๔.

ไพฑูรย์ พงคะบุตร และวิลาสวงศ์ พงคะบุตร. **ฝึกอบรมมัคุเทศประเทศไทย**.กรงเทพฯ: คณะอักษรศาสตรและโครงการศึกษาต่อเนื่อง, (จุฬาลงกรณมหาวิทยาลัย,๒๕๔๒), หน้า ๑๑.

ผจงจิตต์ อธิคมนันทะ.(๒๕๔๓). การเปลี่ยนแปลงสังคมและวัฒนธรรมไทย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

มนต์เทียน สคูลนี. (๒๕๕๓). รูปแบบการอนุรักษ์อัตลักษณ์ชุมชนท้องถิ่นศิลปะเพลงพื้นบ้านลำตัดขององค์การบริหารส่วนตำบลหน้าไม้ อำเภอลาดหลุมแก้ว จังหวัดปทุมธานี. รายงานการศึกษา

อิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รพีพัฒน์ เกษโกศล. (๒๕๕๗). การจัดการท่องเที่ยววิถีถิ่น ชุมชนเกาะศาลเจ้าและพื้นที่เกี่ยวเนื่อง เขตตลิ่งชัน กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม คณะโบราณคดี มหาวิทยาลัยศิลปากร.

รสิกา อังกูร .(๒๕๕๙).แนวทางการพัฒนารูปแบบการอาบป่าในบริบทของการท่องเที่ยวในประเทศไทย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

วรรษา พรหมศิลป์. (๒๕๕๙). เพลงเรืออยุธยา : การสืบสานและการอนุรักษ์แบบร่วมสมัย. พระนครศรีอยุธยา :มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

สุวัฒน์ จุธากรณ์ และ จริญญา เจริญสุกใส.(๒๕๕๒). แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว. (เอกสารการสอนชุดวิชาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอุตสาหกรรมท่องเที่ยว, หน่วยที่ ๒ .(นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว. ข้อมูลโครงการจัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ ๒ (พ.ศ. ๒๕๖๐-๒๕๖๔), ๒๕๔๖, หน้า ๒.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). การจัดการองค์การการท่องเที่ยวโลกเปลี่ยนคำย่อเป็น UNWTO". UNWTO Press and Communications. วันที่ ๑ ธันวาคม ๒๕๖๓. สืบค้นเมื่อ ๔ มีนาคม ๒๕๖๖.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก
เครื่องมือการวิจัย
ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง)

****

สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดหนองคาย

ชื่อ-สกุล .....ตำแหน่ง .....

๑. สถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร

- ระดับของปัญหา
- แนวโน้มของปัญหา

๒. วิธีการพัฒนาคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายมีอะไรบ้าง และในลักษณะใด

- ด้านทางกาย
- ด้านจิตใจ
- ด้านอารมณ์
- ด้านสังคม

๓. บุคคลที่เป็นผู้ท่ารำพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายคือใครบ้าง

๔. ปัจจัยของการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคายคืออะไรบ้าง

- ปัจจัยภายในตัวบุคคล
- ปัจจัยสภาพแวดล้อม

๕. กิจกรรมการพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อย่างไรบ้าง

- บุคลากรในชุมชน
- ทรัพยากรอื่น ๆ

ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง)

****

สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดหนองคาย

ชื่อ-สกุล.....ตำแหน่ง.....

๑. สถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร

- ระดับของปัญหา
- แนวโน้มของปัญหา

๒. วิธีการพัฒนาคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายมีอะไรบ้าง และในลักษณะใด

- ด้านทางกาย
- ด้านจิตใจ
- ด้านอารมณ์
- ด้านสังคม

๓. บุคคลที่เป็นผู้ท่ารำพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายคือใครบ้าง

๔. ปัจจัยของการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคายคืออะไรบ้าง

- ปัจจัยภายในตัวบุคคล
- ปัจจัยสภาพแวดล้อม

๕. กิจกรรมการพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อย่างไรบ้าง

- บุคลากรในชุมชน
- ทรัพยากรอื่น

ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง)

****

ตัวแทน นักแต่งเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย

ชื่อ-สกุล .....ตำแหน่ง.....

๑. สถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร

- ระดับของปัญหา
- แนวโน้มของปัญหา

๒. วิธีการพัฒนาคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายมีอะไรบ้าง และในลักษณะใด

- ด้านทางกาย
- ด้านจิตใจ
- ด้านอารมณ์
- ด้านสังคม

๓. บุคคลที่เป็นผู้ท่ารำพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายคือใครบ้าง

๔. ปัจจัยของการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคายคืออะไรบ้าง

- ปัจจัยภายในตัวบุคคล
- ปัจจัยสภาพแวดล้อม

๕. กิจกรรมการพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อย่างไรบ้าง

- บุคลากรในชุมชน
- ทรัพยากรอื่น

ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง)

****

ตัวแทนกลุ่มบั้งไฟพญานาค

ชื่อ-สกุล ..... ตำแหน่ง .....

๑. สถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร

- ระดับของปัญหา
- แนวโน้มของปัญหา

๒. วิธีการพัฒนาคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายมีอะไรบ้าง และในลักษณะใด

- ด้านทางกาย
- ด้านจิตใจ
- ด้านอารมณ์
- ด้านสังคม

๓. บุคคลที่เป็นผู้ท่ารำพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายคือใครบ้าง

๔. ปัจจัยของการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคายคืออะไรบ้าง

- ปัจจัยภายในตัวบุคคล
- ปัจจัยสภาพแวดล้อม

๕. กิจกรรมการพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อย่างไรบ้าง

- บุคลากรในชุมชน
- ทรัพยากรอื่น ๆ

ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง)

****

สมาคมหมอรำกลอน

ชื่อ-สกุล .....ตำแหน่ง.....

๑. สถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร

- ระดับของปัญหา
- แนวโน้มของปัญหา

๒. วิธีการพัฒนาคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายมีอะไรบ้าง และในลักษณะใด

- ด้านทางกาย
- ด้านจิตใจ
- ด้านอารมณ์
- ด้านสังคม

๓. บุคคลที่เป็นผู้ท่ารำพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายคือใครบ้าง

๔. ปัจจัยของการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคายคืออะไรบ้าง

- ปัจจัยภายในตัวบุคคล
- ปัจจัยสภาพแวดล้อม

๕. กิจกรรมการพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อย่างไรบ้าง

- บุคลากรในชุมชน
- ทรัพยากรอื่น ๆ

ประเด็นที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม
เรื่อง การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย
(สำหรับผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้อง)

****

ตัวแทนกลุ่มเพลงล่วง (กลุ่มแข่งเรือหมู่บ้านเวียงคุก)

ชื่อ-สกุล .....ตำแหน่ง.....

๑. สถานการณ์ทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคายเป็นอย่างไร

- ระดับของปัญหา
- แนวโน้มของปัญหา

๒. วิธีการพัฒนาคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายมีอะไรบ้าง และในลักษณะใด

- ด้านทางกาย
- ด้านจิตใจ
- ด้านอารมณ์
- ด้านสังคม

๓. บุคคลที่เป็นผู้ท่ารำพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายคือใครบ้าง

๔. ปัจจัยของการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคายคืออะไรบ้าง

- ปัจจัยภายในตัวบุคคล
- ปัจจัยสภาพแวดล้อม

๕. กิจกรรมการพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน เพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคาย อย่างไรบ้าง

- บุคลากรในชุมชน
- ทรัพยากรอื่น

ภาคผนวก ข

หนังสือเชิญผู้คุณวุฒิ, ผู้ให้ข้อมูล

บันทึกข้อความ

ส่วนงาน วิทยาลัยสงฆ์หนองคาย โทร ๐๔๒-๔๙๕๓๓๓ E-mail: rchaicharoen11@gmail.com

ที่ อว.๘๐๒๐.๑ (๖) /พิเศษวันที่ ๕ เมษายน ๒๕๖๗

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์กิจกรรมของการวิจัย ปี งปม.๒๕๖๗

เรียน/นมัสการ .....

ตามที่มหาวิทยาลัย ได้อนุมัติให้ข้าพเจ้าพระครูพิศาลสารบัณฑิต, รศ.ดร. ตำแหน่ง ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา คณะ/ส่วนงาน วิทยาเขตหนองคาย ภาควิชา พุทธศาสนา ได้จัดทำโครงการวิจัย ปี งบ.๒๕๖๗ เรื่อง “การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย” ตามสัญญาเลขที่ ว.๐๐๐/๒๕๖๗โดยกำหนดให้นักวิจัยดำเนินงานตามโครงการวิจัยให้สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ นั้น

บัดนี้ คณะนักวิจัยได้จัดทำรายงานความก้าวหน้าการวิจัยเป็นขั้นตอนที่ ๒ จึงขอความร่วมมือความอนุเคราะห์ในการจัดทำวิจัย ปีงบ.๒๕๖๗ เข้าร่วมการสนทนากลุ่มเพื่อจัดทำกิจกรรมในขั้นตอนต่อไป ตามรายละเอียดที่แนบมานี้ พร้อมกันนี้ข้าพเจ้าคณะนักวิจัย ทำการเก็บข้อมูลเพื่อประกอบการทำงานโครงการวิจัยย่อยที่ ๒ ในวันที่ ๑๐ เมษายน๒๕๖๗ ตั้งแต่เวลา ๑๓.๐๐นาฬิกา ณ ห้องประชุมบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

จึงเรียน/นมัสการมาเพื่อเข้าร่วมสนทนากลุ่ม และดำเนินการต่อไป

(พระครูพิศาลสารบัณฑิต, รศ.ดร.)

หัวหน้าโครงการ

ผู้วิจัย โทร ๐๘๘๕๑๔๒๗๗๑

ผู้ร่วมวิจัย โทร ๐๙๓๙๘๗๙๑๖

ภาคผนวก ค
ภาพการลงพื้นที่ทำงานวิจัย, ผู้ให้ข้อมูล

ภาคผนวก ง
การรับรองการนำผลงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

หนังสือรับรองการใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยลัย

วันที่ 15 มีนาคม พ.ศ. ๒๕๖๘

เรื่อง การรับรองการใช้ประโยชน์ของผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

เรียน ....พระครูพิศาลสารบัณฑิต,รศ.ดร.....

ข้าพเจ้า....พระครูโพธิชยานุสิฐ.... ตำแหน่ง.....ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดโพธิ์ชัยพระอารามหลวง.....
ชื่อหน่วยงาน/องค์กร/ชุมชน.....วัดโพธิ์ชัยพระอารามหลวง.....
ที่อยู่....ถนนประจักษ์ศิลปาคม ตำบลในเมือง อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย 43000....
โทรศัพท์.... ๐๔๒-๔๖๑ ๑๒๓....โทรสาร.....

ขอรับรองว่าได้มีการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมสุขภาวะเชิงพุทธของหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบล ของจังหวัดหนองคาย
ซึ่งเป็นผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ของ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย
โดยนำไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

☑ การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การบรรยาย การสอน การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน

☑ การใช้ประโยชน์ด้านความรู้ในพระพุทธศาสนา

☐ การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์

☑ การใช้ประโยชน์เชิงนโยบายหรือระดับประเทศ

☑ การใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์/เป้าหมายของงานวิจัย/งานสร้างสรรค์

ช่วงเวลาที่นำไปใช้ประโยชน์ ปีงบประมาณ ๒๕๖๘ ซึ่งการนำผลงานวิจัย/งานสร้างสรรค์ เรื่องนี้ไปใช้ประโยชน์นั้นก่อให้เกิดผลดี ดังนี้

๑. การนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในโครการวิจัยและรายงานการวิจัย

๒. การนำไปใช้เพื่อพัฒนากิจกรรม ผลผลิต และ**การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย**

๓. **โครงการย่อย ๑ การศึกษาวิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านในจังหวัดหนองคาย เนื้อหา ทำนอง คำร้อง รูปแบบ เทศกาลเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย** สามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอน คือ ๑) กิจกรรมการแสดงหมอลำกลอน ๒) การพัฒนาการเรียนการสอนในห้องเรียนให้กับเด็กและเยาวชน ๓) ได้มีคู่มือประวัติความเป็นมาของเพลงพื้นบ้าน เนื้อร้อง ทำนองไว้ให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ได้

๔. **โครงการย่อย ๒ การพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านใน จังหวัดหนองคาย**สามารถนำไปใช้คือ ๑) การพัฒนาคุณค่าทางวัฒนธรรมของเพลงพื้นบ้านในพื้นที่จังหวัดหนองคาย ๒) การพัฒนาคำร้องและทำนองเพลงพื้นบ้านสำหรับนักท่องเที่ยวบนรากฐานการรักษา คุณค่าของมรดกทางวัฒนธรรมเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย ๓) การพัฒนากิจกรรมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมการละเล่นเพลงพื้นบ้านใน จังหวัดหนองคาย มีกิจกรรมอบรมให้ความรู้แก่เด็กเยาวชนในพื้นที่จังหวัดหนองคายจำนวน 400 คน เพื่อนำไปเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

๕. **โครงการย่อย ๓ การยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย**๑) มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคายด้านกิจกรรมการแสดงโชว์ในงานประเพณีประจำปีและแสดง ณ ลานพยานาคทุกวันเสาร์ ถนนคนเดินริมโขงจังหวัดหนองคาย ๒) มีการพัฒนาช่องทางการเผยแพร่การละเล่นเพลงพื้นบ้านใน ยูทูป สร้างเพจ เฟสบุ๊ค ติ๊กต๊อก และ Ree การละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย ๓) การยกระดับการยกระดับการละเล่นเพลงพื้นบ้านกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในจังหวัดหนองคาย ในรูปแบบการแสดงในงานเทศกาลประจำปีของบนเวทีการแสดงเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย สามารถนำไปเรียนรู้ได้อย่างเป็นรูปธรรม

ขอรับรองว่าข้อความข้างต้นเป็นจริงทุกประการ

ลงชื่อ .....

(...พระครูโพธิชยานุสิฐ...)

ตำแหน่ง ..ผู้ช่วยเจ้าอาวาส วัดโพธิ์ชัยพระอารามหลวง...

หมายเหตุ: ท่านสามารถประทับตราของหน่วยงานในเอกสารนี้ได้ (ถ้ามี)

รายละเอียดเกี่ยวกับการนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้อันก่อประโยชน์อย่างเด่นชัด

<u>คำชี้แจงเพิ่มเติม</u>

การนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์มาใช้อันก่อให้เกิดประโยชน์อย่างชัดเจน หมายถึง การมีหลักฐานแสดงว่าได้มีการนำผลงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์หรือข้อเสนอแนะที่ระบุไว้ในรายงานการวิจัยอย่างถูกต้อง และมีหลักฐานปรากฏชัดเจนถึงการนำไปใช้จนก่อให้เกิดประโยชน์ได้จริง ประเภทของการใช้ประโยชน์จากงานวิจัย และงานสร้างสรรค์ มีดังนี้

1.การใช้ประโยชน์เชิงวิชาการ เช่น การใช้ประโยชน์ในการให้บริการวิชาการ (สอน/ บรรยาย/ ฝึกอบรม) การใช้ประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน การเขียนตำรา แบบเรียน การใช้ประโยชน์ในด้านการให้บริการ หรือ เป็นงานวิจัยเพื่อต่อยอดโครงการวิจัย เป็นต้น

2.การใช้ประโยชน์ในเชิงสาธารณะ เช่น งานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ที่สร้างองค์ความรู้แก่สาธารณชนในเรื่องต่างๆ เช่น องค์ความรู้ในด้านศิลปวัฒนธรรม สาธารณสุข การบริหารจัดการสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SME) ประชาธิปไตยภาคประชาชน วิถีชีวิตแบบเศรษฐกิจพอเพียง เป็นต้น คุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นของประชาชน อันเป็นผลมาจากการนำข้อความรู้จากการวิจัยไปใช้ เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงการนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์

3.การใช้ประโยชน์ในเชิงนโยบาย หรือระดับประเทศ เช่น งานวิจัยเชิงนโยบายไม่ว่าจะเป็นการนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องนั้น ๆ ไปเป็นข้อมูลส่วนหนึ่งของการประกาศใช้กฎหมาย หรือมาตรการต่าง ๆ โดยองค์กร หรือหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน

4.การใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ เช่น งานวิจัยและ/หรืองานสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสิ่งประดิษฐ์ หรือผลิตภัณฑ์ซึ่งก่อให้เกิดรายได้ตามมา

<u>ตัวอย่างหลักฐานการนำมาใช้อันก่อให้เกิดประโยชน์อย่างชัดเจน</u>

1.หลักฐานที่แสดงผลดีที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำสิ่งประดิษฐ์อันเป็นผลจากงานวิจัย หรืองานสร้างสรรค์มาใช้ตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย เช่น บันทึกซึ่งแสดงระยะเวลาที่สามารถลดได้ในการปอกเปลือกกุ้ง เมื่อนำเครื่องปอกเปลือกกุ้งซึ่งเป็นสิ่งประดิษฐ์จากการวิจัยไปใช้งาน เป็นต้น

2.หลักฐานที่แสดงผลดีที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำงานวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน มาใช้ในการแก้ไขปัญหาการจัดการเรียนการสอนตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในงานวิจัย เช่น ผลจากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ บันทึก ผลการทดสอบวัดความรู้/ทักษะของนักศึกษา ที่แสดงได้ว่า นักศึกษามีพัฒนาการทางการเรียนดีขึ้น หรือมีพฤติกรรมระหว่างการเรียนดีขึ้น เป็นต้น

3.หลักฐานที่แสดงผลดีที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมจากการนำนโยบาย/กฎหมาย/มาตรการ ที่เป็นผลมาจากงานวิจัยนโยบาย มาใช้ในองค์กร/คณะ/สถาบัน เช่น มีจำนวนคณาจารย์ ในสถาบันอุดมศึกษาที่ทำงานวิจัยด้านสหวิทยาการมากขึ้น หลังจากสถาบันฯได้กำหนดนโยบาย ที่จะเป็นผู้นำทางด้านการวิจัยสหวิทยการ ภายในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 โดยนโยบายดังกล่าว เป็นผลจากการวิจัยนโยบายเพื่อกำหนดทิศทางด้านการทำวิจัยของสถาบัน เป็นต้น

4.หลักฐานที่แสดงผลดีที่เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม จากการนำหลักสูตรการสอน/ ทฤษฎีการสอน/ โสตทัศนูปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน/ ตำราประกอบการสอน ฯลฯ ที่เป็นผลจากการวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ มาใช้ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย เช่น ผลจากการสังเกตพฤติกรรมนักศึกษา ผลจากการสัมภาษณ์อาจารย์ บันทึก ผลการทดสอบวัดความรู้/ ทักษะของนักศึกษาที่แสดงได้ว่า นักศึกษามีพัฒนาการทางการเรียนดีขึ้น หรือมีพฤติกรรมระหว่างการเรียนดีขึ้น เป็นต้น

หมายเหตุ สรุปรายละเอียดหลักฐานที่ปรากฏชัดเจนถึงการนำงานวิจัยหรืองานสร้างสรรค์ไปใช้ประโยชน์ตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในข้อเสนอโครงการ เช่น - course syllabus

- ภาพถ่าย (โปรดระบุ วัน เวลา สถานที่ กิจกรรม)
- หนังสือ ตำรา (โปรดระบุหน้าที่นำไปใช้-อ้างถึง)

ที่ 46/2568

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬาคชสาร
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตสุรินทร์ 305 ม. 8 ต. นอกเมือง
อ. เมืองสุรินทร์ จ. สุรินทร์ 32000

24 กุมภาพันธ์ 2568

เรื่อง ตอบรับการลงตีพิมพ์บทความในวารสารมหาจุฬาคชสาร Mahachulagajasara Journal

เรียน พระครูพิศาลสารบัณฑิต

ตามที่ท่านได้ส่งบทความวิจัย เรื่อง **" การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้านจังหวัดหนองคาย"** เพื่อพิจารณาลงตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬาคชสาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตสุรินทร์ ซึ่งเป็นวารสารที่ผ่านการรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (TCI) โดยถูกจัดคุณภาพให้เป็นวารสารกลุ่มที่ 2 นั้น

บัดนี้ กองบรรณาธิการได้รับบทความของท่าน และผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องได้พิจารณากลั่นกรองเป็นที่เรียบร้อยแล้ว จึงเห็นสมควรให้นำไปลงตีพิมพ์เผยแพร่ใน "วารสารมหาจุฬาคชสาร Mahachulagajasara Journal" ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2569)

จึงเรียนมาเพื่อทราบ

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาวิสิต ธีรวโส, รศ.ดร.)
บรรณาธิการ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
๗๙ หมู่ ๑ ตำบลลำไทร อำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ๑๓๑๗๐
โทรศัพท์ ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๐๐-๕ โทรสาร ๐ ๓๕๒๔ ๘๐๑๔
www.mcu.ac.th

ที่ อว ๘๐๐๗/ว.๓๘๒

๕ สิงหาคม ๒๕๖๗

เรื่อง รับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย

เรียน พระครูพิศาลสารบัณฑิต, รศ.ดร. / นักวิจัย วิทยาเขตหนองคาย

ตามที่ท่านได้มีหนังสือขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยของข้อเสนอการวิจัย เพื่อทำการวิจัยในเรื่อง "การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีการละเล่นเพลงพื้นบ้าน จังหวัดหนองคาย" มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ได้พิจารณาเครื่องมือการวิจัยของท่าน โดยให้มีการแก้ไขปรับปรุง/เพิ่มเติมเอกสาร ตามเอกสารแนบ

จึงเรียนมาเพื่อทราบและดำเนินการต่อไป.

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระปัญญาวัชรบัณฑิต, รศ.ดร.)
ประธานคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ภาคผนวก จ

ผลผลิต, ผลลัพธ์, และผลกระทบจากงานวิจัย

ผลผลิต	ประเภท ผลผลิต	รายละเอียดของผลผลิต	จำนวน นำส่ง	หน่วยนับ
กำลังคน หรือหน่วยงาน ที่ได้รับ การพัฒนาทักษะ		การฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะ	๒๐	๔
บทความวิจัย	บทความในประเทศ	เผยแผ่ลงวารสาร	๑	๑
ผลิตภัณฑ์ หรือ เทคโนโลยี/ กระบวนการ ใหม่ หรือ นวัตกรรม ทางสังคม	พัฒนากิจกรรม	พัฒนานวัตกรรม ที่ทำให้เกิดผลิตภัณฑ์ ใหม่ หรือเทคโนโลยี ใหม่/ กระบวนการ ใหม่ หรือการปรับปรุงผลิตภัณฑ์ หรือเทคโนโลยี/กระบวนการให้ดีขึ้นกว่าเดิม รวมถึงสื่อสร้างสรรค์ สื่อสารคดีเพื่อการ เผยแพร่ สื่อออนไลน์ แอปพลิเคชัน / Podcast / กิจกรรม / กระบวนการ เพื่อสร้างการเรียนรู้ การมีส่วนร่วม และ/หรือ การตระหนักรู้ต่าง ๆ	๔	๔
เครือข่าย	เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยว	เครือข่ายความร่วมมือ (Network) และ สมาคม (Consortium) ด้านวิทยาศาสตร์ วิจัยและ นวัตกรรม ที่เกิด จากการดำเนินการของโครงการ	๒	๒
ข้อเสนอแนะเชิง นโยบาย	มาตรการ	มาตรการจากงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ ต่อ ภาคประชาชน สังคม และเศรษฐกิจ รวมทั้งสามารถนำไปใช้ในการบริหาร จัดการ และแก้ปัญหา ของประเทศ	๑	๑

ภาคผนวก ฉ
ประวัติผู้วิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย

๑. ชื่อ (ภาษาไทย) : พระครูพิศาลสารบัณฑิต,รศ.ดร.

ชื่อ (ภาษาอังกฤษ) : PhrakhruPhisalsarbaṇthit, Assoc.Prof.Dr.

๒. หมายเลขบัตรประจำตัวประชาชน ๓๑๙๙๙๐๐๓๖๖๒๖๗

๓. ตำแหน่งปัจจุบัน ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา วิทยาเขตหนองคาย

๔. หน่วยงานที่อยู่ที่สามารถติดต่อได้สะดวก

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย เลขที่ ๒๑๙ หมู่ที่ ๓ ต. ค่ายบกหวาน อ. เมืองหนองคาย จ. หนองคาย ๔๓๑๐๐ โทรศัพท์มือถือ ๐๖๑-๐๒๖-๕๗๖๓

E-mail.rchaicharoen๑๑@gmail.com

๕. ประวัติการศึกษา

- สำเร็จการศึกษา (วุฒิทางศาสนา) :น.ธ.เอก, ป.ธ. ๓
- สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา
- ปริญญาตรี :บธ.บ (การจัดการทั่วไป)
- ปริญญาโท :ศน.ม (พุทธศาสตร์ศึกษา)
- ปริญญาเอก : Ph.D. (Pali & Buddhist Studie